

Din Eğitimi ile Kadın Algısı İlişkinine Yönelik Bir Araştırma

Prof. Dr. Hacer AŞIK EV • Prof. Dr. Halit EV
Prof. Dr. Burak KARTAL
Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Fatih MOLLAOĞULLARI

Din Eğitimi ile Kadın Algısı İlişkisine Yönelik Bir Araştırma

Prof. Dr. Hacer AŞIK EV

Prof. Dr. Halit EV

Prof. Dr. Burak KARTAL

Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Fatih MOLLAOĞULLARI

Published by

Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.

Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şehitkamil/Gaziantep

☎ +90.850 260 09 97

📞 +90.532 289 82 15

🌐 www.ozgur yayinlari.com

✉ info@ozgur yayinlari.com

Din Eğitimi ile Kadın Algısı İlişkisine Yönelik Bir Araştırma

Hacer AŞIK EV • Halit EV • Burak KARTAL • Batuhan Fatih MOLLAOĞULLARI

Language: Turkish

Publication Date: 2024

Cover design by Mehmet Çakır

Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0

Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-975-447-974-4

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub544>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Aşık Ev, H., Ev, H., Kartal, B., Mollaogulları, B. F. (2024). *Din Eğitimi ile Kadın Algısı İlişkisine Yönelik Bir Araştırma*. Özgür Publications. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub544>. License: CC-BY-NC 4.0

Bu çalışma Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 2019/078 proje numarası ile desteklenmiş olan “DİN EĞİTİMİNİN KADIN ALGISINA OLAN ETKİSİ: MANİŞA VE BALIKESİR’DE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA” başlıklı projeye dayanmaktadır.

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozgur yayinlari.com/>

Önsöz

Kadim tartışma konularından olan kadının toplumsal hayattaki değeri ve konumu antroposen olarak adlandırılan çağımızda da önemini koruyarak devam etmektedir. Dijitalleşme ve yapay zekanın belirgin bir şekilde öne çıktığı günümüzde maalesef bazı kadınlar hala ya istismar konusu ya da dezavantajlı grubun üyelerinden biri olarak gündemde yer almaktadır. Oysa en değerli ve en şerefli bir varlık olan insan denen bütünü tamamlayan parçalardan biri kadın diğeridir. Biri eksik olduğunda bütün tamamlanamaz. Çağımızın önemli kazanımlarından olan çeşitli alanlardaki gelişmeler kadının sosyal hayattaki konumunu güçlendiriyor gibi görünse de bazı çıkar çatışmaları devreye girdiğinde, kadın kolayca nesne konumuna indirgenebilmektedir.

Toplumun eğitim, ekonomi, psiko, sosyo kültürel düzeyi, yaşanılan coğrafya, inanç sistemi vb. etkenler toplumsal cinsiyetin içeriği ve rollerini belirlerken, birtakım meşrulaştırma araçları ile görüş ve uygulamalar temellendirilmeye ve rasyonalize edilmeye çalışılmaktadır. Yanlış din anlayışları ve din gibi algılanan gelenek de kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetin meşrulaştırma araçlarından, temellerinden biri olarak kullanılagelmiştir. Maalesef Yüce İslam dini ve bu yüce dini tebliğ etmekle görevlendirilen Hz. Muhammed (s.a.v.) de bu konuda istismar edilmiştir. Kuran'da, bu Yüce Kitabın kadın ve erkeği ile beraber bütün insanlığa rehber olarak gönderildiği, kadın ve erkeğin aynı özden, eşdeğerde (Secde/7-9), en güzel bir biçimde (Tin/4) ve en değerli varlıklar olarak yaratıldığı (A'raf/11), her iki cinsin de yeryüzünde Allah'ın halifesi olarak görevlendirildiği, çalışmalarının karşılığının da tastamam olarak verileceği yeri geldikçe vurgulandığı halde, kadın aleyhtarlığı ile ilgili din adına akla zarar yorumlar yapıp hadisler uydurulmuştur. Gerçek İslam ile taban tabana zıt bu anlayış ve yaklaşım maalesef hala günümüz toplumunda da varlığını sürdürmektedir.

Betimsel nitelikli tarama modeli ile gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı kadına yönelik olumsuz algıda geleneksel kodların ve olumsuz din anlayışının

etkisinin ne olduğu; bölüm, sınıf ve cinsiyet değişkenlerinin kadın algısını nasıl etkilediğini ortaya çıkartmaya çalışmaktır. Bu çalışma ile kadına yönelik olumsuz algının nereden kaynaklandığı ve etkilendiğı, iddia edildiğı gibi dini temellerinin bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini MCBÜ İlahiyat Fakültesi, MCBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini de 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde söz konusu fakültelerde öğrenime devam eden ve kota örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 612 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın öncelikle, kadına yönelik ayrımcılığa dikkat çekmeye çalışarak bu konuda bir farkındalık oluşmasına ve bilinç düzeyinin yükselmesine, ikinci olarak da kadının toplumdaki değer ve konumunun iyileştirilmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Ayrıca olumsuz kadın algısının iddia edildiğı gibi dini temellerinin bulunup bulunmadığı anlaşılmaya çalışılmakta ve böyle bir ilişki var ise de din eğitiminin niteliğinin iyileştirilmesi yönündeki çalışmalara da vesile olması düşünülmektedir. Son olarak, çalışmanın toplumda din olarak kabul edilen oysa dinin özü ile hiçbir ilgisi olmayan yanlış bilgilerin düzeltilmesine de katkı sağlaması beklenmektedir.

Bir ekip çalışması olan çalışmamızın ortaya çıkmasında emeğı geçen bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Çalışmamızın ilgililere, ilgilenenlere ve alana katkı sağlaması dileğıyle.

Balıkesir 04.12.2024

Prof. Dr. Hacer ÂŞIK EV

İçindekiler

Önsöziii

1. Giriş	1
2. Araştırmanın Amacı	5
3. Araştırma Konusuyla İlgili Literatür	7
4. Araştırmanın Metodolojisi	11
Yöntem	11
Evren-Örneklem	11
Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi	12
Veri Denetimi	12
Araştırmanın Sınırlılıkları	14
5. Araştırmanın Bulguları	15
Örneklem İlişkin Tanımlayıcı ve Farklılık Analizleri	15
Cevaplayıcıların Kadın Algıları	76
6. Sonuç ve Değerlendirme	103
Kaynakça	112

BÖLÜM 1

1. Giriş

Ayrımcılık (discrimination), sözlüklerde “belli insan öbeklerinin ayrılaşmasını bilinçli bir biçimde gerçekleştirmeyi amaçlayan bir yöneltinin benimsenmesi” (Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, TDK), “insanların üyesi oldukları gruptan dolayı toplumsal kaynaklara eşit olarak ulaşmalarının engellenmesi; cinsiyet, dil, din, renk, ırk veya etnik köken nedeniyle insanlara farklı davranılması” (Hemşirelik Terimleri Sözlüğü, TDK) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir devletin ya da toplumun bazı üyelerinin, ötekilere sağlanan belli hak ve/veya ayrıcalıklardan yoksun bırakılması (Ataöv, 1996) şeklinde gerçekleştirilen ayrımcılık her kim tarafından ve kime karşı, hangi şekilde yapılırsa yapılsın dini, ahlaki, insani vb. değerlerin yokluğunu ya da noksanlığını barındıran evrensel bir problemdir. Çünkü herkesin sahip olması gereken hak/lardan ayırım yapılan kişi/leri veya toplumu bilinçli olarak yoksun bırakmak insanlık dışı bir tutumdur. Bu da yer kürenin hangi parçasında olursa olsun yasal, dini, ahlaki, kültürel açılardan birtakım yaptırımları gerektiren hak ihlalidir.

Küresel dünyanın farklı bölgelerinde çeşitli şekillerde ayrımcılığa uğrayanlardan biri de kadındır. Kadına yönelik ayrımcılık, ayrımcılığın bütün türlerinde olduğu gibi, bazı kültürel, toplumsal, ideolojik vb. kodlar ile meşrulaştırılarak sürekli güncellenmekte, hayata geçirilmekte ve maalesef zaman zaman ölümle de sonuçlanabilen şiddete temel oluşturabilmektedir. Kadına yönelik ayrımcılık kadınlara ilgili toplumsal cinsiyet algısını da şekillendirmektedir.

“Toplumsal cinsiyet” (gender) kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyete (sex) göre değil, toplumsal ve kültürel normlar, kodlarla belirlenmesi, tanımlanmasıdır. Bu kavramı sosyolojiye kazandıran Ann Oakley’e göre, “cinsiyet” biyolojik

erkek kadın ayrımını anlatırken, “toplumsal cinsiyet” erkeklik ile kadınlık arasındaki farka ve buna paralel olarak toplumsal bakımdan adil olmayan bölünmeye gönderme yapar. Dolayısıyla “toplumsal cinsiyet”, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir. Bu kavram ilk ortaya çıktığında yalnızca bireysel kimliğe ve kişiliğe işaret ederken, sonraları kapsamı sembolik düzeyde erkekliğin ve kadınlığın kültürel idealleri ile stereotiplerini, yapısal düzeyde ise kurumlar ve örgütlerdeki cinsel iş bölümünü içine alacak kadar genişlemiştir (Gordon Marshal Sosyoloji Sözlüğü, 1999: 99). Bireyin hem diğerleriyle nasıl etkileşim kurduğunu hem de kendisi hakkında nasıl düşündüğünü belirleyen toplumsal örgütlenmenin bir boyutu olan toplumsal cinsiyet, aynı zamanda bireyin hayatı boyunca karşılaştığı fırsat ve zorlukları da etkiler (Macionis, 2012: 328).

Toplumun ve kültürün toplumsal cinsiyete yüklediği anlam ve toplumsal cinsiyet rolleri toplumdaki topluma, kültürden kültüre hatta aynı toplum ve kültürün yaşadığı zaman dilimlerine göre değişebilmektedir. Antropolog Margeret Mead 1963’te Yeni Gine’de üç toplulukla gerçekleştirdiği çalışmasında şu sonuca ulaşmıştır: Mead önce Arapesh’in dağlık bölgesinde son derece benzer tutum ve davranışlar gösteren erkek ve kadınları gözlemiş, her iki cinsin de birbirlerine yardımcı ve duyarlı olduğunu belirtmiştir. Daha sonra Mead güneye doğru giderek Arapesh’in nazik tavrının aksine kafatası avcılığı ve yamyamlıkları ile dikkat çeken Mundugumor üzerine bir araştırma yapmış ve bu kültürde karakteristik bir şekilde her iki cinsin bencil ve saldırgan özellikler sergilediğine tanık olmuştur. Son olarak Tchambuli’ye giden Mead bu toplumda kadınların baskın ve akılcı, erkeklerin ise uysal, duygusal ve çocukları büyütenler olduğunu gözlemiştir. Mead gözlemlerine dayanarak bir toplumun erkekliğe ait olarak tanımladığını, diğerinin kadınlığa ait olarak görebildiği için kültürün toplumsal cinsiyet farklılıklarının anahtarı olduğu sonucuna ulaşmıştır (Macionis, 2012: 329).

Görüldüğü gibi toplumsal cinsiyetin içeriği ve rolleri kültür, toplum, yaşanan coğrafya ve döneme göre belirlenmekte ve bunlar da birtakım meşrulaştırma araçları, temeller ile rasyonalize edilmeye çalışılmaktadır. Yanlış din anlayışları ve din gibi algılanan gelenek de kadına yönelik ayrımcılık ve şiddetin meşrulaştırma araçlarından, temellerinden biri olarak kullanılmıştır. Maalesef İslam dini ve bu yüce dini tebliğ etmekle görevlendirilen Hz. Muhammed (s.a.v.) de bu konuda pervasızca istismar edilmiştir. Kuran’da, bu Yüce Kitabın kadın ve erkeği ile bütün insanlığa rehber olarak gönderildiği, kadın ve erkeğin aynı özden, eşdeğerde (Secde/7-9), en güzel bir biçimde (Tin/4) ve en değerli varlıklar olarak yaratıldığı (A’raf/11), her iki cinsin de yeryüzünde Allah’ın halifesi olarak

görevlendirildiği, çalışmalarının karşılığının da tastamam olarak verileceği yeri geldikçe vurgulandığı halde, kadın aleyhtarlığı ile ilgili din adına akla zarar yorumlar yapıp hadisler uydurulmuştur. “Bunları üreten zihniyetin çizmek istediği kadın portresi kabaca tasvir edildiğinde de; fikri, ideali ve ilmî birikimi yetersiz ve hatta gereksiz görüldüğünden hayatı yönlendirmede katkısına izin verilmeyen, kendisine danışılma ve yetilerinden faydalanılma ihtiyacı görülmediği gibi, erkeğin hakkıyla ibadetine mâni ve güvenilmez olduğu varsayılan, dolayısıyla yaşam alanı ev ile el becerileri ise yün eğirme ile kısıtlanarak özellikle eğitim öğretimden uzak tutulması gerektiğine inanılan bir kadın imajı karşımıza çıkmaktadır (Martı, 2009:106).

Gerçek İslam ile taban tabana zıt bu anlayış ve yaklaşım maalesef hala günümüz toplumunda da varlığını sürdürmektedir. Oysa ilkokul, ortaokul ve lise gibi örgün eğitim kurumlarının programlarında 1982 yılından bu yana Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi zorunlu, 2012 yılından itibaren de Kuran-ı Kerim, Temel Dini Bilgiler ve Hz. Muhammed’in Hayatı gibi dersler de seçimli dersler arasında yer almaktadır. Ayrıca bu ülkede programlarında ağırlıklı olarak din ile ilgili derslerin yer aldığı orta öğretim ve yüksek öğretim kurumları da bulunmaktadır. Şu anda üniversitede eğitim gören öğrencilerin hepsinin okul öncesi hariç, teorik olarak diğer eğitim kademelerinde zorunlu DKAB dersini almış olmaları gerekir. Gerçi pratikteki uygulama; okulda DKAB öğretmenin bulunmaması, başka branştan öğretmenlerin bu derse girmeleri, bunların bazılarının da söz konusu ders saatinde kendi branş derslerini yapmaları gibi nedenlerden dolayı, bazen farklı olabilmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı din eğitiminin kadın algısının oluşumunda etkisinin olup olmadığı, varsa hangi yönde olduğunu ortaya koymaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle, üniversitenin farklı bölümlerinde ve farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin kadına yönelik algılarının ne olduğu ortaya konmaya, daha sonra da bu algının oluşumunda din eğitiminin etkisinin olup olmadığı varsa bunun hangi yönde olduğu anlaşılmasına çalışılacaktır. Ayrıca, kadına yönelik olumsuz algıda geleneksel kodların ve olumsuz din anlayışının etkisinin ne olduğu; bölüm, sınıf ve cinsiyet değişkenlerinin kadın algısını nasıl etkilediğinin ortaya çıkartılmaya çalışılması da bu çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Araştırmamızın nihai hedefi ise öncelikle, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dikkat çekmeye çalışarak bu konuda bir farkındalık oluşmasına ve bilinç düzeyinin yükselmesine yardımcı olmaktır. İkinci olarak, kadının toplumdaki değer ve konumunun iyileştirilmesi yönünde de katkı sağlayacağı beklenmektedir. Ayrıca olumsuz kadın algısının dini temellerinin bulunup bulunmadığı anlaşılmasına çalışılacak ve böyle bir ilişki var ise de din eğitiminin niteliğinin iyileştirilmesi yönündeki çalışmalara da vesile olacağı düşünülmektedir. Son olarak da çalışmanın toplumda din olarak kabul edilen oysa dinin özü ile hiçbir ilgisi olmayan yanlış bilgilerin ve din anlayışlarının düzeltilmesine de katkı sağlaması beklenmektedir.

3. Araştırma Konusuyla İlgili Literatür

Bu başlık altında proje konusuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olabileceği düşünülen çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Konuyla ilgili olarak yapılan çalışmalardan birisi Zeynep Özcan'ın, "Psiko-Teolojik Açından Kadına Yönelik Şiddet Olgusu: Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma", ismiyle yayımlanan makalesidir.

Çalışmanın amacı yazarın ifadesi ile, "geleneksel kodlardan ve dinî referanslardan beslenen kadına yönelik algının zihinsel yansımalarını, şiddet davranışıyla ilişkisi bakımından ele alarak yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin bu konudaki yönelimlerini ortaya koymak"tır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve 2 bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencileri, örnekleme de Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin 1. ve 4. sınıflarında okuyan öğrencilerden tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 230 öğrenciden oluşmaktadır.

Bulgulara bakıldığında genel olarak kadın ile ilgili pozitif algıyı içeren maddelere olumlu cevaplar verildiği ve bu maddelerin içeriğine katılma oranının son sınıfa gelindiğinde arttığı görülmektedir. Bununla beraber araştırmacı, örnekleme grubunun konuya ilişkin algılarının klasik yaklaşımı öngören bir dil içerisinde şekillendiğini belirtir. Son sınıf öğrencileri kadınla ilgili olumsuz söylemlerin dinden değil, gelenekten kaynaklandığını, bunların ilahi adaletle bağdaşmayacağını yüksek katılımı belirtmelerine rağmen ayetlerin işaret ettiği ifadelerle karşılaştıklarında zıt bir tercih yapmışlardır. Araştırmacı bunu, öğrencilerin yorum yapma kabiliyetlerinin yetersiz olması, bunun da ilahiyat fakültelerinde felsefe ve din bilimleri

derslerinin müfredattaki yerinin az olması sonucu; sorgulayan, eleştiren, farklı düşünebilen ve çıkarım yapabilen öğrenci profilinin oluşmamasıyla açıklamaktadır. Araştırmacıya göre, geleneğe hâkim olan negatif algı dinî bir renge bürünerek bireylerin bilişlerinde büyük oranda kesin inanç halini alma eğilimi göstermektedir. Araştırmacı çalışmanın sonunda, “dinî bilginin işlenip yeniden üretildiği mekanlar olarak önemli bir misyonu üstlenen yüksek din öğretimi kurumlarının ezberci ve nakilci bir yöntemden ziyade, yapılacak disiplinler arası okumalarla anlamayı, yorumlamayı, sorgulamayı ve eleştirel düşünmeyi önceleyen bir eğitim modeli benimseyerek sadece kadına yönelik değil hayata dair tüm problemleri çözmeye mahir bireyler yetiştirmesinin oldukça önemli” olduğunu vurgular.

Bir diğer çalışma, Veysel Uysal’ın, “Günümüz Türk Toplumunda Dinsellik ve Kadın/Erkek Aleyhtarı Tutumlar”, isimli makalesidir.

Saha araştırması olarak tasarlanan bu çalışmanın temel amacı, günümüz modern Türk toplumunda yaşanan sekülerleşme ve modernleşme süreci içinde Müslümanların dinsellik ve erkek/ kadın aleyhtarlığını tespit etmek ve tasvir etmek ve buna bağlı olarak da geleneksellik-modernlik bağlamında geleneksel ve modern değer yargılarıyla ilgili zihniyet yapılarını incelemektir. Çalışmada “dinsellik (dindar algısı) boyutları ile aile kurumunda erkek ve kadına atfedilen rollere ilişkin görüşler” arasındaki ilişki ve etkileşim de ele alınmıştır. Daha çok Marmara ve Trakya bölgeleri ağırlıklı olan araştırmaya 273’ü kadın, 365’i erkek olmak üzere toplam 638 kişi dahil edilmiştir. Araştırmada ölçme aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda “dinsellik boyutları ile kadın ve erkeklerle ilgili görüşler” arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Dinselliğin dini özellik ve davranış boyutundaki tutum ve davranışlar arttıkça kadın/erkek aleyhtarlığının azaldığı görülmüştür. Tersine olarak da dinsellik puanları düştükçe kadın aleyhtarlığı arttığı gözlenmiştir. Buna karşı dinsellikte ‘kişisel ahlaki yön’ arttıkça ‘kadın aleyhtarlığı’ da artmaktadır. Aynı durum, dinselliğin ‘sosyal yönü’ için de söz konusudur. Eğitim düzeyi yükseldikçe geleneksel değer yargılarından uzaklaşma ve erkek/kadın taraftarlığına karşı tutum ve davranışlar artmaktadır. Yine araştırma sonuçlarından zengin grubun daha geleneksel ve muhafazakâr tutumlar sergilediği görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmacı, geleneksel kültür içinde yerleşik dini ve milli değerlerin günümüz insanı üzerinde etkili olduğunu söylemenin mümkün olduğunun altını çizmektedir. Bir anlamda hem erkekler hem de kadınlar için ortak tavır, geleneksel değer ve normlara uyma yönündedir. Ancak kadınlar bu konularda erkeklerden daha fazla gelenekçi ve muhafazakâr tutumlara sahip olabilirler. Bulguların ortaya koyduğu bu durum, günümüz insanında,

genç olsun yaşlı olsun, geleneksel değer ve normlara uygun davranma istek ve eğiliminin baskın olduğunu göstermektedir.

Örnek verilebilecek bir diğer çalışma, Hidayet Şefkatli Tuksal'ın, *Kadın Karşıtı Söylemin İslam Geleneğindeki İzdüşümleri*, isimli eseridir.

Bir doktora tezi olan çalışmanın amacı, “hadis literatüründe kadın aleyhtarı rivayetleri ait oldukları ve ilintilendirildikleri bağlamlar içinde inceleyerek, bu rivayetler üzerinde, binlerce yıldır bütün toplumların geleneksel yapılarına damgasını vurmuş olan ataerkil geleneğin etkilerini araştırmaktır. Böylece kadına insanlık onuru ile bağdaşmayan özellikler, eksiklikler ve suçlar atfeden rivayetlerin “peygamberî irşatlar” mı, yoksa mevcut kültürün kadın hakkındaki yerleşik değer yargılarının, Peygamber sözlerinin meşrulaştırıcı gücünden faydalanarak “hadisleştirilmesi” mi olduğunu açıklığa kavuşturmaya çalışmaktır.”

Araştırma sonucunda özet olarak şunlar belirtilmektedir: Ku’ran kadın erkek arasında hiçbir farklılığı gözetmemektedir. Temel yaklaşım itibarıyla hiçbir doğal sebepten ötürü insanların aşağılanmasına veya yüceltilmesine taraftar olmaması, üstünlük kıstasların ontolojik değil gayrete, çalışmaya endekslenmesi önemli bir olgudur. Ona göre insanların en değerlisi, Allah’a karşı sorumluluklarının en fazla bilincinde olan ve bu bilinçle hareket ederek, Salihlik, arınmışlık ve adanmışlık statüsünü hak kazanan kişidir. Hz. Peygamberin hayatına bakıldığında da sürekli kadının konumunun iyileştirilmeye çalışıldığı görülür. Bu dönemde toplumsal hayatın tam içinde yer alan Müslüman hanımlar Hz. Peygamber döneminde O’nun çabaları ve rehberliği ile oluşmuş vahiy medeniyetinin şanslı bireylerini temsil etmektedirler.

Ancak bu realiteye rağmen hadis literatüründe bazı istisnai konular hariç, pek çok konuda kadının aleyhine bir tavır alış gözlenmektedir. Halkın örfünde, normal yaşamında çok köklü geçmişi bulunan anlayışlar –eğrilik, baştan çıkarıcılık, uğursuzluk ve değersizlik söylemlerini meşrulaştıran rivayetler topluluğunda görüldüğü gibi- bir şekilde Hz. Peygambere mal edilerek hayatiyetlerini ve tesirlerini devam ettirmişlerdir. Bunlar binlerce yıllık ataerkil yapılanmadan kaynaklanan insani ürünlerdir.

Hadislerin önemli ölçüde belirleyici bir role sahip olduğu geleneksel İslam anlayışında –kadınlar hakkındaki olumsuz rivayetlerin etkisiyle– kadını çocuktan biraz akıllı, köleden biraz özgür kabul eden bir zihniyetin hâkim olduğu görülmektedir. Ve bu kadın hakkındaki olumsuz söylemlerin ve zihniyetin günümüze kadar gelebildiği görülmektedir. Yazar, “ancak, Kur’an’ın ve Sünnetin, tarihsel döneme dayanan boyutlarının ortaya

konulması çalışmaları sonucunda, ilahi olanla tarihi olanın, ideal olanla olgusal olanın konumlarının belirlenebileceğini vurgularken, Kuran ve Sünnetin ancak bu çabalar sonucunda gerçek anlamda kılavuz ve referans olma konumlarına kavuşabileceğini” belirtir.

4. Araştırmanın Metodolojisi

4.1. Yöntem

Araştırma betimsel nitelikli tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde mevcut durum olduğu gibi, değiştirilmeden ortaya konmaya çalışılır, bunun için veriler belli tekniklerle kaynağından toplanarak belli kriterlere göre analiz edilip değerlendirilir (Daha geniş bilgi için bkz: Karasar, 1999; Arslantürk ve Arslantürk, 2013).

4.2. Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ) İlahiyat Fakültesi, MCBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Balıkesir Üniversitesi (BÜ) İlahiyat Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi de 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde MCBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin en çok öğrenciye sahip 3 bölümü olan İşletme, İktisat, Maliye ve diğer söz konusu fakültelerde öğrenime devam eden, tesadüfi olmayan yöntemle seçilmiş olan 649 cevaplayıcıdan elde edilen 612 kullanılabilir anket formu oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak her bölüm ve sınıftan belirli sayıda öğrenci alınması amacıyla kotalara dikkat edilmeye çalışılmıştır. Bununla beraber ilgili bölüm ve sınıfların örgün ve varsa ikinci öğretiminde derse gelen tüm öğrencilere anket sunulmuş, konunun hassasiyeti de dikkate alarak aydınlatılmış ve bilgilendirilmiş onama azami derecede dikkat edilmiştir. İlgili gruplardaki öğrencilerin büyük çoğunluğu çalışmaya katılmaya istekli olmuştur. Bu nedenle her ne kadar tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden kota örnekleme kullanıldığı belirtilmişse de örneklemin anakütleyi temsil yeteneğinin yüksek olduğunu düşünülmektedir. Asıl anket çalışmasından önce anketteki eksiklik ve hataları

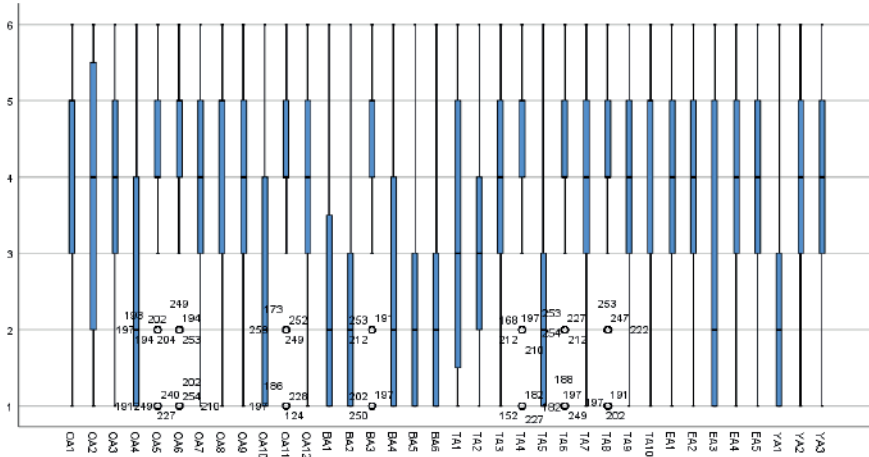
tespit edip, anketi hedef kitleye daha iyi uyarlamak için 52 cevaplayıcıdan oluşan bir pilot araştırma da gerçekleştirilmiştir.

4.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

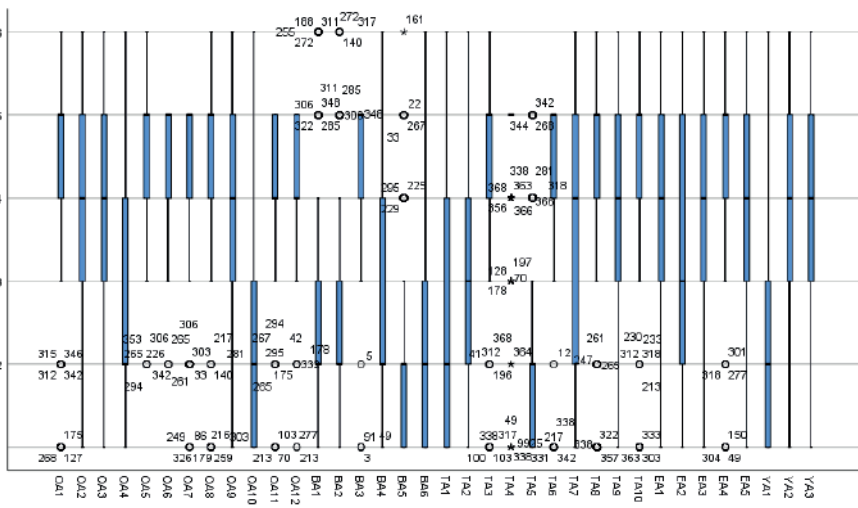
Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 21 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde de katılımcıların kadın algılarını belirlemeye yönelik, kadın ile ilgili olumlu ve olumsuz algılarla ilgili anlatımlara/önermelere yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde 17'si düz ve 11'i ters kodlanan likert tipi 28 madde bulunmaktadır. Bunlar, kapsamlı bir literatür araştırmasına dayalı olarak kadına yönelik tutumu ölçmeye yönelik çeşitli boyutlarda (ontolojik, toplumsal, bilişsel, vb.) ifadeler içermektedir. Likert ölçeğindeki söz konusu önermeler *İslam'da kesinlikle yoktur, Olmadığımı düşünüyorum, Olabilir de olmayabilir de, Olduğunu düşünüyorum, İslam'da kesinlikle vardır* şeklinde cevaplanmaktadır. Konu itibarıyla *Fikrim yok* seçeneğinin de ölçeğe eklenmesi araştırmacılarca uygun görülmüştür. Bu ölçek kapsamındaki 36 ifade, analiz sonuçlarının değerlendirildiği Tablo 59'da görülebilir. Verilerin analizinde SPSS 25.0 ve MS Office Excel programları kullanılmıştır. Elde edilen veriler çeşitli parametrik ve parametrik olmayan veri analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir. Bu yöntemlerin başlıcaları arasında Ki-Kare Testi, t testi, Varyans Analizi ve Faktör Analizi sayılabilir.

4.4. Veri Denetimi

Projenin başlangıç aşamasında analizler için gereken minimum örnek hacmi 384 olarak belirlenmişti. Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucu bazı anketlerin analiz dışı kalma ihtimaline karşılık hem araştırmacının güvenilirliğini daha da artırabilmek hem de alt gruplar arası karşılaştırmaları daha anlamlı biçimde yapabilmek için uygulanan anket sayısı 649'a çıkarıldı. Bununla beraber, veri denetimi çalışmaları kapsamında boş bırakılan çok sayıda anket sorusu ve özensiz doldurulan anketler olduğu görüldü. SPSS paket programında gerçekleştirilen uç değerlerin incelenmesi sonucunda da veri analizi için kullanılabilir anket sayısı 612 olarak belirlendi.

Şekil 1: MCBÜ İİBF için Likert Ölçeğinin Kutu Grafiği (Boxplot) Uç Değerleri

Şekil 2: İlahiyat Fakülteleri için Likert Ölçeğinin Kutu Grafiği (Boxplot) Uç Değerleri

Şekil 1 ve 2'de, gerçekleştirilen uç değer analizine ilişkin kutu grafikleri yer almaktadır. Toplanan veri zenginliğini en az düzeyde etkilemek adına söz konusu uç değerlerden sadece çok sayıda ifadeye ciddi sapma gösterenler başlangıç aşamasında analizden çıkarılmıştır. Bununla beraber veri setinde kalan uç değerlerin etkileri de analiz bazında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ele alınan konunun teorik derinliği ve farklı perspektiften bakmaya uygun olması doğal olarak uç değer sayısının yüksek olmasında rol oynamıştır.

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören MCBÜ İlahiyat Fakültesi hazırlık sınıfından, söz konusu fakültede bahsi geçen eğitim-öğretim yılında başka sınıf bulunmadığından 114 öğrenci; MCBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin en çok öğrenciye sahip 3 bölümünden (İşletme, İktisat ve Maliye) 248 ve Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 250 öğrenci ile sınırlandırılmıştır. Bu öğrencilerden MCBÜ İlahiyat Fakültesi hariç diğer fakültelerin öğrencileri 1. 2. 3. 4. sınıf öğrencileridir. Her ne kadar örnekleme yöntemi ve uygulamasında azami özen gösterilse de bulguların ilgili örnekleme sınırlı olduğuna ve başka araştırmalarla farklı gruplarda teyit edilmesine ihtiyaç olduğuna dikkat edilmelidir.

5. Araştırmanın Bulguları

5.1. Örnekleme İlişkin Tanımlayıcı ve Farklılık Analizleri

Tablo 1'de anketi cevaplayanlara ilişkin okul dağılımı, bölüm dağılımı, örgün ve ikinci öğretim dağılımı ile sınıf dağılımı ve bu dağılımlara ait yüzde oranları yer almaktadır. Sınıf dağılımlarında MCBÜ İlahiyat Fakültesinde diğer okullardan farklı olarak hazırlık sınıfı olduğu için hazırlık öğrencileri 1, birinci sınıf öğrencileri ise 2 olarak kodlanmıştır. Dolayısıyla bu değişken incelenirken okulda geçirilen süre olarak bakılması daha doğru olabilir.

Bu kısımda cevaplayıcılara ilişkin toplanan çeşitli tanımlayıcı bilgilerin okul ve bölümlere göre dağılımı incelenmektedir. Gruplara ilişkin farklılıkların (p) anlamlılık değerleri de verilmiştir. Araştırmanın tümünde kriter anlamlılık değeri olarak 0.05 esas alınmaktadır. Bu kısımda farklılık analizi için Ki-Kare Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmaktadır.

Tablo 1: Cevaplayıcılara İlişkin Okul Bilgisi

Fakülte	MCBÜ İİBF	MCBÜ İlahiyat	Balıkesir İlahiyat	Toplam
Sayı	248	114	250	612
%	40,5%	18,6%	40,8%	

Bölüm	İşletme	%	İktisat	%	Maliye	%	Toplam
Sayı %	98	39,5%	62	25,0%	88	35,5%	248
Öğretim Türü	Birinci	İkinci	Birinci	İkinci	Birinci	İkinci	Birinci
Sayı	61	37	35	27	45	43	56,9%
%	24,6%	14,9%	14,1%	10,9%	18,1%	17,3%	İkinci 43,1%

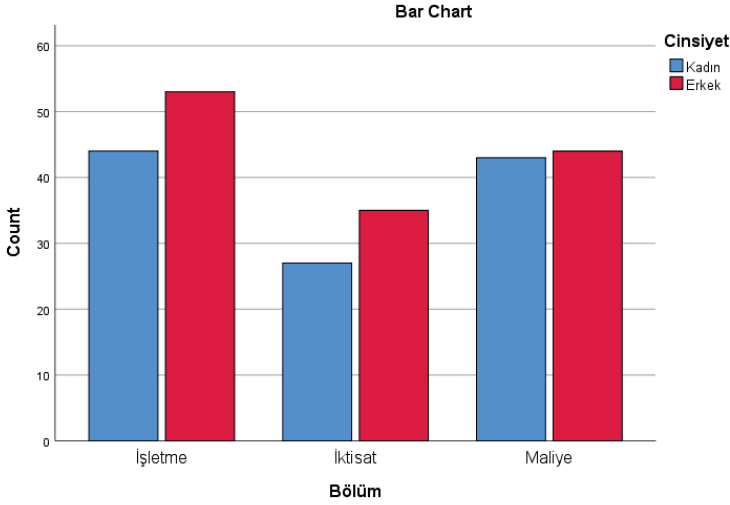
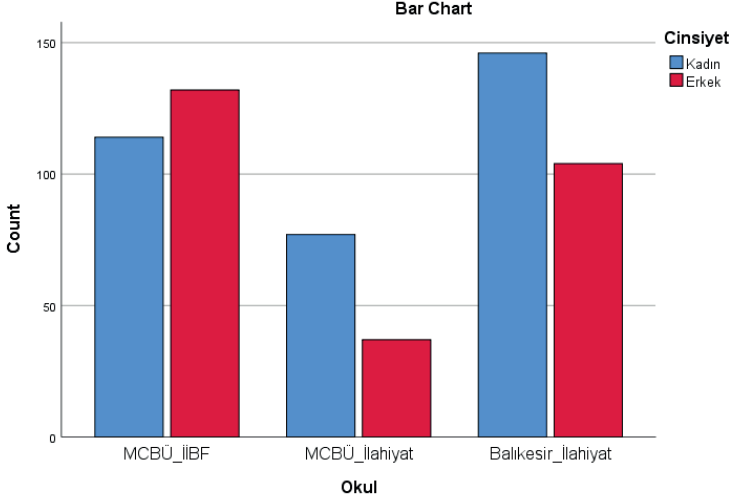
Sınıf	1	2	3	4	Toplam
MCBÜ	149	49	141	23	362
Balıkesir	63	57	64	66	250
Toplam	212	106	205	89	612
%	34,6%	17,3%	33,5%	14,5%	

Tablo 1’de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %41’i Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (MCBÜİİBF), %19’u MCBÜ İlahiyat (MCBÜİF), %41’i de Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (BÜİF) öğrencilerinden oluşmaktadır. Anketin uygulandığı tarihte MCBÜİF’inde yalnızca hazırlık ve birinci sınıf bulunduğundan söz konusu fakülte öğrencilerinin sayısı diğer fakültele göre daha azdır.

Tablo 2: Cevaplayıcıların Okul ve Bölümlere Göre Cinsiyet Dağılımı

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	114	132	246
		%	46,3%	53,7%	100,0%
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	77	37	114
		%	67,5%	32,5%	100,0%
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	146	104	250
		%	58,4%	41,6%	100,0%
Toplam	Sayı	337	273	610	
	%	55,2%	44,8%	100,0%	
			Kadın	Erkek	Toplam
Bölüm	İşletme	Sayı	44	53	97
		%	45,4%	54,6%	100,0%
	İktisat	Sayı	27	35	62
		%	43,5%	56,5%	100,0%
	Maliye	Sayı	43	44	87
		%	49,4%	50,6%	100,0%
Toplam	Sayı	114	132	246	
	%	46,3%	53,7%	100,0%	

Tablo 2’de görüldüğü gibi, örneklem grubunun %55’i kadın ve %45’i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ki-Kare testine göre cevaplayıcıların cinsiyeti okula göre farklılık göstermektedir. ($p=0.01$). Okullara göre cinsiyet değişkenine bakıldığında, İİBF öğrencilerinin %46’sı kadın, %54’ü erkek; MCBÜİF öğrencilerinin %68’i kadın, %33’ü erkek; BÜİF öğrencilerinin ise %58’i kadın, %42’si erkektir. Sonuçlardan da anlaşıldığı gibi, İlahiyat Fakültesinde kadın öğrencilerin sayısı İİBF’ne göre daha fazladır. İİBF’de cevaplayıcıların cinsiyeti bölüme göre farklılık göstermemektedir ($p=0.75$). Öğrencilerin okul ve bölümlere göre cinsiyet dağılımı ayrıca aşağıda yer alan grafikte de verilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Cevaplayıcıların Okul ve Bölümlere Göre Cinsiyet Dağılımı

Örneklem grubunun mezun oldukları liseye göre dağılımına bakıldığında %39'unun Anadolu, %20'sinin Anadolu İmam Hatip, %18'inin İmam Hatip ve %15'inin Diğer Lise (Meslek, Açık Öğretim Lisesi vb.) mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3: Cevaplayıcıların Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı

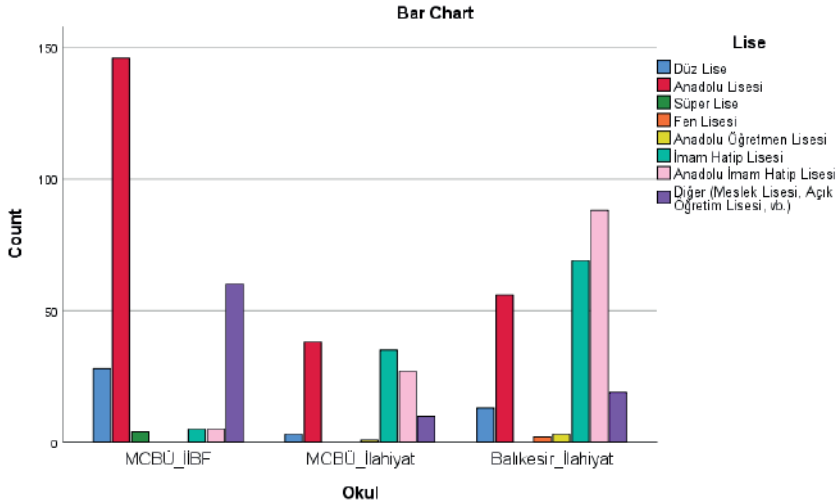
			Düz Lise	Anadolu Lisesi	Süper Lise	Fen Lisesi	Anadolu Öğretmen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Diğer (Meslek Lisesi, Açık Öğretim Lisesi, vb.)	Toplam	
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	28	146	4	0	0	5	5	60	248	
		%	11,3%	58,9%	1,6%	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%	24,2%	100	
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	3	38	0	0	1	35	27	10	114	
		%	2,6%	33,3%	0,0%	0,0%	0,9%	30,7%	23,7%	8,8%	100	
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	13	56	0	2	3	69	88	19	250	
		%	5,2%	22,4%	0,0%	0,8%	1,2%	27,6%	35,2%	7,6%	100	
	Toplam	Sayı	44	240	4	2	4	109	120	89	612	
		%	7,2%	39,2%	0,7%	0,3%	0,7%	17,8%	19,6%	14,5%	100	
	Bölüm	İşletme	Sayı	16	64	1	0			2	15	98
			%	16,3%	65,3%	1,0%	0,0%			2,0%	15,3%	100
İktisat		Sayı	9	32	1	3			1	16	62	
		%	14,5%	51,6%	1,6%	4,8%			1,6%	25,8%	100	
Maliye		Sayı	3	50	2	2			2	29	88	
		%	3,4%	56,8%	2,3%	2,3%			2,3%	33,0%	100	
Toplam	Sayı	28	146	4	5			5	60	248		
	%	11,3%	58,9%	1,6%	2,0%			2,0%	24,2%	100		

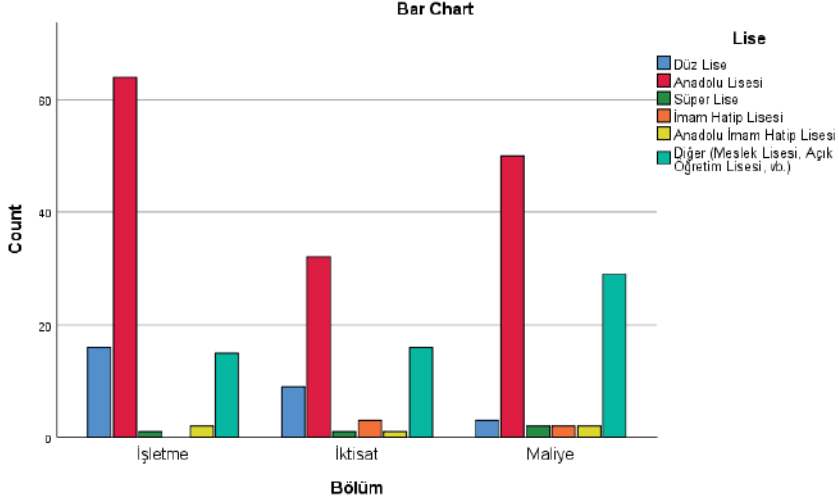
Ki-Kare testine göre mezun olunan lise türü cevaplayıcıların fakültesine göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). İİBF öğrencileri ağırlıklı olarak Anadolu Lisesi mezunuyken (%59), İlahiyat Fakültesi öğrencileri Anadolu İmam Hatip Lisesi (%32), İmam Hatip Lisesi (%29) ve Anadolu Lisesi (%26) arasında dağılmaktadır. İİBF öğrencileri için Diğer Lise seçeneği (%24) ikinci sırada yer alırken üçüncü sırada Düz Lise (%11) gelmektedir. İlahiyat Fakültesinde ise Diğer Lise seçeneği dördüncü sırada (%8), Düz Lise ise beşinci sırada (%4) yer almaktadır (Tablo 4).

Tablo 4: Fakülteye Göre Mezun Olunan Lise Dağılımı

			Lise							Toplam	
			Düz Lise	Anadolu Lisesi	Süper Lise	Fen Lisesi	Anadolu Öğretmen Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi		Diğer (Meslek Lisesi, Açık Öğretim Lisesi, vb.)
Cevaplayıcının Fakültesi	İlahiyat	Sayı	16	94	0	2	4	104	115	29	364
		%	4,4%	25,8%	0,0%	0,5%	1,1%	28,6%	31,6%	8,0%	100,0%
	İİBF	Sayı	28	146	4	0	0	5	5	60	248
		%	11,3%	58,9%	1,6%	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%	24,2%	100,0%
Toplam		Sayı	44	240	4	2	4	109	120	89	612
		%	7,2%	39,2%	0,7%	0,3%	0,7%	17,8%	19,6%	14,5%	100,0%

Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre dağılımları ayrıca aşağıda yer alan grafikte de verilmiştir (Şekil 4).

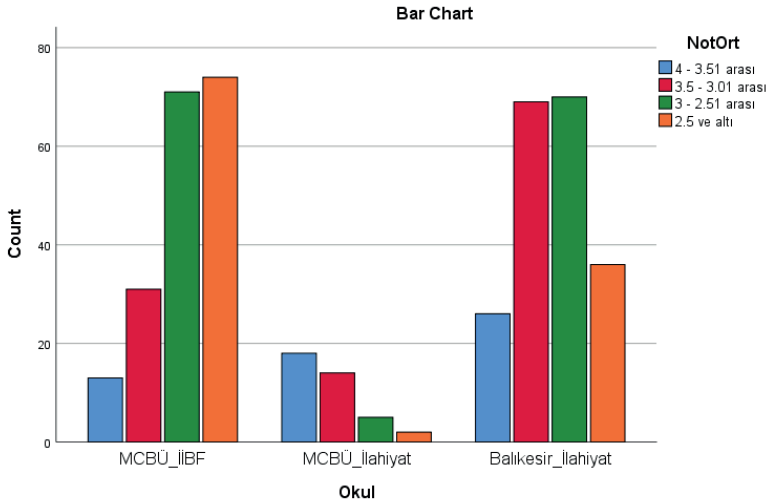

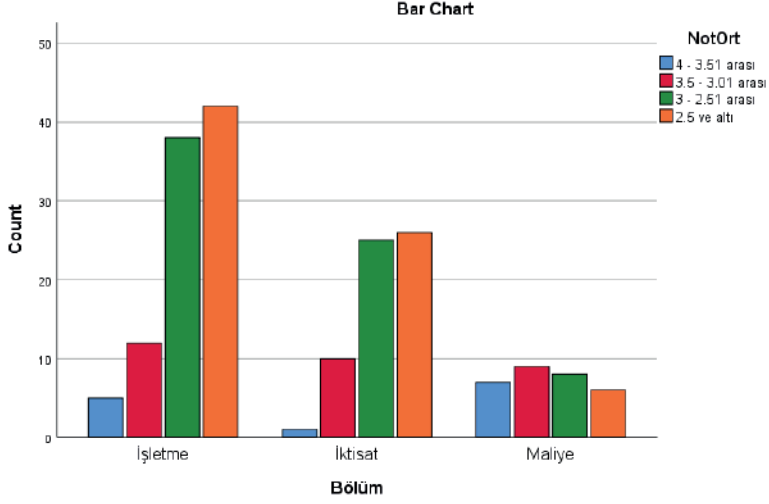
Şekil 4: Cevaplayıcıların Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı

Tablo 5 ve grafikte (Şekil 5) öğrencilerin son dönem not ortalamalarına göre dağılımları yer almaktadır. Ki-Kare testine göre cevaplayıcıların son dönem not ortalaması okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.01$) göre farklılık göstermektedir. İİBF öğrencilerin not ortalaması ağırlıklı olarak 2,5 ve altı (%39) ve 3-2,5 arası (%38) iken MCBÜİF öğrencilerinin 4-3,5 arası (%46), 3,5-3 arası (%36); BÜİF öğrencilerinin ise 3,5-2,5 arasında (%70) dağılmaktadır. Bu duruma göre MCBİF öğrencilerinin not ortalamasının diğer fakültelere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, “cevaplayıcılara ilişkin okul bilgisi” kısmında da açıklandığı gibi, anketin uygulandığı yılda diğer fakültelerde birden dörde kadar bütün sınıflar varken, MCBÜİF’de yalnızca hazırlık ve birinci sınıfın bulunduğu da dikkate alınmalıdır.

Tablo 5: Cevaplayıcıların Son Dönem Not Ortalamasına Göre Dağılımı

		Not Ortalaması				Toplam	
		4 - 3.51 arası	3.5 - 3.01 arası	3 - 2.51 arası	2.5 ve altı		
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	13	31	71	74	189
		%	6,9%	16,4%	37,6%	39,2%	100,0%
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	18	14	5	2	39
		%	46,2%	35,9%	12,8%	5,1%	100,0%
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	26	69	70	36	201
		%	12,9%	34,3%	34,8%	17,9%	100,0%
Toplam		Sayı	57	114	146	112	429
		%	13,3%	26,6%	34,0%	26,1%	100,0%
Bölüm	İşletme	Sayı	5	12	38	42	97
		%	5,2%	12,4%	39,2%	43,3%	100,0%
	İktisat	Sayı	1	10	25	26	62
		%	1,6%	16,1%	40,3%	41,9%	100,0%
	Maliye	Sayı	7	9	8	6	30
		%	23,3%	30,0%	26,7%	20,0%	100,0%
Toplam		Sayı	13	31	71	74	189
		%	6,9%	16,4%	37,6%	39,2%	100,0%

Şekil 5: Cevaplayıcıların Son Dönem Not Ortalamasına Göre Dağılımı

Tablo 6: Cinsiyet ve Son Dönem Not Ortalaması İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi			Not Ortalaması				Toplam	
			4 - 3.51 arası	3.5 - 3.01 arası	3 - 2.51 arası	2.5 ve altı		
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	31	46	47	19	143
			%	21,7%	32,2%	32,9%	13,3%	
		Erkek	Sayı	13	37	28	19	97
			%	13,4%	38,1%	28,9%	19,6%	
	Toplam		Sayı	44	83	75	38	240
			%	18,3%	34,6%	31,3%	15,8%	
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	5	12	42	26	85
			%	5,9%	14,1%	49,4%	30,6%	
		Erkek	Sayı	8	19	29	47	103
			%	7,8%	18,4%	28,2%	45,6%	
	Toplam		Sayı	13	31	71	73	188
			%	6,9%	16,5%	37,8%	38,8%	
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	36	58	89	45	228
			%	15,8%	25,4%	39,0%	19,7%	
		Erkek	Sayı	21	56	57	66	200
			%	10,5%	28,0%	28,5%	33,0%	
	Toplam		Sayı	57	114	146	111	428
			%	13,3%	26,6%	34,1%	25,9%	

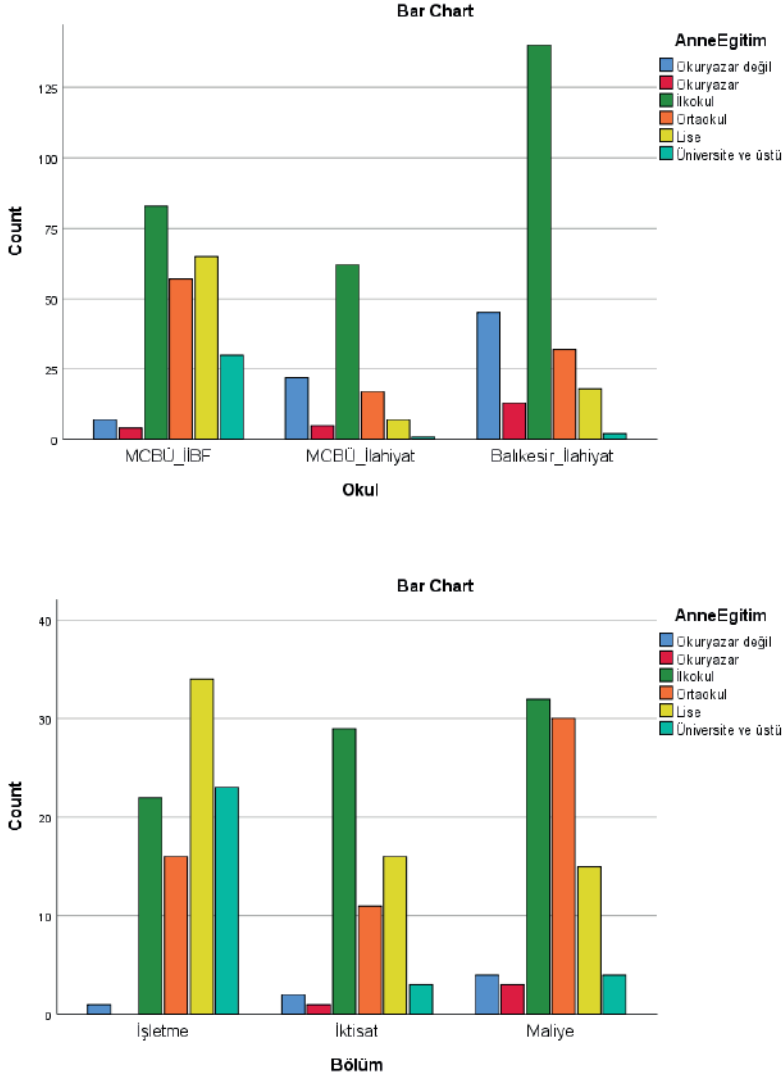
Tablo 6’da yer alan verilere göre cevaplayıcıların son dönem not ortalaması cinsiyete göre de farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Son dönem not ortalamasını belirten 428 kişinin notlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, kadınların erkeklerden genel olarak daha başarılı olduğu görülmektedir ($p=0.01$). Bununla birlikte alt gruplar bazında bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın sadece işletme bölümünde bulunduğu tespit edilmiştir ($p=0.04$). Diğer İİBF bölümleri ve İF’lerinde farklılık istatistiksel olarak anlamlı olmasa da kadınların erkeklerden genelde daha yüksek not ortalaması beyan ettiği görülmektedir. Genel eğilimin aksine İİBF’nin az sayıdaki en yüksek puanlı öğrencileri içinde erkeklerin sayısı daha fazladır.

Tablo 7: Cevaplayıcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

			AnneEgitim						Toplam
			Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü	
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	7	4	83	57	65	30	246
		%	2,8%	1,6%	33,7%	23,2%	26,4%	12,2%	100
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	22	5	62	17	7	1	114
		%	19,3%	4,4%	54,4%	14,9%	6,1%	0,9%	100
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	45	13	140	32	18	2	250
		%	18,0%	5,2%	56,0%	12,8%	7,2%	0,8%	100
Toplam		Sayı	74	22	285	106	90	33	610
		%	12,1%	3,6%	46,7%	17,4%	14,8%	5,4%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	1	0	22	16	34	23	96
		%	1,0%	0,0%	22,9%	16,7%	35,4%	24,0%	100
	İktisat	Sayı	2	1	29	11	16	3	62
		%	3,2%	1,6%	46,8%	17,7%	25,8%	4,8%	100
	Maliye	Sayı	4	3	32	30	15	4	88
		%	4,5%	3,4%	36,4%	34,1%	17,0%	4,5%	100
Toplam		Sayı	7	4	83	57	65	30	246
		%	2,8%	1,6%	33,7%	23,2%	26,4%	12,2%	100

Ki-Kare testine göre cevaplayıcıların anne eğitim durumu okula göre farklılık göstermektedir. ($p=0.01$). İİBF öğrencilerinin anne eğitim durumu ağırlıklı olarak ilkököl (%34), lise (%26) ve ortaokul (%23) mezunu iken; MCBÜİF öğrencilerinin ilkököl (%54), okuryazar değil (%19), ortaokul (%15) ve BÜİF öğrencilerinin de ilkököl (%56), okuryazar değil (%18), ortaokul (%13) mezunu olarak sıralanmaktadır. Annelerin üniversite ve üstü

mezunu olma durumlarına bakıldığında ise bu oran İİBF öğrencilerinin annelerinde %12, MCBÜİF ve BÜİF'de %1'dir. Görüldüğü gibi, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin anne eğitim düzeyi İİBF'ninkine göre daha düşüktür (Tablo 7). Ki-Kare testine göre cevaplayıcıların anne eğitim durumu bölüme göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre dağılımlarını gösteren grafik de aşağıda yer almaktadır (Şekil 6).

Şekil 6: Cevaplayıcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Anne eğitim durumunu belirten 608 kişinin annelerinin eğitim durumunun cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.01$), ama χ^2 'de bu farklılığın gözlenmediği; sadece İİBF tarafında anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p=0.04$). İİBF öğrencilerinde erkeklerin annelerinin kız öğrencilerinkine göre daha eğitilmiş olduğu görülmektedir (Tablo 8). Bunun sebebini öngörmek zor olsa da araştırılması gereken çeşitli varsayımlar ileri sürülebilir. Örneğin, önceki bulgulara göre kız öğrenciler genel olarak daha başarılı idi. Dolayısıyla annesi daha eğitilmiş olan kız öğrenciler puanı daha yüksek üniversite ve bölümleri kazanmış olabilir. Bir başka ihtimal ise ankete katılanlar okula gelen öğrenciler olduğu için, annesinin eğitim durumu daha düşük olanlar onların içinde buldukları durumu görüp, derslerine ve okullarına daha ciddi sarılmış olabilir. Ancak bu ve benzeri iddiaların hepsinin başka araştırmalarla incelenmesi gerekir.

Tablo 8: Cinsiyet ve Anne Eğitim Durumu İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi			Anne Eğitim Durumu							Toplam
			Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü		
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	37	11	130	29	15	1	223
			%	16,6%	4,9%	58,3%	13,0%	6,7%	0,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	30	7	72	20	10	2	141	
		%	21,3%	5,0%	51,1%	14,2%	7,1%	1,4%	100,0%	
	Toplam		Sayı	67	18	202	49	25	3	364
			%	18,4%	4,9%	55,5%	13,5%	6,9%	0,8%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	1	3	46	27	29	8	114
			%	0,9%	2,6%	40,4%	23,7%	25,4%	7,0%	100,0%
	Erkek	Sayı	6	1	36	31	35	21	130	
		%	4,6%	0,8%	27,7%	23,8%	26,9%	16,2%	100,0%	
	Toplam		Sayı	7	4	82	58	64	29	244
			%	2,9%	1,6%	33,6%	23,8%	26,2%	11,9%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	38	14	176	56	44	9	337
			%	11,3%	4,2%	52,2%	16,6%	13,1%	2,7%	100,0%
	Erkek	Sayı	36	8	108	51	45	23	271	
		%	13,3%	3,0%	39,9%	18,8%	16,6%	8,5%	100,0%	
	Toplam		Sayı	74	22	284	107	89	32	608
			%	12,2%	3,6%	46,7%	17,6%	14,6%	5,3%	100,0%

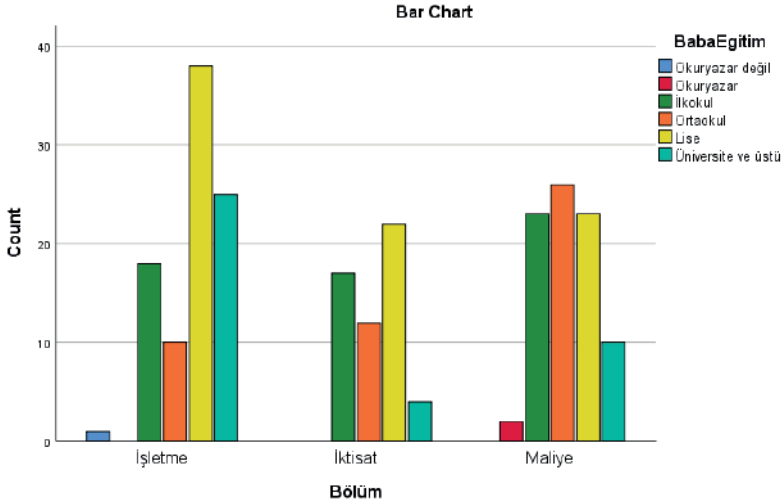
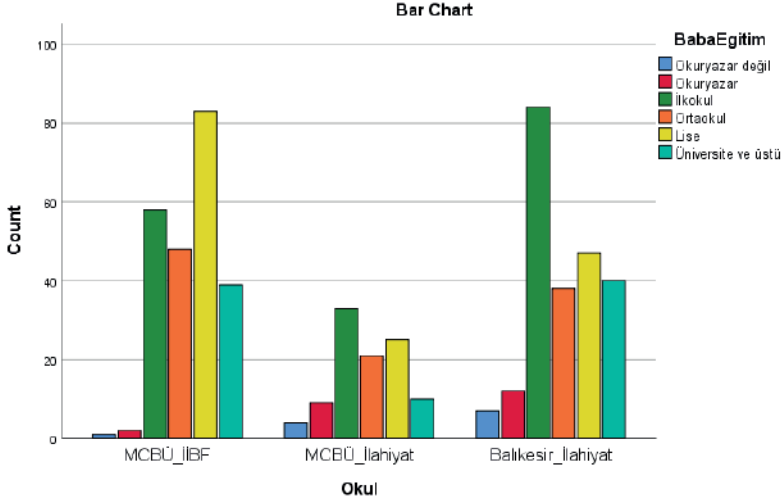
Her ne kadar anlamlı farklılık gözlenmese de İF öğrencilerinin anne eğitim durumuna cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında kadın öğrencilerin annelerinin ilkokul mezunu olma durumu erkeklerinkine göre daha fazladır. Ancak ortaokul, lise, üniversite ve üstü mezunu olma açısından bakıldığında ise, fark çok az olmakla beraber, erkeklerin annelerinin oranı biraz daha yüksektir.

Cevaplayıcıların baba eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 9'da yer almaktadır. Ki-Kare testine göre cevaplayıcıların baba eğitim durumu okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.02$) göre farklılık göstermektedir. İİBF öğrencilerinin baba eğitim durumu ağırlıklı olarak lise (%36), ilkokul (%25) ve ortaokul (%21) mezunudur. MCBÜİF öğrencilerinin babaları ise, ilkokul (%32), lise (%25) ve ortaokul (%21) iken BÜİF öğrencilerinin babaları ilkokul (%37), lise (%21) ve üniversite ve üstü (%18) mezunudur. Verilerden anlaşıldığına göre, BÜİF öğrencilerinin üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip baba oranı hem İİBF hem de MCBÜİF öğrencilerine göre daha fazladır.

Tablo 9: Cevaplayıcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

			BabaEgitim						
			Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü	Toplam
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	1	2	58	48	83	39	231
		%	0,4%	0,9%	25,1%	20,8%	35,9%	16,9%	100
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	4	9	33	21	25	10	102
		%	3,9%	8,8%	32,4%	20,6%	24,5%	9,8%	100
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	7	12	84	38	47	40	228
		%	3,1%	5,3%	36,8%	16,7%	20,6%	17,5%	100
Toplam		Sayı	12	23	175	107	155	89	561
		%	2,1%	4,1%	31,2%	19,1%	27,6%	15,9%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	1	0	18	10	38	25	92
		%	1,1%	0,0%	19,6%	10,9%	41,3%	27,2%	100
	İktisat	Sayı	0	0	17	12	22	4	55
		%	0,0%	0,0%	30,9%	21,8%	40,0%	7,3%	100
	Maliye	Sayı	0	2	23	26	23	10	84
		%	0,0%	2,4%	27,4%	31,0%	27,4%	11,9%	100
Toplam		Sayı	1	2	58	48	83	39	231
		%	0,4%	0,9%	25,1%	20,8%	35,9%	16,9%	100

Cevaplayıcıların baba eğitim durumlarına göre dağılımları ayrıca aşağıdaki grafikte de gösterilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7: Cevaplayıcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 10: Cinsiyet ve Baba Eğitim Durumu İlişkisi

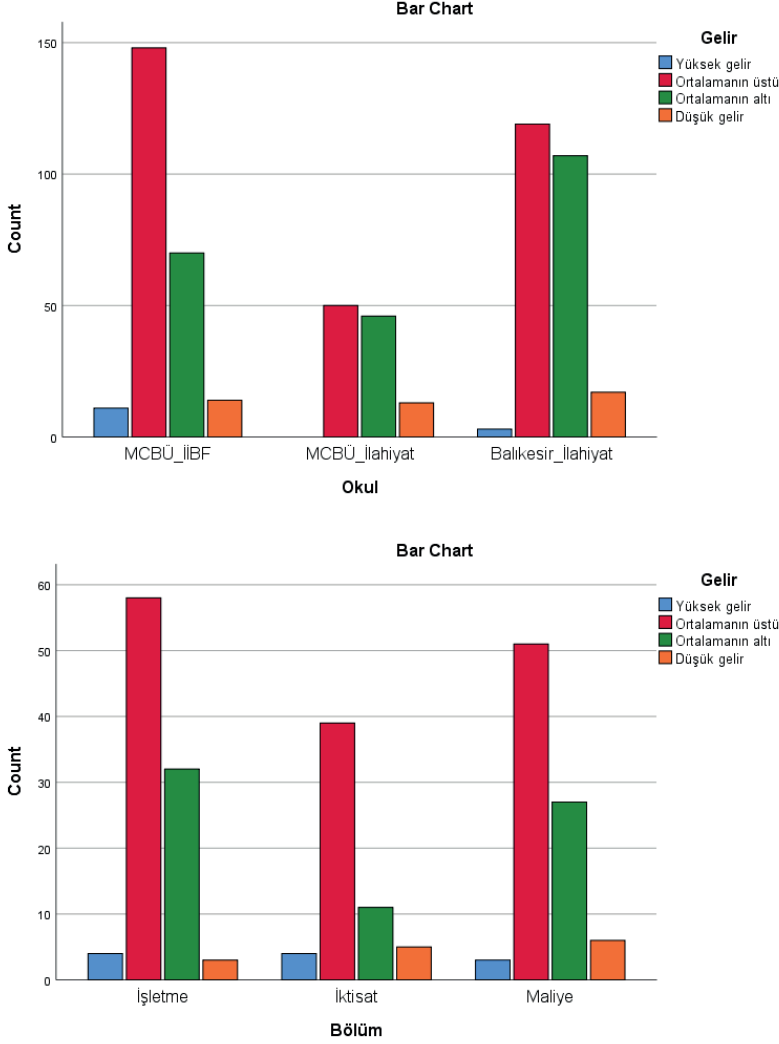
Cevaplayıcının Fakültesi				Baba Eğitim Durumu						Toplam
				Okuryazar değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	6	12	67	46	39	34	204
			%	2,9%	5,9%	32,8%	22,5%	19,1%	16,7%	100,0%
	Erkek	Sayı	5	9	50	13	33	16	126	
		%	4,0%	7,1%	39,7%	10,3%	26,2%	12,7%	100,0%	
	Toplam	Sayı	11	21	117	59	72	50	330	
		%	3,3%	6,4%	35,5%	17,9%	21,8%	15,2%	100,0%	
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	1	2	27	22	35	16	103
			%	1,0%	1,9%	26,2%	21,4%	34,0%	15,5%	100,0%
	Erkek	Sayı	0	0	30	27	47	22	126	
		%	0,0%	0,0%	23,8%	21,4%	37,3%	17,5%	100,0%	
	Toplam	Sayı	1	2	57	49	82	38	229	
		%	0,4%	0,9%	24,9%	21,4%	35,8%	16,6%	100,0%	
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	7	14	94	68	74	50	307
			%	2,3%	4,6%	30,6%	22,1%	24,1%	16,3%	100,0%
	Erkek	Sayı	5	9	80	40	80	38	252	
		%	2,0%	3,6%	31,7%	15,9%	31,7%	15,1%	100,0%	
	Toplam	Sayı	12	23	174	108	154	88	559	
		%	2,1%	4,1%	31,1%	19,3%	27,5%	15,7%	100,0%	

Tablo 10'da yer alan bilgilere göre cevaplayıcıların baba eğitim durumu cinsiyete göre farklılık göstermemektedir ($p=0.28$). Baba eğitim durumunu belirten 559 kişinin babalarının eğitim durumunun cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine baktığımızda, anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p=0.28$). Bununla beraber, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasa da ($p=0.06$) yüzdeler incelendiğinde İlahiyat fakültelerinde kız öğrencilerin babalarının erkek öğrencilerinkine göre biraz daha eğitilmiş olduğu söylenebilir. Bu durum özellikle Balıkesir İlahiyat fakültesinde daha dikkat çekici bir biçimde karşımıza çıkmaktadır ($p=0.05$).

Tablo 11: Cevaplayıcıların Ekonomik Durum Algularına Göre Dağılımı

			Gelir				Toplam
			Yüksek gelir	Ortalamanın üstü	Ortalamanın altı	Düşük gelir	
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	11	148	70	14	243
		%	4,5%	60,9%	28,8%	5,8%	100
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	0	50	46	13	109
		%	0,0%	45,9%	42,2%	11,9%	100
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	3	119	107	17	246
		%	1,2%	48,4%	43,5%	6,9%	100
Toplam		Sayı	14	317	223	44	598
		%	2,3%	53,0%	37,3%	7,4%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	4	58	32	3	97
		%	4,1%	59,8%	33,0%	3,1%	100
	İktisat	Sayı	4	39	11	5	59
		%	6,8%	66,1%	18,6%	8,5%	100
	Maliye	Sayı	3	51	27	6	87
		%	3,4%	58,6%	31,0%	6,9%	100
Toplam		Sayı	11	148	70	14	243
		%	4,5%	60,9%	28,8%	5,8%	100

Tablo 11’de cevaplayıcıların ekonomik durum algıları verilmiştir. Ki-kare testine göre cevaplayıcıların ekonomik durum algıları okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.39$) göre farklılık göstermektedir. Fakülteye göre bakıldığında İİBF öğrencilerinin ekonomik durum algıları ağırlıklı olarak ortalama gelirin üstüdür (%61). İF değişkenine göre bakıldığında ise BÜİF öğrencilerinin ekonomik durum algıları MCBÜİF öğrencilerine göre daha üsttedir. Her iki İF öğrencilerinin ekonomik durum algıları, MCBÜ %46, BÜİF %49 ile ortalama gelirin üstüdür. Bunu MCBÜİF %42, BÜİF %44 ile ortalama gelirin altı takip etmektedir. Her üç fakültenin en düşük gelir algısına sahip olanı ise %12 ile MCBÜİF öğrencileridir. İİBF bölüm değişkenine göre bakıldığında ise en yüksek gelir algısına %66 ile İktisat Bölümü öğrencileri sahiptir. Bunu %60 ile İşletme, %59 ile Maliye Bölümü öğrencileri takip etmektedir. Şekil 8’de cevaplayıcıların ekonomik durum algıları ayrıca grafik olarak verilmiştir.

Şekil 8: Cevaplayıcıların Ekonomik Durum Algılarına Göre Dağılımı

Tablo 12’de cevaplayıcıların cinsiyete göre ekonomik durum algısı yer almıştır. Ekonomik durumunu belirten 596 kişinin ekonomik durum algısının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu ($p=0.02$), ama bu farklılığın büyük ölçüde BİF’de gözlemlendiği ($p=0.02$) söylenebilir. Bu okul açısından yüzdeler incelendiğinde cevaplayıcıların ekonomik durum algısının kız öğrencilerde daha iyi olduğu görülmektedir. Gelir olarak ortalamamın altındakilerde ise erkeklerin oranı daha fazladır.

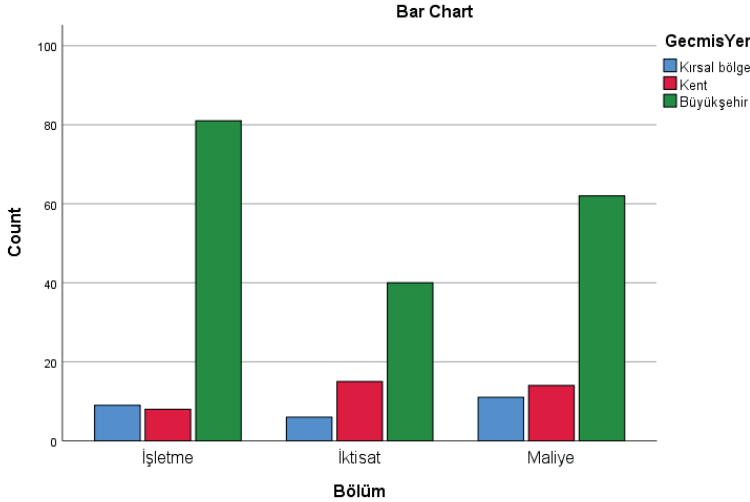
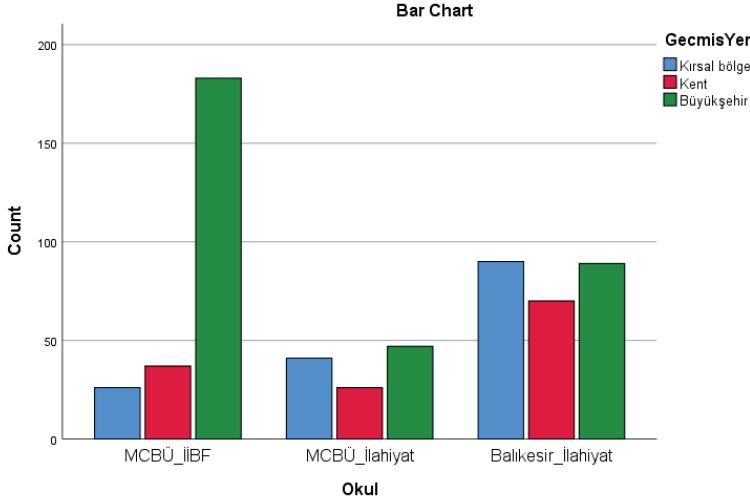
Tablo 12: Cinsiyet ve Ekonomik Durum Algısı İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi				Gelir				Toplam
				Yüksek gelir	Ortalamanın üstü	Ortalamanın altı	Düşük gelir	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	1	115	83	17	216
			%	0,5%	53,2%	38,4%	7,9%	100,0%
	Erkek	Sayı	2	54	70	13	139	
		%	1,4%	38,8%	50,4%	9,4%	100,0%	
	Toplam	Sayı	3	169	153	30	355	
		%	0,8%	47,6%	43,1%	8,5%	100,0%	
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	3	74	30	4	111
			%	2,7%	66,7%	27,0%	3,6%	100,0%
	Erkek	Sayı	8	72	40	10	130	
		%	6,2%	55,4%	30,8%	7,7%	100,0%	
	Toplam	Sayı	11	146	70	14	241	
		%	4,6%	60,6%	29,0%	5,8%	100,0%	
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	4	189	113	21	327
			%	1,2%	57,8%	34,6%	6,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	10	126	110	23	269	
		%	3,7%	46,8%	40,9%	8,6%	100,0%	
	Toplam	Sayı	14	315	223	44	596	
		%	2,3%	52,9%	37,4%	7,4%	100,0%	

Tablo 13: Cevaplayıcıların Geçmişte Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

			GecmisYer			Toplam
			Kırsal bölge	Kent	Büyükşehir	
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	26	37	183	246
		%	10,6%	15,0%	74,4%	100
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	41	26	47	114
		%	36,0%	22,8%	41,2%	100
	Balıkesir_İlahiyat	Sayı	90	70	89	249
		%	36,1%	28,1%	35,7%	100
	Toplam	Sayı	157	133	319	609
		%	25,8%	21,8%	52,4%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	9	8	81	98
		%	9,2%	8,2%	82,7%	100
	İktisat	Sayı	6	15	40	61
		%	9,8%	24,6%	65,6%	100
	Maliye	Sayı	11	14	62	87
		%	12,6%	16,1%	71,3%	100
	Toplam	Sayı	26	37	183	246
		%	10,6%	15,0%	74,4%	100

Tablo 13'te cevaplayıcıların geçmişte yaşadıkları yere göre dağılımları verilmiştir. Ki-kare testine göre, cevaplayıcıların geçmişte yaşadıkları yer, okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.06$) göre farklılık göstermektedir. MCBÜİİBF (%74) ve MCBÜİF (%41) öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları yer ağırlıklı olarak büyükşehirdir. BÜİF öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları yere bakıldığında ise %36 oranı ile kırsal bölge ve büyükşehirin eşit olduğu görülmektedir. Şekil 9'da cevaplayıcıların geçmişte yaşadıkları yere göre dağılımları grafik üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 9: Cevaplayıcıların Geçmişte Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

Tablo 14'te cinsiyete göre geçmişte yaşanan yer dağılımları yer almaktadır. Ki-kare testine göre, geçmişte yaşadığı yeri belirten 607 kişinin geçmişte yaşadığı yerlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı ($p=0.50$), fakat BÜİF'de oldukça anlamlı bir farklılık gözlemlendiği ($p=0.01$) söylenebilir. Bu yüzden Tablo 14'te tüm cevaplayıcılar değil, sadece İF öğrencileri yer almaktadır. BÜİF açısından yüzdeler incelendiğinde kız öğrencilerin ağırlıklı olarak büyükşehirlerden, erkek öğrencilerin ise kırsal bölgeden geldiği görülmektedir. Bu durum aynı okula ilişkin gelir değişkeninde gözlenen farklılık bulgusuna da paralellik göstermektedir. MCBÜ'nin ne İF'de ne de İİBF'de böylesi bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 14: Cinsiyet ve Geçmişte Yaşanılan Yer İlişkisi

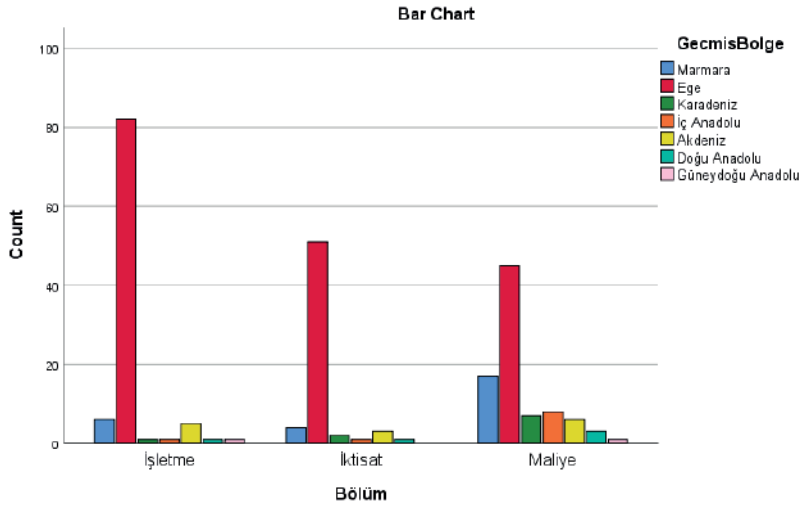
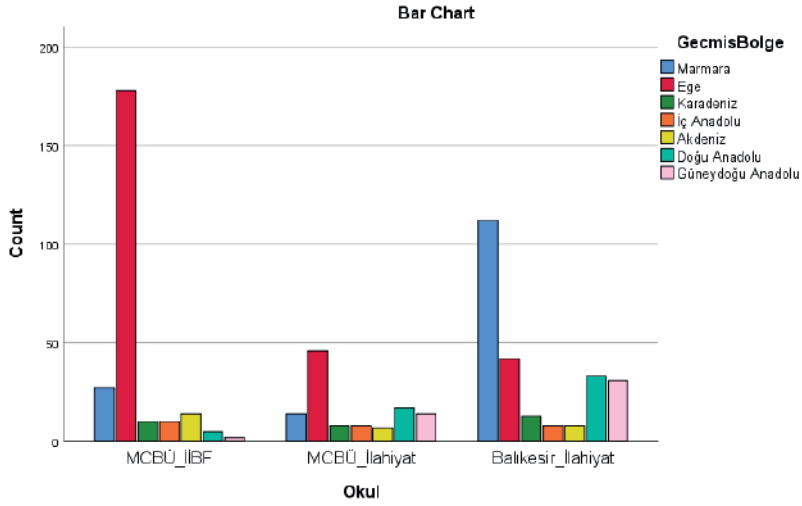
İlahiyat Fakülteleri				Geçmişte Yaşanılan Yer			Toplam
				Kırsal bölge	Kent	Büyükşehir	
MCBÜ	Cinsiyet	Kadın	Sayı	30	15	32	77
			%	39,0%	19,5%	41,6%	100,0%
		Erkek	Sayı	11	11	15	37
			%	29,7%	29,7%	40,5%	100,0%
	Toplam		Sayı	41	26	47	114
			%	36,0%	22,8%	41,2%	100,0%
Balıkesir	Cinsiyet	Kadın	Sayı	42	43	61	146
			%	28,8%	29,5%	41,8%	100,0%
		Erkek	Sayı	48	27	28	103
			%	46,6%	26,2%	27,2%	100,0%
	Toplam		Sayı	90	70	89	249
			%	36,1%	28,1%	35,7%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	72	58	93	223
			%	32,3%	26,0%	41,7%	100,0%
		Erkek	Sayı	59	38	43	140
			%	42,1%	27,1%	30,7%	100,0%
	Toplam		Sayı	131	96	136	363
			%	36,1%	26,4%	37,5%	100,0%

Tablo 15'te cevaplayıcıların geçmişte yaşadıkları bölgeye göre dağılımları verilmiş, ayrıca veriler grafik halinde Şekil 10'da da gösterilmiştir. Ki-kare testine göre, cevaplayıcıların geçmişte yaşadıkları bölge okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.01$) göre farklılık göstermektedir. Fakülteye göre İİBF (%72)

ve MCBÜİF (%40) ağırlıklı olarak Ege, BÜİF öğrencileri ise (%45) Marmara bölgesindedir. Bu durum MCBÜ'nün Ege'de, BÜ'nin ise Marmara bölgesinde bulunması ile açıklanabilir. Diğer bölgelere bakıldığında ise, her iki İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden daha fazla öğrencisinin olmasını Manisa ve Balıkesir'in söz konusu bölgelerden göç alması ile açıklamak mümkündür. Söz konusu değişkene göre ilgi çekici bir bulgu, İİBF öğrencilerinin geçmişte yaşadıkları bölge olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun oldukça düşük bir orana sahip olmasıdır. Bu bulgu, "Söz konusu bölgelerden olan öğrenciler daha çok İF'lerini mi tercih ediyorlar?" sorusunu akla getirmektedir.

Tablo 15: Cevaplayıcıların Geçmişte Yaşadığı Bölgeye Göre Dağılımı

		Geçmiş Bölge								Toplam
		Marmara	Ege	Karadeniz	İç Anadolu	Akdeniz	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu		
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	27	178	10	10	14	5	2	246
		%	11,0%	72,4%	4,1%	4,1%	5,7%	2,0%	0,8%	100
	MCBÜ_İlahiyat	Sayı	14	46	8	8	7	17	14	114
		%	12,3%	40,4%	7,0%	7,0%	6,1%	14,9%	12,3%	100
	Balıkesir İlahiyat	Sayı	112	42	13	8	8	33	31	247
		%	45,3%	17,0%	5,3%	3,2%	3,2%	13,4%	12,6%	100
Toplam		Sayı	153	266	31	26	29	55	47	607
		%	25,2%	43,8%	5,1%	4,3%	4,8%	9,1%	7,7%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	6	82	1	1	5	1	1	97
		%	6,2%	84,5%	1,0%	1,0%	5,2%	1,0%	1,0%	100
	İktisat	Sayı	4	51	2	1	3	1	0	62
		%	6,5%	82,3%	3,2%	1,6%	4,8%	1,6%	0,0%	100
	Maliye	Sayı	17	45	7	8	6	3	1	87
		%	19,5%	51,7%	8,0%	9,2%	6,9%	3,4%	1,1%	100
Toplam		Sayı	27	178	10	10	14	5	2	246
		%	11,0%	72,4%	4,1%	4,1%	5,7%	2,0%	0,8%	100

Şekil 10: Cevaplayıcıların Geçmişte Yaşadığı Bölgeye Göre Dağılımı

Tablo 16: Cinsiyet ve Geçmişte Yaşanılan Bölge İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi				Geçmişte Yaşanılan Bölge							Toplam
				Mar.	Ege	Kara.	İç An.	Akd.	Doğu	Gün.d	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	84	66	10	11	5	22	24	222
			%	37,8%	29,7%	4,5%	5,0%	2,3%	9,9%	10,8%	100,0%
	Erkek	Sayı	42	22	11	5	10	28	21	139	
		%	30,2%	15,8%	7,9%	3,6%	7,2%	20,1%	15,1%	100,0%	
	Toplam		Sayı	126	88	21	16	15	50	45	361
			%	34,9%	24,4%	5,8%	4,4%	4,2%	13,9%	12,5%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	13	85	5	3	4	3	1	114
			%	11,4%	74,6%	4,4%	2,6%	3,5%	2,6%	0,9%	100,0%
	Erkek	Sayı	14	92	5	7	9	2	1	130	
		%	10,8%	70,8%	3,8%	5,4%	6,9%	1,5%	0,8%	100,0%	
	Toplam		Sayı	27	177	10	10	13	5	2	244
			%	11,1%	72,5%	4,1%	4,1%	5,3%	2,0%	0,8%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	97	151	15	14	9	25	25	336
			%	28,9%	44,9%	4,5%	4,2%	2,7%	7,4%	7,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	56	114	16	12	19	30	22	269	
		%	20,8%	42,4%	5,9%	4,5%	7,1%	11,2%	8,2%	100,0%	
	Toplam		Sayı	153	265	31	26	28	55	47	605
			%	25,3%	43,8%	5,1%	4,3%	4,6%	9,1%	7,8%	100,0%
İlahiyat Fakülteleri				Mar.	Ege	Kara.	İç A.	Akd.	Doğu	Gün.d	Toplam
MCBÜ	Cinsiyet	Kadın	Sayı	11	34	5	5	3	10	9	77
			%	14,3%	44,2%	6,5%	6,5%	3,9%	13,0%	11,7%	100,0%
	Erkek	Sayı	3	12	3	3	4	7	5	37	
		%	8,1%	32,4%	8,1%	8,1%	10,8%	18,9%	13,5%	100,0%	
	Toplam		Sayı	14	46	8	8	7	17	14	114
			%	12,3%	40,4%	7,0%	7,0%	6,1%	14,9%	12,3%	100,0%
Balıkesir	Cinsiyet	Kadın	Sayı	73	32	5	6	2	12	15	145
			%	50,3%	22,1%	3,4%	4,1%	1,4%	8,3%	10,3%	100,0%
	Erkek	Sayı	39	10	8	2	6	21	16	102	
		%	38,2%	9,8%	7,8%	2,0%	5,9%	20,6%	15,7%	100,0%	
	Toplam		Sayı	112	42	13	8	8	33	31	247
			%	45,3%	17,0%	5,3%	3,2%	3,2%	13,4%	12,6%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	84	66	10	11	5	22	24	222
			%	37,8%	29,7%	4,5%	5,0%	2,3%	9,9%	10,8%	100,0%
	Erkek	Sayı	42	22	11	5	10	28	21	139	
		%	30,2%	15,8%	7,9%	3,6%	7,2%	20,1%	15,1%	100,0%	
	Toplam		Sayı	126	88	21	16	15	50	45	361
			%	34,9%	24,4%	5,8%	4,4%	4,2%	13,9%	12,5%	100,0%

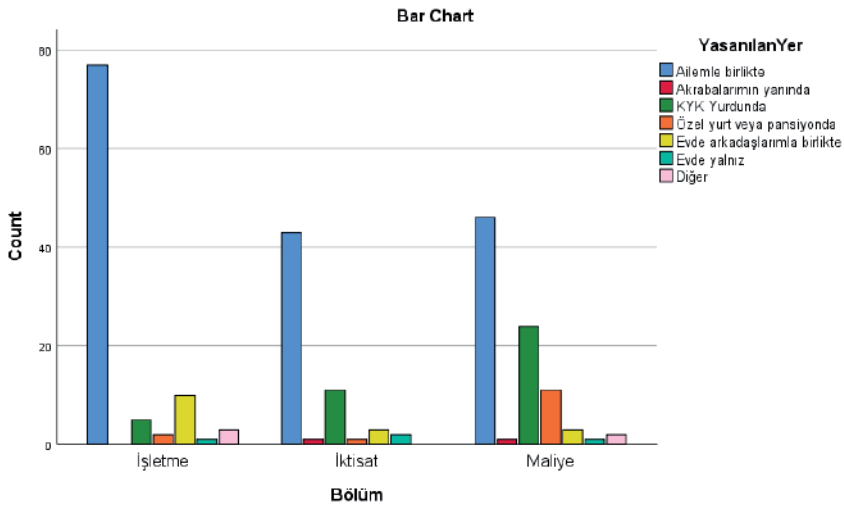
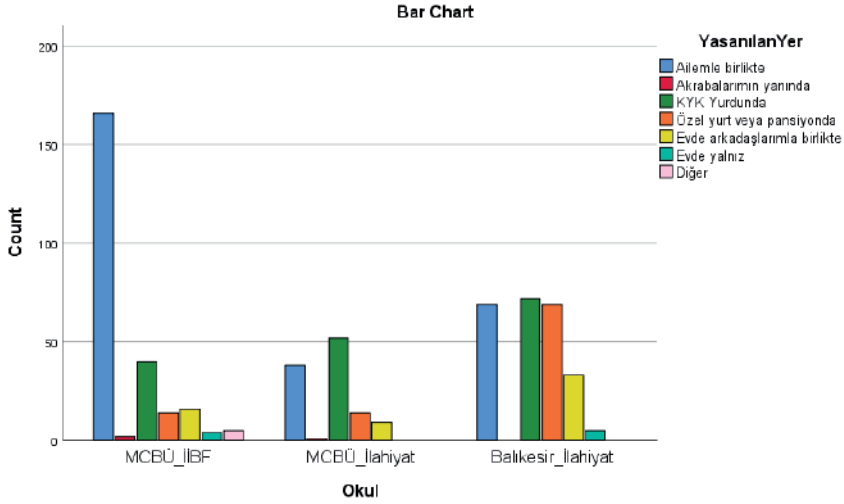
Ki-kare testine göre geçmişte yaşadığı bölgeyi belirten 605 kişinin geçmişte yaşadığı yerlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.04$) ama bu farklılığın Balıkesir İlahiyat fakültesinde daha da anlamlı olduğu ($p=0.01$) söylenebilir. Yüzdeler incelendiğinde kız öğrencilerin ağırlıklı olarak Marmara ve Ege gibi yakın bölgelerden geldiği, erkek öğrencilerin ise Türkiye'nin daha uzak bölgelerinden de gelebildiği görülmektedir. Alt gruplar bazında bakıldığında MCBÜ'nin ne İF'de ne de İİBF'de böylesi bir farklılık istatistiksel olarak anlamlı görünmemektedir (Tablo 16).

Tablo 17: Cevaplayıcıların Konaklama Türüne Göre Dağılımı

		YaşanılanYer								Toplam
		Ailemle birlikte	Akrabalarının yanında	KYK Yurtdında	Özel yurt veya pansiyonda	Eyde arkadaşlarıyla birlikte	Eyde yalnız	Diğer		
Okul	MCBÜ_İİBF	Sayı	166	2	40	14	16	4	5	247
		%	67,2%	0,8%	16,2%	5,7%	6,5%	1,6%	2,0%	100
	MCBÜ İlahiyat	Sayı	38	1	52	14	9	0	0	114
		%	33,3%	0,9%	45,6%	12,3%	7,9%	0,0%	0,0%	100
	Balıkesir İlahiyat	Sayı	69	0	72	69	33	5	0	248
		%	27,8%	0,0%	29,0%	27,8%	13,3%	2,0%	0,0%	100
Toplam		Sayı	273	3	164	97	58	9	5	609
		%	44,8%	0,5%	26,9%	15,9%	9,5%	1,5%	0,8%	100
Bölüm	İşletme	Sayı	77	0	5	2	10	1	3	98
		%	78,6%	0,0%	5,1%	2,0%	10,2%	1,0%	3,1%	100
	İktisat	Sayı	43	1	11	1	3	2	0	61
		%	70,5%	1,6%	18,0%	1,6%	4,9%	3,3%	0,0%	100
	Maliye	Sayı	46	1	24	11	3	1	2	88
		%	52,3%	1,1%	27,3%	12,5%	3,4%	1,1%	2,3%	100
Toplam		Sayı	166	2	40	14	16	4	5	247
		%	67,2%	0,8%	16,2%	5,7%	6,5%	1,6%	2,0%	100

Ki-kare testine göre, cevaplayıcıların konaklama türü okula ($p=0.01$) ve bölüme ($p=0.01$) göre farklılık göstermektedir. Fakülteye göre bakıldığında İİBF öğrencilerinin ağırlıklı olarak (%67) ailesi ile kaldığı görülmektedir. Gerek kampüsünün İzmir'e 30-40 km. uzaklıkta olması gerekse de Manisa-

İzmir arası ulaşım ve servis imkanının oldukça iyi olması gibi sebeplerle İzmir’de ikamet edip de Manisa’ya gelip giden MCBÜ’nün öğrenci ve öğretim üyesi sayısı oldukça fazladır. İİBF öğrencilerinin ağırlık olarak aileleri ile kalması bu şekilde açıklanabilir. MCBÜİF öğrencilerinin %46 oranında KYK Yurdunda, %33 oranında da aileleri ile kaldığı görülmektedir. MCBÜİF öğrencilerinin aileleri ile kalma oranı aynı zamanda Manisa merkezde ikamet eden öğrenci oranının da bir göstergesidir. BÜİF’ne bakıldığında ise ilk sırayı (%29) KYK Yurdu, ikinci sırayı da (%28) aile ve özel yurt veya pansiyon almaktadır (Tablo 17). Cevaplayıcıların konaklama durumları ayrıca grafikte gösterilmiştir (Şekil 11).

Şekil 11: Cevaplayıcıların Konaklama Türüne Göre Dağılımı

Tablo 18: Cinsiyet ve Konaklama Türü İlişkisi

				Yaşanılan Yer							Toplam
				Ailele birlikte	Akrabalarının yanında	KYK Yurtdında	Özel yurt veya pansiyonda	Evide arkadaşlarıyla birlikte	Evide yalnız	Diğer	
Cevaplayıcının Fakültesi											
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	66	1	85	53	16	0		221
			%	29,9%	0,5%	38,5%	24,0%	7,2%	0,0%		100,0%
	Erkek	Sayı	41	0	39	30	26	5		141	
		%	29,1%	0,0%	27,7%	21,3%	18,4%	3,5%		100,0%	
	Toplam		Sayı	107	1	124	83	42	5		362
			%	29,6%	0,3%	34,3%	22,9%	11,6%	1,4%		100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	74	0	24	10	4	0	2	114
			%	64,9%	0,0%	21,1%	8,8%	3,5%	0,0%	1,8%	100,0%
	Erkek	Sayı	91	2	15	4	12	4	3	131	
		%	69,5%	1,5%	11,5%	3,1%	9,2%	3,1%	2,3%	100,0%	
	Toplam		Sayı	165	2	39	14	16	4	5	245
			%	67,3%	0,8%	15,9%	5,7%	6,5%	1,6%	2,0%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	140	1	109	63	20	0	2	335
			%	41,8%	0,3%	32,5%	18,8%	6,0%	0,0%	0,6%	100,0%
	Erkek	Sayı	132	2	54	34	38	9	3	272	
		%	48,5%	0,7%	19,9%	12,5%	14,0%	3,3%	1,1%	100,0%	
	Toplam		Sayı	272	3	163	97	58	9	5	607
			%	44,8%	0,5%	26,9%	16,0%	9,6%	1,5%	0,8%	100,0%
İlahiyat Fakülteleri											
				Yaşanılan Yer							Toplam
				Ailele birlikte	Akrabalarının yanında	KYK Yurtdında	Özel yurt veya pansiyonda	Evide arkadaşlarıyla birlikte	Evide yalnız		
MCBÜ	Cinsiyet	Kadın	Sayı	22	1	38	10	6		77	
			%	28,6%	1,3%	49,4%	13,0%	7,8%		100,0%	
	Erkek	Sayı	16	0	14	4	3		37		
		%	43,2%	0,0%	37,8%	10,8%	8,1%		100,0%		
	Toplam		Sayı	38	1	52	14	9		114	
			%	33,3%	0,9%	45,6%	12,3%	7,9%		100,0%	
Balıkesir	Cinsiyet	Kadın	Sayı	44		47	43	10	0	144	
			%	30,6%		32,6%	29,9%	6,9%	0,0%	100,0%	
	Erkek	Sayı	25		25	26	23	5	104		
		%	24,0%		24,0%	25,0%	22,1%	4,8%	100,0%		
	Toplam		Sayı	69		72	69	33	5	248	
			%	27,8%		29,0%	27,8%	13,3%	2,0%	100,0%	
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	66	1	85	53	16	0	221	
			%	29,9%	0,5%	38,5%	24,0%	7,2%	0,0%	100,0%	
	Erkek	Sayı	41	0	39	30	26	5	141		
		%	29,1%	0,0%	27,7%	21,3%	18,4%	3,5%	100,0%		
	Toplam		Sayı	107	1	124	83	42	5	362	
			%	29,6%	0,3%	34,3%	22,9%	11,6%	1,4%	100,0%	

Konaklama türünü belirten 607 kişinin konaklama türünün cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.01$) görülmektedir. Alt gruplar bazında bakıldığında sadece MCBÜİF’de anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Hem İİBF öğrencileri ($p=0.01$) hem de BÜİF öğrencilerinin ($p=0.01$) konaklama türü cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Yüzdeleri incelediğimizde İİBF öğrencilerinin yaklaşık üçte ikisinin aileleriyle beraber yaşadığı, İlahiyat öğrencilerinde ise bu oranın üçte birden daha az olduğu söylenebilir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla devlet yurtları ve özel yurtda daha fazla kalırken, erkek öğrenciler ise arkadaşlarıyla evde kalmayı kız öğrencilere göre daha fazla tercih etmektedir (Tablo 18).

Tablo 19: Cevaplayıcıların Din Eğitimi Aldıkları Yere Göre Dağılımı

		Cevaplar		Vakaların (N=610) Yüzdesi
		n	Toplam Cevapların Yüzdesi	
Din Eğitimi Alınan Yerler	DE Okul	524	36,5%	85,9%
	DE Aile	348	24,3%	57,0%
	DE Kuran Kursu	331	23,1%	54,3%
	DE Kendim	220	15,3%	36,1%
	DE Diğer	12	0,8%	2,0%
Toplam		1435	100,0%	235,2%

Cevaplayıcılar din eğitimi aldıkları yerleri %86 okul, %57 aile, %54 Kur’an Kursu şeklinde sıralamışlardır (Tablo 19). %36’ı da kendisinin araştırarak öğrendiğini belirtmiştir. Din eğitimi aldıkları kaynak olarak ‘Okul’ seçeneğini işaretleyenlerin bir kısmı da halen okudukları İlahiyat Fakültelerini bu seçenek içinde değerlendirmiştir. Az sayıdaki ‘Diğer’ seçeneğini tercih edenlerin bir kısmı dini eğitimi aldıkları kaynaklar arasında TV, Yurt, Özel Vakıf ve Medrese seçeneklerini belirtmişlerdir. Medrese seçeneğini işaretleyenler Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden gelen öğrencilerdir.

Tablo 20: Cevaplayıcıların Din Eğitimi Aldıkları Yerlerin Fakülteye Göre Dağılımı

			Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam
			İlahiyat (A)	İİBF (B)	
Din Eğitimi Alınan Yerler	DE Okul	Sayı	310	214	524
		%	85,4%	86,6%	
	DE Aile	Sayı	232	116	348
		%	(B) 63,9%	47,0%	
	DE Kuran Kursu	Sayı	247	84	331
		%	(B) 68,0%	34,0%	
	DE Kendim	Sayı	146	74	220
		%	(B) 40,2%	30,0%	
	DE Diğer	Sayı	7	5	12
		%	1,9%	2,0%	
Toplam		Sayı	363	247	610

Not: Yüzdeler ve toplamlar cevaplayıcılar üzerinden hesaplanmıştır. A, B sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların din eğitimi aldıkları yerler fakülteye göre farklılık göstermektedir. ($p=0.01$) İİBF öğrencileri din eğitimi aldıkları yerleri %87 okul, %47 aile, %34 Kur'an kursu olarak sıralarken, %30'u da kendisinin araştırarak öğrendiğini belirtmiştir. İF öğrencileri ise %85 okul, %68 Kur'an kursu, %64 aile olarak sıralamış, %40'ı da kendisinin araştırarak öğrendiğini belirtmiştir. Tablo 20'de görüldüğü gibi, İF öğrencilerinin din eğitimini aileden ve Kuran kursundan alma oranı İİBF öğrencilerine göre daha fazladır. Bu da İF öğrencilerinin ailelerinin dini bilgilerinin İİBF öğrencilerinin ailelerine göre daha üst düzeyde olduğu şeklinde açıklanabilir. Tablo 20'den de anlaşıldığı gibi, öğrencilerin din eğitimi aldıkları kaynaklar okul, aile ve muhtemelen yazları devam edilebilen Kur'an kurslarıdır.

Bu tabloda dikkat çeken bir konu, her iki fakülte türündeki öğrencilerin kendilerinin araştırarak dini öğrenme oranının azımsanmayacak sayıda olmasıdır. Dikkat çeken bir başka konu ise, 1982 yılından bu DKAB dersinin ilk ve ortaöğretimde zorunlu dersler arasında olduğu düşünüldüğünde, aslında bu öğrencilerin hepsinin söz konusu dersi almış olmaları gerekmekte ve okul oranının daha fazla çıkması beklenmektedir. Ancak, bulgulardan öğrencilerin hepsinin bu dersten yeterli düzeyde yararlanamadıkları anlaşılmaktadır. Belki az sayıda da olsa bazılarının okullarında DKAB öğretmenin bulunmaması sebebiyle bu derste başka bir dersi almış olma

ihtimalinin söz konusu olması da mümkündür. Aslında 2012 eğitim-öğretim yılından itibaren ortaokul ve liselerin öğretim programlarına seçimlik din dersleri de konmuştur. Ancak bazı velilerin bu derslerden haberdar olmadığı bizzat kendileri tarafından ifade edildiği gibi, ortaöğretimdeki bazı öğrenciler de istedikleri dersleri seçemediklerini belirtmişlerdir. Seçimlik din dersleri ile ilgili yapılan bir araştırma sonucunda bunun sebeplerinden birisi olarak, okul yöneticilerinin, öğretmen ve fiziki ortam gibi yetersizliklerden dolayı, öğrencilere “seçimlik paket dersler” sundukları ortaya konulmuştur. Öğrencilere sunulan seçimlik paket derslerde genellikle “matematik, İngilizce, astronomi veya okuryazarlık” dersleri bulunmakta, seçmeli din dersleri ya hiç yer almamakta ya da yalnızca bir tanesi bulunmaktadır. Örneğin söz konusu dersleri seçmek isteyen bir öğrenci okul yönetiminin kendilerine “o derslere öğretmen gönderemeyeceğimizden dolayı seçimlik din derslerini boşu boşuna seçmeyin” dediğini belirtmiştir (İlke, Yekder, 2013: 70-71).

Tablo 21: Cevaplayıcıların Din Eğitimi Aldıkları Yerlerin Okula Göre Dağılımı

		Okul			Toplam	
		MCBÜ_İİBF (A)	MCBÜ_İlahiyat (B)	Balıkesir_İlahiyat (C)		
Din Eğitimi Alınan Yerler	DE_Okul	Sayı	214	95	215	524
		%	86,6%	83,3%	86,3%	
	DE_Aile	Sayı	116	59	173	348
		%	47,0%	51,8%	(A, B) 69,5%	
	DE_Kuran Kursu	Sayı	84	68	179	331
		%	34,0%	(A) 59,6%	(A) 71,9%	
	DE_Kendim	Sayı	74	45	101	220
		%	30,0%	39,5%	(A) 40,6%	
	DE_Diger	Sayı	5	1	6	12
		%	2,0%	0,9%	2,4%	
Toplam		Sayı	247	114	249	610

Not: Yüzdeler ve toplamalar cevaplayıcılar üzerinden hesaplanmıştır. A, B, C sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların din eğitimi aldıkları yerler okula göre farklılık göstermektedir. ($p=0.01$) Hangi kaynak açısından hangi okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tabloda belirtilmiştir.

Tablo 21'in Tablo 20'den farkı MCBÜİF ve BÜİF öğrencilerinin ayrı ayrı verilmesidir. Buna göre, BÜİF öğrencilerinin din eğitimini aileden (%70) ve Kuran kursundan (%72) alma oranı MCBÜİF öğrencilerinininkinden daha fazladır.

Cevaplayıcıların din eğitimi aldıkları yerler İİBF bölümlerine göre farklılık göstermemektedir. Dikkat çeken tek farklılık işletme bölümü öğrencilerinin, iktisat ve maliye bölümü öğrencilerine göre dini bilgi kaynağı olarak Kur'an Kursunu daha az göstermesidir.

Tablo 22: Cinsiyet ve Din Eğitimi Alman Yer İlişkisi

Toplam		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Din Eğitimi Alman Yerler	DE_Okul	296	88,1%	227	83,5%	523	86,0%
	DE_Aile	199	59,2%	149	54,8%	348	57,2%
	DE_KuranKursu	194	57,7%	137	50,4%	331	54,4%
	DE_Kendim	106	31,5%	113	41,5%	219	36,0%
	DE_Diger	1	0,3%	11	4,0%	12	2,0%
	Toplam	336	100,0%	272	100,0%	608	100,0%
İİBF		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Din Eğitimi Alman Yerler	DE Okul	103	90,4%	110	84,0%	213	86,9%
	DE Aile	54	47,4%	62	47,3%	116	47,3%
	DE Kuran Kursu	42	36,8%	42	32,1%	84	34,3%
	DE_Kendim	25	21,9%	48	36,6%	73	29,8%
	DE Diğer	0	0,0%	5	3,8%	5	2,0%
	Toplam	114	100,0%	131	100,0%	245	100,0%
İlahiyat		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Din Eğitimi Alman Yerler	DE Okul	193	86,9%	117	83,0%	310	85,4%
	DE Aile	145	65,3%	87	61,7%	232	63,9%
	DE Kuran Kursu	152	68,5%	95	67,4%	247	68,0%
	DE_Kendim	81	36,5%	65	46,1%	146	40,2%
	DE_Diger	1	0,5%	6	4,3%	7	1,9%
	Toplam	222	100,0%	141	100,0%	363	100,0%

Cevaplayıcıların din eğitimi aldıkları yerlerin cinsiyete göre farklılaşmasına bakıldığında Tablo 22'deki her üç grupta da istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma bulunmaktadır ($p=0.01$). Tabloda koyu ile gösterilenler ise sütun yüzdeleri arasında anlamlı farklılık olan din eğitimi alınan yerlerdir. Yüzdeler incelendiğinde kız öğrencilerin okul, aile ve Kur'an Kurslarından erkeklere göre daha fazla yararlandığı, erkek öğrencilerin ise kendim ve diğer seçeneğinde daha önde olduğu söylenebilir.

Tablo 23: Cevaplayıcıların Yaptıkları İbadetlerin Dağılımı

		Cevaplar		
		n	Toplam Cevapların Yüzdesi	Vakaların (N=572) Yüzdesi
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	399	24,5%	69,8%
	İbadet Namaz	303	18,6%	53,0%
	İbadet Cuma	198	12,2%	34,6%
	İbadet Bayram	216	13,3%	37,8%
	İbadet Oruç	512	31,4%	89,5%
Toplam		1628	100,0%	284,6%

Örneklem grubunun yaptıkları ibadetlerin dağılımına bakıldığında Kuran okuma oranının %70, namaz kılmanın %53, Cuma namazı kılmanın %35 Bayram namazı kılmanın %38 ve Oruç tutmanın %90 olduğu görülmektedir (Tablo 23).

Tablo 24: Cevaplayıcıların Yaptıkları İbadetlerin Fakülteye Göre Dağılımı

		Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam	
		İlahiyat (A)	İİBF (B)		
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	Sayı	326	73	399
		%	(B) 89,8%	34,9%	
	İbadet Namaz	Sayı	283	20	303
		%	(B) 78,0%	9,6%	
	İbadet Cuma	Sayı	132	66	198
		%	36,4%	31,6%	
		% erkek	92,9%	58,6%	
	İbadet Bayram	Sayı	129	87	216
		%	35,5%	41,6%	
		% erkek	88,6%	78,4%	
	İbadet Oruç	Sayı	346	166	512
		%	(B) 95,3%	79,4%	
	Toplam	Sayı	363	209	572

Not: Yüzdeler ve toplamalar cevaplayıcılar üzerinden hesaplanmıştır.
A, B sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların yaptıkları ibadetler fakülteye göre farklılık göstermektedir. ($p=0.01$) Buna göre İF öğrencileri %95'i oruç tutma, %93'ü Cuma namazı, %90'ı Kur'an veya meal okuma, %89'u bayram namazı, %78'i beş vakit namaz kılma ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmiştir. İİBF öğrencilerinde bu oran en üstten aşağıya doğru oruç %79, bayram namazı %78, Kur'an veya meal okuma %35 ve Cuma namazı da %32 şeklinde sıralanmaktadır. Cuma ve Bayram namazlarında toplam karşılaştırmalardan daha çok erkekler arası karşılaştırmalar uygun olduğu için bu iki ibadete özgü olarak erkeklere ait yüzdeler de tabloya eklenmiştir. Bu sayede genel yüzdelerde fazla fark gözükmezken, sadece erkeklere bakıldığında İlahiyat fakültelerindeki öğrencilerin İİBF öğrencilerine göre çok daha büyük bir yüzde ile Cuma namazına gittikleri görülmektedir. Bayram namazında ise tam tersi bir durum gözlenmektedir. Sadece erkeklere bakıldığında iki fakülte türü arasındaki fark azalmaktadır (Tablo 24).

Tablo 25: Cevaplayıcıların Yaptıkları İbadetlerin Okula Göre Dağılımı

		Okul			Toplam	
		MCBÜ_İİBF (A)	MCBÜ_İlahiyat (B)	Balıkesir_İlahiyat (C)		
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	Sayı	73	101	225	399
		%	34,9%	(A) 88,6%	(A) 90,4%	
	İbadet Namaz	Sayı	20	89	194	303
		%	9,6%	(A) 78,1%	(A) 77,9%	
	İbadet Cuma	Sayı	66	32	100	198
		%	31,6%	28,1%	40,2%	
		% erkek	58,6%	86,5%	95,1%	
	İbadet Bayram	Sayı	87	30	99	216
		%	(A) 41,6%	26,3%	(B) 39,8%	
		% erkek	78,2%	81,1%	91,3%	
	İbadet Oruç	Sayı	166	110	236	512
		%	79,4%	(A) 96,5%	(A) 94,8%	
Toplam	Sayı	209	114	249	572	

Not: Yüzdeler ve toplamlar cevaplayıcılar üzerinden hesaplanmıştır. A, B, C sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Ki-kare testine göre, cevaplayıcıların yaptıkları ibadetler okula göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Bu farklılık İF ve İİBF öğrencileri arasındadır. Tablo 25'e göre her iki İF öğrencileri İİBF'ne göre daha yüksek oranda ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmektedir. Cuma ve Bayram namazlarında toplam karşılaştırmalardan daha çok erkekler arası karşılaştırmalar uygun olduğu için bu iki ibadete özgü olarak erkeklere ait yüzdeler de tabloya eklenmiştir. Bu sayede sadece erkeklere bakıldığında MCBÜ İlahiyat öğrencilerinin hem Cuma hem de Bayram namazına gitme yüzdeleri MCBÜ İİBF öğrencilerinden daha fazladır.

Cevaplayıcıların yaptıkları ibadetler İİBF bölümlerine göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 26: Cinsiyet ve Cevaplayıcıların Yaptıkları İbadet İlişkisi

Toplam		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	253	79,1%	145	57,8%	398	69,7%
	İbadet Namaz	199	62,2%	104	41,4%	303	53,1%
	İbadet Cuma	3	0,9%	195	77,7%	198	34,7%
	İbadet Bayram	5	1,6%	211	84,1%	216	37,8%
	İbadet Oruç	303	94,7%	209	83,3%	512	89,7%
	Toplam	320	100,0%	251	100,0%	571	100,0%
İİBF		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	44	45,4%	28	25,2%	72	34,6%
	İbadet Namaz	13	13,4%	7	6,3%	20	9,6%
	İbadet Cuma	1	1,0%	65	58,6%	66	31,7%
	İbadet Bayram	0	0,0%	87	78,4%	87	41,8%
	İbadet Oruç	86	88,7%	80	72,1%	166	79,8%
	Toplam	97	100,0%	111	100,0%	208	100,0%
İlahiyat		Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yapılan İbadetler	İbadet Kuran	209	93,7%	117	83,6%	326	89,8%
	İbadet Namaz	186	83,4%	97	69,3%	283	78,0%
	İbadet Cuma	2	0,9%	130	92,9%	132	36,4%
	İbadet Bayram	5	2,2%	124	88,6%	129	35,5%
	İbadet Oruç	217	97,3%	129	92,1%	346	95,3%
	Toplam	223	100,0%	140	100,0%	363	100,0%

Cevaplayıcıların yaptıkları ibadetlerin cinsiyete göre farklılaşmasına bakıldığında Tablo 26'daki her üç grupta da istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma bulunmaktadır ($p=0.01$). Tabloda koyu ile gösterilenler ise sütun yüzdeleri arasında anlamlı farklılık olan ibadetlerdir. Yüzdeleri incelediğimizde doğal olarak erkek öğrencilerin Cuma namazı ve Bayram namazı yüzdeleri yüksektir. Ancak kıyaslama yapılabilecek Kuran, Namaz ve Oruç ibadetlerini kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla yaptığı

görülmektedir. Sadece İİBF öğrencileri için Namaz konusunda cinsiyetler arası anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 27: Cevaplayıcıların Yeterli Din Eğitime Sahip Olma Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %
Evct	120	19,6	19,6
Kısmen	379	62,0	81,7
Hayır	112	18,3	100,0
Toplam	611	100,0	

“Yeterli din eğitime sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusuna cevaplayıcıların %62’si kısmen, %20’si evct, %18’i de hayır diye cevap vermişlerdir (Tablo 27). Görüldüğü gibi cevaplayıcıların büyük bir çoğunluğu yeterli din eğitime sahip olduğunu düşünmektedir.

Tablo 28: Cinsiyet ve Yeterli Din Eğitime Sahip Olma Algısı

Cevaplayıcının Fakültesi				Din Eğitimi Yeterlilik Algısı			Toplam
				Evct	Kısmen	Hayır	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	28	148	46	222
			%	12,6%	66,7%	20,7%	100,0%
		Erkek	Sayı	24	88	29	141
			%	17,0%	62,4%	20,6%	100,0%
	Toplam		Sayı	52	236	75	363
			%	14,3%	65,0%	20,7%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	26	67	21	114
			%	22,8%	58,8%	18,4%	100,0%
		Erkek	Sayı	42	74	16	132
			%	31,8%	56,1%	12,1%	100,0%
	Toplam		Sayı	68	141	37	246
			%	27,6%	57,3%	15,0%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	54	215	67	336
			%	16,1%	64,0%	19,9%	100,0%
		Erkek	Sayı	66	162	45	273
			%	24,2%	59,3%	16,5%	100,0%
	Toplam		Sayı	120	377	112	609
			%	19,7%	61,9%	18,4%	100,0%

Yeterli din eğitimine sahip olma algısını belirten 609 kişinin bu algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.04$) görülmektedir (Tablo 28). Yüzdeler incelendiğinde, erkekler kız öğrencilere kıyasla din eğitimlerinin daha fazla oranda yeterli olduğunu düşünmektedir. Genel olarak tespit edilen bu bulgu, alt gruplar bazında anlamlı çıkmamaktadır.

Tablo 29: Cevaplayıcıların Yeterli Din Eğitimi Algısının Fakülteye Göre Değişimi

		Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam	
		İlahiyat (A)	İİBF (B)		
Din Eğ. Yeterlilik	Evet	Sayı	52	68	120
		%	(B) 14,3%	27,4%	19,6%
	Kısmen	Sayı	236	143	379
		%	65,0%	57,7%	62,0%
	Hayır	Sayı	75	37	112
		%	20,7%	14,9%	18,3%
Toplam	Sayı	363	248	611	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

B sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Cevaplayıcıların yeterli din eğitimi algılarının fakülteye göre dağılımına bakıldığında ise, B sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. İF öğrencileri “Yeterli din eğitimine sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusunu %65 kısmen, %14 evet, %21 de hayır olarak cevaplandırmıştır (Tablo 29). İİBF öğrencilerinin yeterli din eğitimine sahip olmadıklarını düşünenlerin oranının (%15) İF’ne göre daha düşük olması, öğrencilerin din eğitimi algıları ile açıklanabilir: Şöyle ki, İİBF öğrencileri din eğitiminden temel dini bilgileri anlamış olabilirler. İF öğrencileri ise daha derinlemesine ve uzmanlık alanlarına göre ayrılmış din eğitimi ile ilgili dersleri gördüklerinden, kendilerini söz konusu alanlarda yeterli görmüyor olabilirler. Bir başka olası neden ise İİBF öğrencilerinin önemli kısmının daha fazla din eğitimine ihtiyaçları olmadığını düşünmeleri olabilir. Çok fazla olmasa bile mevcut düzeyin yeterli olduğunu düşünebilirler.

Tablo 30: Cevaplayıcıların Yeterli Din Eğitimi Algısının Okula Göre Değişimi

		Okul			Toplam	
		MCBÜ_ İİBF (A)	MCBÜ_ İlahiyat (B)	Balıkesir_ İlahiyat (C)		
Dini Yeterlilik	Evet	Sayı	68	13	39	120
		%	27,4%	(A) 11,4%	15,7%	19,6%
	Kısmen	Sayı	143	73	163	379
		%	57,7%	64,0%	65,5%	62,0%
	Hayır	Sayı	37	28	47	112
		%	14,9%	(A) 24,6%	(A) (B) 18,9%	18,3%
Toplam	Sayı	248	114	249	611	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

A, B, C sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Cevaplayıcıların yeterli din eğitimine sahip olma algısının okula göre değişimine bakıldığında A, B, C sütun yüzdeleri arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir (Tablo 30).

Cevaplayıcıların yeterli din eğitimine sahip olma algısı İİBF bölümleri arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Burada yine dikkat çeken konu, İİBF öğrencilerinin (%27) İF öğrencilerine göre daha fazla oranda kendilerinin yeterli din eğitimine sahip olduklarını düşünmeleridir. Bu durum, yine tablo 29'un yorumunda ifade edildiği gibi öğrencilerin “din eğitiminden ve yeterli ifadesinden ne anladıkları” ile açıklanabilir. İki İF karşılaştırıldığında ise BÜİF öğrencilerinin MCBÜİF öğrencilerine göre din eğitimi konusunda kendilerini daha yeterli görmelerini de MCBÜİF yalnızca hazırlık ve birinci sınıf varken, BÜİF’de bütün sınıflarda öğrencilerin olması ile açıklamak mümkündür. Haliyle ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi kendisini hazırlık ve birinci sınıf öğrencisine göre din eğitimi konusunda daha yeterli görecektir.

Cevaplayıcıların yeterli din eğitimine sahip olma algısı İİBF bölümleri arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 31: Cevaplayıcıların Dini Bilgi Düzeyi Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %	İstatistikler	
Çok Yeterli	8	1,3	1,3	Aritmetik Ortalama	2,84
Yeterli	170	27,8	29,1	Standart Sapma	,692
Ne yeterli ne yetersiz	349	57,1	86,3	Çarpıklık	,187
Yetersiz	77	12,6	98,9	Çarpıklığın Standart Hatası	,099
Çok Yetersiz	7	1,1	100,0	Basıklık	,359
Toplam	611	100,0		Basıklığın Standart Hatası	,197

Cevaplayıcıların dini bilgi düzeyi algısı, tabloda yer alan istatistikler ve histogram analizi sonucunda normal dağılıma uygun bulunmuş ve bu değişkenin bundan sonraki analizlerde parametrik testler ile de analiz edilmesi uygun bulunmuştur.

Tablo 32: Cevaplayıcıların Dini Bilgi Düzeyi Algısının Fakülteye Göre Dağılımı

		Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam
		İlahiyat	İİBF	
Çok Yeterli	Sayı	1	7	8
	%	0,3%	2,8%	1,3%
Yeterli	Sayı	82	88	170
	%	22,6%	35,5%	27,8%
Ne yeterli ne yetersiz	Sayı	223	126	349
	%	61,4%	50,8%	57,1%
Yetersiz	Sayı	53	24	77
	%	14,6%	9,7%	12,6%
Çok Yetersiz	Sayı	4	3	7
	%	1,1%	1,2%	1,1%
Toplam	Sayı	363	248	611
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların dini bilgi düzeyi algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Tablo 32'den anlaşıldığına göre, cevaplayıcılar dini bilgi düzeylerinin ağırlıklı olarak yeterli ve orta düzeyde olduğunu düşünmektedir. Burada yine dikkat çeken konu, İİBF öğrencileri “dini düzeyi algısı bakımından” İF öğrencilerine göre kendilerini daha yeterli görmesidir. Bu durum yine Tablo 29 ve 30'daki durum ile açıklanabilir.

Tablo 33: Cevaplayıcıların Dini Bilgi Düzeyi Algısının Okula Göre Dağılımı

		Okul			Toplam
		MCBÜ_İİBF	MCBÜ_İlahiyat	Balıkesir İlahiyat	
Çok Yeterli	Sayı	7	0	1	8
	%	2,8%	0,0%	0,4%	1,3%
Yeterli	Sayı	88	20	62	170
	%	35,5%	17,7%	24,8%	27,8%
Ne yeterli ne yetersiz	Sayı	126	76	147	349
	%	50,8%	67,3%	58,8%	57,1%
Yetersiz	Sayı	24	16	37	77
	%	9,7%	14,2%	14,8%	12,6%
Çok Yetersiz	Sayı	3	1	3	7
	%	1,2%	0,9%	1,2%	1,1%
Toplam	Sayı	248	113	250	611
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cevaplayıcıların dini bilgi düzeyi algısının okula göre dağılımına bakıldığında, okullar arasında bu değişken açısından anlamlı farklılık olsa da bu durum fakülteler arasındaki farklılığa dayandığı için burada tekrar dikkate alınmamıştır. İki ilahiyat fakültesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Cevaplayıcıların dini bilgi düzeyi algısı İİBF bölümleri arasında anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 33).

Tablo 34: Cinsiyet ve Dini Bilgi Düzeyi Algısı İlişkisine İlişkin T-Testi

Dini Bilgi	Cinsiyet	n	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Anlamlılık (t testi)
Toplam	Kadın	337	2,92	,668	,036	0.002
	Erkek	272	2,75	,712	,043	
İİBF	Kadın	114	2,80	,668	,063	0.067
	Erkek	132	2,63	,776	,068	
İlahiyat	Kadın	223	2,99	,661	,044	0.065
	Erkek	140	2,86	,630	,053	

Dini bilgi düzeyine ilişkin görüş belirten 609 kişinin, dini bilgi düzeyine ilişkin algıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir ($p_{t\text{-testi}}=0.01$). Aritmetik ortalamalar incelendiğinde erkek öğrenciler kız öğrencilere kıyasla dini bilgi düzeylerinin daha yeterli olduğunu düşünmektedir. (1: çok yeterli ve 5: çok yetersiz) Bu bulgu da yeterli din eğitim alma değişkeninde elde edilen bulgu ile tutarlı görünmektedir (Tablo 34). Ancak alt gruplara inildiğinde benzer bir eğilim görülse de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (İİBF için $p_{t\text{-testi}}=0.067$ ve İlahiyat için $p_{t\text{-testi}}=0.065$).

Tablo 35: Cevaplayıcıların Dindarlık Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %
Kuvvetli	75	12,3	12,3
Orta	415	68,1	80,5
Zayıf	94	15,4	95,9
Hiç yok	25	4,1	100,0
Toplam	609	100,0	

Tablo 35'ten anlaşıldığı gibi, cevaplayıcıların dindarlık algıları ağırlıklı olarak (%68) orta düzeydedir.

Tablo 36: Cevaplayıcıların Dindarlık Algısının Fakülteye Göre Değişimi

		Cevaplayıcının Fakültesi			Toplam
		İlahiyat	İİBF		
Dindarlık Algısı	Kuvvetli	Sayı	55	20	75
		%	15,2%	8,1%	12,3%
	Orta	Sayı	272	143	415
		%	75,1%	57,9%	68,1%
	Zayıf	Sayı	33	61	94
		%	9,1%	24,7%	15,4%
	Hiç yok	Sayı	2	23	25
		%	0,6%	9,3%	4,1%
	Toplam	Sayı	362	247	609
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre, cevaplayıcıların dindarlık algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Buna göre İF öğrencilerinin dindarlık algıları İİBF öğrencilerine göre daha üst düzeydedir (Tablo 36).

Tablo 37: Cevaplayıcıların Dindarlık Algısının Okula Göre Değişimi

		Okul			Toplam	
		MCBÜ_İİBF	MCBÜ_İlahiyat	Balikesir_İlahiyat		
Dindarlık Algısı	Kuvvetli	Sayı	20	13	42	75
		%	8,1%	11,5%	16,9%	12,3%
	Orta	Sayı	143	85	187	415
		%	57,9%	75,2%	75,1%	68,1%
	Zayıf	Sayı	61	14	19	94
		%	24,7%	12,4%	7,6%	15,4%
	Hiç yok	Sayı	23	1	1	25
		%	9,3%	0,9%	0,4%	4,1%
	Toplam	Sayı	247	113	249	609
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Dindarlık algısının okula göre değişimine bakıldığında, okullar arasında bu değişken açısından anlamlı farklılık olsa da bu durum fakülteler arasındaki farklılığa dayandığı için burada tekrar ele alınmamıştır. İki ilahiyat fakültesi arasında da istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ancak yüzdeler incelendiğinde kısmi bazı farklılıklar gözlenmektedir (Tablo 37).

Tablo 38: Cevaplayıcıların Dindarlık Algısının Bölüme Göre Değişimi

		Bölüm				Toplam
		İşletme	İktisat	Maliye		
Dindarlık Algısı	Kuvvetli	Sayı	9	6	5	20
		%	9,2%	9,7%	5,7%	8,1%
	Orta	Sayı	46	36	61	143
		%	46,9%	58,1%	70,1%	57,9%
	Zayıf	Sayı	27	17	17	61
		%	27,6%	27,4%	19,5%	24,7%
	Hiç yok	Sayı	16	3	4	23
		%	16,3%	4,8%	4,6%	9,3%
Toplam	Sayı	98	62	87	247	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Cevaplayıcıların dindarlık algısı bölüme göre farklılık göstermektedir ($p=0.018$). Tablo 38'e göre maliye bölümü öğrencilerinin dindarlık algılarının diğer bölümlere göre daha kuvvetli olduğu söylenebilir.

Tablo 39: Cinsiyet ve Cevaplayıcıların Dindarlık Algısı İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi				Dindarlık Algısı				Toplam
				Kuvvetli	Orta	Zayıf	Hiç yok	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	32	171	19	1	223
			%	14,3%	76,7%	8,5%	0,4%	100,0%
		Erkek	Sayı	23	101	14	1	139
			%	16,5%	72,7%	10,1%	0,7%	100,0%
	Toplam		Sayı	55	272	33	2	362
			%	15,2%	75,1%	9,1%	0,6%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	7	70	31	6	114
			%	6,1%	61,4%	27,2%	5,3%	100,0%
		Erkek	Sayı	13	71	30	17	131
			%	9,9%	54,2%	22,9%	13,0%	100,0%
	Toplam		Sayı	20	141	61	23	245
			%	8,2%	57,6%	24,9%	9,4%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	39	241	50	7	337
			%	11,6%	71,5%	14,8%	2,1%	100,0%
		Erkek	Sayı	36	172	44	18	270
			%	13,3%	63,7%	16,3%	6,7%	100,0%
	Toplam		Sayı	75	413	94	25	607
			%	12,4%	68,0%	15,5%	4,1%	100,0%
				Kuvvetli	Orta	Zayıf	Hiç yok	Toplam
İşletme	Cinsiyet	Kadın	Sayı	2	23	16	3	44
			%	4,5%	52,3%	36,4%	6,8%	100,0%
		Erkek	Sayı	7	22	11	13	53
			%	13,2%	41,5%	20,8%	24,5%	100,0%
	Toplam		Sayı	9	45	27	16	97
			%	9,3%	46,4%	27,8%	16,5%	100,0%

Dindarlık algısını belirten 607 kişinin bu algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.02$) görülmektedir (Tablo 39). Yüzdeler incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla dindarlık algılarının genelde biraz daha kuvvetli olduğu söylenebilir. Ancak bu farklılık dini yaşama katılım algısındaki cinsiyetler arası farklılık kadar belirgin değildir. Burada alt gruplar arasındaki tek istatistiksel olarak anlamlı farklılık MCBÜ İşletme Bölümünde tespit edilmiştir ($p=0.03$). Diğer alt grupların hiçbirinde 0.60'ın altında bir p değeri görülmemiştir. Dindarlık algısı açısından İşletme Bölümündeki erkekler iki uça ayrışma eğilimi gösterirken, kız öğrenciler ise daha fazla orta değerlerde toplanmaktadır.

Tablo 40: Cevaplayıcıların Dini Yaşama Katılım Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %		
Dinin yaşamımda herhangi bir etkisi yoktur	26	4,3	4,3	n	606
Din anlayışım yalnızca ahlaklı biri olmamı sağlar	96	15,8	20,1	Aritmetik Ortalama	4,48
İnanç boyutunda kendimi dindar bulurum	42	6,9	27,1	Standart Sapma	1,675
Fırsat buldukça ibadetlerimi de yapmaya çalışırım	128	21,1	48,2	Çarpıklık	-,594
İbadetlerimi devamlı yaparım	27	4,5	52,6	Çarpıklığın Standart Hatası	,099
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım	287	47,4	100,0	Basıklık	-1,071
Toplam	606	100,0		Basıklığın Standart Hatası	,198

Cevaplayıcıların dini yaşama katılım algılarına bakıldığında %47'si bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye, %21'i de fırsat buldukça ibadetlerini yapmaya çalıştığını belirtmiştir. Dinin yaşamında herhangi bir etkisi olmadığını belirtenlerin oranı %4'tür.

Tablo 41: Cevaplayıcıların Dini Yaşama Katılım Algısının Fakülteye Göre Değişimi

		Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam
		İlahiyat	İİBF	
Dinin yaşamımda herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	1	25	26
	%	0,3%	10,2%	4,3%
Din anlayışım yalnızca ahlaklı biri olmamı sağlar	Sayı	10	86	96
	%	2,8%	35,0%	15,8%
İnanç boyutunda kendimi dindar bulurum	Sayı	19	23	42
	%	5,3%	9,3%	6,9%
Fırsat buldukça ibadetlerimi de yapmaya çalışırım	Sayı	66	62	128
	%	18,3%	25,2%	21,1%
İbadetlerimi devamlı yaparım	Sayı	26	1	27
	%	7,2%	0,4%	4,5%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım	Sayı	238	49	287
	%	66,1%	19,9%	47,4%
Toplam	Sayı	360	246	606
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların dini yaşama katılım algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Cevaplayıcılardan yalnızca bir seçenek işaretlemeleri istenmiştir. Buna göre İF öğrencileri ağırlıklı olarak (%66) bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye, %18'i de fırsat buldukça ibadetlerini yapmaya çalıştıklarını bildirirken; İİBF öğrencilerinin %35'i din anlayışının yalnızca ahlaklı biri olmasını sağladığını, %25'i fırsat buldukça ibadetlerini yapmaya çalıştığını, %20'si de bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirdiklerini belirtmişlerdir (Tablo 41).

Tablo 42: Cevaplayıcıların Dini Yaşama Katılım Algısının Okula Göre Değişimi

		Cevaplayıcının Fakültesi			Toplam
		MCBÜ_ İİBF	MCBÜ_ İlahiyat	Balıkesir_ İlahiyat	
Dinin yaşamımda herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	25	1	0	26
	%	10,2%	0,9%	0,0%	4,3%
Din anlayışım yalnızca ahlaklı biri olmamı sağlar	Sayı	86	5	5	96
	%	35,0%	4,5%	2,0%	15,8%
İnanç boyutunda kendimi dindar bulurum	Sayı	23	3	16	42
	%	9,3%	2,7%	6,5%	6,9%
Fırsat buldukça ibadetlerimi de yapmaya çalışırım	Sayı	62	16	50	128
	%	25,2%	14,3%	20,2%	21,1%
İbadetlerimi devamlı yaparım	Sayı	1	6	20	27
	%	0,4%	5,4%	8,1%	4,5%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım	Sayı	49	81	157	287
	%	19,9%	72,3%	63,3%	47,4%
Toplam	Sayı	246	112	248	606
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Okullar arasında bu değişken açısından anlamlı farklılık olsa da bu durum fakülteler arasındaki farklılığa dayandığı için burada tekrar dikkate alınmamıştır. İki ilahiyat fakültesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ancak yüzdeler incelendiğinde kısmi bazı farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, MCBÜİF öğrencilerinin inanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirme oranı (%72) BÜİF öğrencilerine göre (%63) daha fazladır (Tablo 42).

Tablo 43: Cevaplayıcıların Dini Yaşama Katılım Algısının Bölüme Göre Değişimi

		İşletme	İktisat	Maliye	
Dinin yaşamımda herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	18	4	3	25
	%	18,8%	6,5%	3,4%	10,2%
Din anlayışım yalnızca ahlaklı biri olmamı sağlar	Sayı	37	21	28	86
	%	38,5%	33,9%	31,8%	35,0%
İnanç boyutunda kendimi dindar bulurum	Sayı	10	5	8	23
	%	10,4%	8,1%	9,1%	9,3%
Fırsat buldukça ibadetlerimi de yapmaya çalışırım	Sayı	16	19	27	62
	%	16,7%	30,6%	30,7%	25,2%
İbadetlerimi devamlı yaparım	Sayı	1	0	0	1
	%	1,0%	0,0%	0,0%	0,4%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım	Sayı	14	13	22	49
	%	14,6%	21,0%	25,0%	19,9%
Toplam	Sayı	96	62	88	246
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cevaplayıcıların dini yaşama katılım algısının bölüme göre değişimini gösteren veriler Tablo 43'te yer almaktadır. Ki-kare testine göre cevaplayıcıların dini yaşama katılım algısı bölüme göre de farklılık göstermektedir ($p=0.019$).

Tablo 44: Cinsiyet ve Cevaplayıcıların Dini Yaşama Katılım Algısı İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi			Dini Yasama Katılım							Toplam
			Dinin yaşamımda herhangi bir etkisi yoktur	Din anlayışım yalnızca ahlaki biri olmama sağlar	İnanç boyutunda kendimi dindar bulurum	Fırsat buldukça ibadetlerimi de yapmaya çalışırım	İbadetlerimi devamlı yaparım	İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışırım		
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	0	5	7	34	13	161	220
			%	0,0%	2,3%	3,2%	15,5%	5,9%	73,2%	100%
	Erkek	Sayı	1	5	12	32	13	77	140	
		%	0,7%	3,6%	8,6%	22,9%	9,3%	55,0%	100%	
	Toplam		Sayı	1	10	19	66	26	238	360
			%	0,3%	2,8%	5,3%	18,3%	7,2%	66,1%	100%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	6	43	5	26	1	32	113
			%	5,3%	38,1%	4,4%	23,0%	0,9%	28,3%	100%
	Erkek	Sayı	19	42	17	36	0	17	131	
		%	14,5%	32,1%	13,0%	27,5%	0,0%	13,0%	100%	
	Toplam		Sayı	25	85	22	62	1	49	244
			%	10,2%	34,8%	9,0%	25,4%	0,4%	20,1%	100%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	6	48	12	60	14	193	333
			%	1,8%	14,4%	3,6%	18,0%	4,2%	58,0%	100%
	Erkek	Sayı	20	47	29	68	13	94	271	
		%	7,4%	17,3%	10,7%	25,1%	4,8%	34,7%	100%	
	Toplam		Sayı	26	95	41	128	27	287	604
			%	4,3%	15,7%	6,8%	21,2%	4,5%	47,5%	100%

Dini yaşama katılım algısını belirten 604 kişinin bu algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.01$) görülmektedir (Tablo 44). Yüzdeler incelendiğinde,

kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla dini yaşama katılımlarının daha fazla olduğunu belirtmektedirler. Alt gruplar bazında bakıldığında, bu eğilim tüm gruplarda görülmektedir, fakat en dikkat çekici farklılık Balıkesir İlahiyat ve MCBÜ İşletme Bölümünde söz konusudur. Bu gruplarda erkekler ibadet açısından kız öğrencilerin oldukça gerisinde kalmaktadır. Diğer yandan MCBÜ İlahiyat, MCBÜ İktisat ve MCBÜ Maliyede erkekler de dini yaşama katılım seviyelerinin kız öğrencilere yakın olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 45: Cevaplayıcıların Annesinin Dini Yaşama Katılım Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %		
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	13	2,1	2,1	n	608
Din anlayışı yalnızca ahlaki bir olmasını sağlar	43	7,1	9,2	Aritmetik Ortalama	4,82
İnanç boyutunda dindar sayılır	51	8,4	17,6	Standart Sapma	1,402
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapar	119	19,6	37,2	Çarpıklık	-,952
İbadetlerini devamlı yapar	88	14,5	51,6	Çarpıklığın Standart Hatası	,099
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	294	48,4	100,0	Basıklık	-,134
Toplam	608	100,0		Basıklığın Standart Hatası	,198

Cevaplayıcıların %48,4 gibi yarıya yakın bir oranı annelerinin bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye, %20'si de fırsat buldukça ibadetlerini yapmaya çalıştıklarını belirtmiştir (Tablo 45).

Tablo 46: Cevaplayıcıların Annesinin Dini Yaşama Katılım Algısının Fakülteye Göre Değişimi

		Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam
		İlahiyat	İİBF	
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	4	9	13
	%	1,1%	3,6%	2,1%
Din anlayışı yalnızca ahlaklı biri olmasını sağlar	Sayı	11	32	43
	%	3,0%	13,0%	7,1%
İnanç boyutunda dindar sayılır	Sayı	22	29	51
	%	6,1%	11,7%	8,4%
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	Sayı	54	65	119
	%	15,0%	26,3%	19,6%
İbadetlerini devamlı yapar	Sayı	58	30	88
	%	16,1%	12,1%	14,5%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	Sayı	212	82	294
	%	58,7%	33,2%	48,4%
Toplam	Sayı	361	247	608
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların annesinin dini yaşama katılım algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). İF öğrencileri ağırlıklı olarak annelerinin bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirdiklerini belirtirken (%59), İİBF öğrencilerinin %33'ü bu seçeneği işaretlemiştir (Tablo 46).

Tablo 47: Cevaplayıcıların Annesinin Dini Yaşama Katılım Algısının Okula Göre Değişimi

		Okul			Toplam
		MCBÜ_İİBF	MCBÜ_İlahiyat	Balıkesir_İlahiyat	
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	9	1	3	13
	%	3,6%	0,9%	1,2%	2,1%
Din anlayışı yalnızca ahlaki biri olmasını sağlar	Sayı	32	1	10	43
	%	13,0%	0,9%	4,0%	7,1%
İnanç boyutunda dindar sayılır	Sayı	29	3	19	51
	%	11,7%	2,6%	7,7%	8,4%
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	Sayı	65	16	38	119
	%	26,3%	14,0%	15,4%	19,6%
İbadetlerini devamlı yapar	Sayı	30	19	39	88
	%	12,1%	16,7%	15,8%	14,5%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	Sayı	82	74	138	294
	%	33,2%	64,9%	55,9%	48,4%
Toplam	Sayı	247	114	247	608
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Okullar arasında bu değişken açısından anlamlı farklılık olsa da bu durum fakülteler arasındaki farklılığa dayandığı için burada tekrar dikkate alınmamıştır. İki ilahiyat fakültesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ancak yüzdeler incelendiğinde kısmi bazı farklılıklar gözlenmektedir (Tablo 47).

Tablo 48: Cevaplayıcıların Annesinin Dini Yaşama Katılım Algısının Bölüme Göre Değişimi

		Bölüm				
		İşletme	İktisat	Maliye	Toplam	
Anne DYK	Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	9	0	0	9
		%	9,3%	0,0%	0,0%	3,6%
	Din anlayışı yalnızca ahlaki biri olmasını sağlar	Sayı	17	8	7	32
		%	17,5%	12,9%	8,0%	13,0%
	İnanç boyutunda dindar sayılır	Sayı	12	7	10	29
		%	12,4%	11,3%	11,4%	11,7%
	Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	Sayı	27	13	25	65
		%	27,8%	21,0%	28,4%	26,3%
	İbadetlerini devamlı yapar	Sayı	10	9	11	30
		%	10,3%	14,5%	12,5%	12,1%
	İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	Sayı	22	25	35	82
		%	22,7%	40,3%	39,8%	33,2%
Toplam		Sayı	97	62	88	247
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların annesinin dini yaşama katılım algısı bölüme göre farklılık göstermektedir ($p=0.008$). İktisat ve Maliye bölümü öğrencilerinin her ikisi de %40 oranında annelerinin bütün boyutları ile dinin gereklerini yerini getirdiğini belirtirken, İşletme bölümü öğrencileri için bu oran yarı yarıya düşmektedir (Tablo 48).

Tablo 49: Cinsiyet ve Cevaplayıcıların Annelerinin Dini Yaşama Katılım Algısı İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi				Anne DYK						Toplam
				Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Din anlayışı yalnızca ahlaki bir olmasını sağlar	İnanç boyutunda dindar sayılır	Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	İbadetlerini devamlı yapar	İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	0	5	10	34	34	139	222
			%	0,0%	2,3%	4,5%	15,3%	15,3%	62,6%	
	Erkek	Sayı	4	6	12	20	24	73	139	
		%	2,9%	4,3%	8,6%	14,4%	17,3%	52,5%		100,0%
	Toplam		Sayı	4	11	22	54	58	212	361
			%	1,1%	3,0%	6,1%	15,0%	16,1%	58,7%	
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	3	16	6	31	14	43	113
			%	2,7%	14,2%	5,3%	27,4%	12,4%	38,1%	
	Erkek	Sayı	6	15	23	33	16	39	132	
		%	4,5%	11,4%	17,4%	25,0%	12,1%	29,5%		100,0%
	Toplam		Sayı	9	31	29	64	30	82	245
			%	3,7%	12,7%	11,8%	26,1%	12,2%	33,5%	
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	3	21	16	65	48	182	335
			%	0,9%	6,3%	4,8%	19,4%	14,3%	54,3%	
	Erkek	Sayı	10	21	35	53	40	112	271	
		%	3,7%	7,7%	12,9%	19,6%	14,8%	41,3%		100,0%
	Toplam		Sayı	13	42	51	118	88	294	606
			%	2,1%	6,9%	8,4%	19,5%	14,5%	48,5%	

Annesinin dini yaşama katılım algısını belirten 606 kişinin bu algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunduğu ($p=0.01$) görülmektedir. Yüzdeler incelendiğinde, kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla genelde annelerinin dini yaşama katılımlarının daha fazla olduğunu belirtmektedirler (Tablo 49). Alt gruplar bazında bakıldığında, bu eğilim Balıkesir İlahiyat ve MCBÜ İşletme Bölümünde tıpkı cevaplayıcıların kendilerinde olduğu gibi biraz daha öne çıkmaktadır.

Tablo 50: Cevaplayıcıların Babasının Dini Yaşama Katılım Algısı

	Sıklık	%	Birikimli %		
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	32	5,4	5,4	n	595
Din anlayışı yalnızca ahlaklı biri olmasını sağlar	72	12,1	17,5	Aritmetik Ortalama	4,46
İnanç boyutunda dindar sayılır	59	9,9	27,4	Standart Sapma	1,634
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	114	19,2	46,6	Çarpıklık	-,635
İbadetlerini devamlı yapar	66	11,1	57,6	Çarpıklığın Standart Hatası	,100
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	252	42,4	100,0	Basıklık	-,894
Toplam	595	100,0		Basıklığın Standart Hatası	,200

Tablo 50'de yer alan verilere göre cevaplayıcıların %42,4'ü babalarının bütün boyutları ile ibadetlerini yerine getirmeye, %19'u da fırsat buldukça yapmaya çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 51: Cevaplayıcıların Babasının Dini Yaşama Katılım Algısının Fakülteye Göre Değişimi

	Cevaplayıcının Fakültesi			Toplam
		İlahiyat	İİBF	
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	8	24	32
	%	2,3%	10,0%	5,4%
Din anlayışı yalnızca ahlaklı biri olmasını sağlar	Sayı	20	52	72
	%	5,6%	21,6%	12,1%
İnanç boyutunda dindar sayılır	Sayı	29	30	59
	%	8,2%	12,4%	9,9%
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	Sayı	60	54	114
	%	16,9%	22,4%	19,2%
İbadetlerini devamlı yapar	Sayı	48	18	66
	%	13,6%	7,5%	11,1%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	Sayı	189	63	252
	%	53,4%	26,1%	42,4%
Toplam	Sayı	354	241	595
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare testine göre cevaplayıcıların babasının dini yaşama katılım algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.01$). Buna göre İF öğrencileri babalarının %53 bütün boyutları ile dinin gereklerini yapmaya çalıştıklarını belirtirken, bu oran İİBF’de %26’dır (Tablo 51). Anne ile babanın dini yaşama katılımlarını karşılaştırdığımızda ise (Tablo 46 ve Tablo 51) annelerin babalara göre daha fazla oranda dini yaşama katıldıkları görülmektedir.

Tablo 52: Cevaplayıcıların Babasının Dini Yaşama Katılım Algısının Okula Göre Değişimi

		Okul			Toplam
		MCBÜ_İİBF	MCBÜ_İlahiyat	Balıkesir_İlahiyat	
Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Sayı	24	3	5	32
	%	10,0%	2,7%	2,1%	5,4%
Din anlayışı yalnızca ahlaklı biri olmasını sağlar	Sayı	52	4	16	72
	%	21,6%	3,5%	6,6%	12,1%
İnanç boyutunda dindar sayılır	Sayı	30	11	18	59
	%	12,4%	9,7%	7,5%	9,9%
Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	Sayı	54	15	45	114
	%	22,4%	13,3%	18,7%	19,2%
İbadetlerini devamlı yapar	Sayı	18	14	34	66
	%	7,5%	12,4%	14,1%	11,1%
İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır	Sayı	63	66	123	252
	%	26,1%	58,4%	51,0%	42,4%
Toplam	Sayı	241	113	241	595
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Okullar arasında bu değişken açısından anlamlı farklılık olsa da bu durum fakülteler arasındaki farklılığa dayandığı için burada tekrar ele alınmamıştır. İki ilahiyat fakültesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Ancak yüzdeler incelendiğinde kısmi bazı farklılıklar gözlenmektedir (Tablo 52).

Cevaplayıcıların babasının dini yaşama katılım algısı İİBF bölümlerine göre anlamlı bir farklılık göstermese de ($p=0.072$) bölümler arasında annelerdekine benzer bir yüzdesel değişiklik gözlenmektedir.

Tablo 53: Cinsiyet ve Cevaplayıcıların Babalarının Dini Yaşama Katılım Algısı İlişkisi

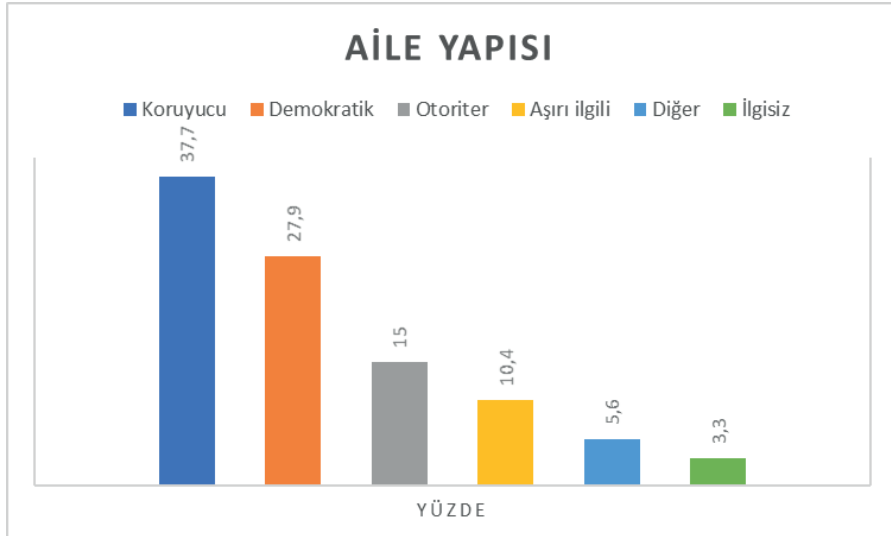
Cevaplayıcının Fakültesi			Baba DYK							Toplam
			Dinin yaşamında herhangi bir etkisi yoktur	Din anlayışı yalnızca ahlaklı biri olmasını sağlar	İnanç boyutunda dindar sayılır	Fırsat buldukça ibadetlerini de yapmaya çalışır	İbadetlerini devamlı yapar	İnanç, ibadet, ahlak gibi bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye çalışır		
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	2	11	21	36	25	121	216
			%	0,9%	5,1%	9,7%	16,7%	11,6%	56,0%	100,0%
		Erkek	Sayı	6	9	8	24	23	68	138
			%	4,3%	6,5%	5,8%	17,4%	16,7%	49,3%	100,0%
	Toplam		Sayı	8	20	29	60	48	189	354
			%	2,3%	5,6%	8,2%	16,9%	13,6%	53,4%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	10	27	6	25	9	33	110
			%	9,1%	24,5%	5,5%	22,7%	8,2%	30,0%	100,0%
		Erkek	Sayı	14	24	24	28	9	30	129
			%	10,9%	18,6%	18,6%	21,7%	7,0%	23,3%	100,0%
	Toplam		Sayı	24	51	30	53	18	63	239
			%	10,0%	21,3%	12,6%	22,2%	7,5%	26,4%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	12	38	27	61	34	154	326
			%	3,7%	11,7%	8,3%	18,7%	10,4%	47,2%	100,0%
		Erkek	Sayı	20	33	32	52	32	98	267
			%	7,5%	12,4%	12,0%	19,5%	12,0%	36,7%	100,0%
	Toplam		Sayı	32	71	59	113	66	252	593
			%	5,4%	12,0%	9,9%	19,1%	11,1%	42,5%	100,0%

Tablo 53'teki bilgilere göre cevaplayıcıların babalarının dini yaşama katılım algısı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir ($p=0.07$).

Tablo 54: Cevaplayıcıların Aile Yapısına İlişkin Algıları

	Sıklık	%	Birikimli %
Otoriter	91	15,0	15,0
Demokratik	169	27,9	43,0
İlgisiz	20	3,3	46,3
Aşırı ilgili	63	10,4	56,7
Koruyucu	228	37,7	94,4
Diğer	34	5,6	100,0
Total	605	100,0	

Cevaplayıcıların aile yapısına ilişkin algıları ağırlıklı olarak koruyucu (%38) ve demokratiktir (%28). Otoriter aile yapısı üçüncü sırada (%15) ve aşırı ilgili dördüncü sırada (%10) gelmektedir. %6'nın tercih ettiği diğer seçeneği içinde dengeli, muhafazakâr, saygılı, değişken ve arkadaşça gibi tanımlamalar karşımıza çıksa da bu grubun büyük çoğunluğu dengeli olduğunu ifade etmiştir (Tablo 54 ve Şekil 12). Dolayısıyla 'diğer' yerine 'dengeli' ifadesi varmış gibi de düşünülebilir. %3 ile ilgisiz aile yapısı son sırada gelmektedir.

Şekil 12: Cevaplayıcıların Aile Yapısına İlişkin Algıları

Tablo 55: Cevaplayıcıların Aile Yapısına İlişkin Algısının Fakülteye Göre Değişimi

			Cevaplayıcının Fakültesi		Toplam
			İlahiyat	İİBF	
Aile Yapı	Otoriter	Sayı	62	29	91
		%	17,3%	11,8%	15,0%
	Demokratik	Sayı	83	86	169
		%	23,1%	35,0%	27,9%
	İlgisiz	Sayı	11	9	20
		%	3,1%	3,7%	3,3%
	Aşırı ilgili	Sayı	39	24	63
		%	10,9%	9,8%	10,4%
	Koruyucu	Sayı	143	85	228
		%	39,8%	34,6%	37,7%
	Diğer	Sayı	21	13	34
		%	5,8%	5,3%	5,6%
Toplam		Sayı	359	246	605
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Cevaplayıcıların aile yapısına ilişkin algılarının fakülteye göre değişimi Tablo 55'te verilmiştir. Ki-kare testine göre cevaplayıcıların aile yapısına ilişkin algısı fakülteye göre farklılık göstermektedir ($p=0.039$). İİBF öğrencileri ailelerini ağırlıklı olarak demokratik (%35) ve koruyucu (%35) olarak nitelendirirken, İF öğrencileri %40 koruyucu ve %23 demokratik olarak nitelendirmişlerdir. Otoriter aile yapısı da İlahiyatlar için %17 iken İİBF'lerde %12 civarındadır.

Tablo 56: Cevaplayıcıların Aile Yapısına İlişkin Algısının Okula Göre Değişimi

			Okul			
			MCBÜ_İİBF	MCBÜ_İlahiyat	Balıkesir_İlahiyat	Toplam
Aile Yapı	Otoriter	Sayı	29	13	49	91
		%	11,8%	11,6%	19,8%	15,0%
	Demokratik	Sayı	86	26	57	169
		%	35,0%	23,2%	23,1%	27,9%
	İlgisiz	Sayı	9	2	9	20
		%	3,7%	1,8%	3,6%	3,3%
	Aşırı ilgili	Sayı	24	22	17	63
		%	9,8%	19,6%	6,9%	10,4%
	Koruyucu	Sayı	85	41	102	228
		%	34,6%	36,6%	41,3%	37,7%
	Diğer	Sayı	13	8	13	34
		%	5,3%	7,1%	5,3%	5,6%
Toplam		Sayı	246	112	247	605
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 56'daki verilere dayalı olarak yapılan Ki-kare testine göre cevaplayıcıların aile yapısına ilişkin algısı okula göre farklılık göstermektedir ($p=0.001$). Bu değişken için farklılık her iki ilahiyat fakültesi için de geçerlidir ($p=0.002$).

Tablo 57: Cevaplayıcıların Aile Yapısına İlişkin Algısının Bölüme Göre Değişimi

		Bölüm				Toplam
		İşletme	İktisat	Maliye		
AileYapı	Otoriter	Sayı	14	6	9	29
		%	14,4%	9,7%	10,3%	11,8%
	Demokratik	Sayı	37	30	19	86
		%	38,1%	48,4%	21,8%	35,0%
	İlgisiz	Sayı	3	2	4	9
		%	3,1%	3,2%	4,6%	3,7%
	Aşırı ilgili	Sayı	7	7	10	24
		%	7,2%	11,3%	11,5%	9,8%
	Koruyucu	Sayı	30	16	39	85
		%	30,9%	25,8%	44,8%	34,6%
	Diğer	Sayı	6	1	6	13
		%	6,2%	1,6%	6,9%	5,3%
Toplam		Sayı	97	62	87	246
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cevaplayıcıların aile yapısına ilişkin algısı bölüme göre farklılık göstermemektedir ($p=0.082$). Ancak yüzdeler incelendiğinde, işletme ailelerinin biraz daha otoriter, iktisat ailelerinin ise biraz daha demokratik olduğu söylenebilir. Diğer yandan maliye aileleri daha korumacı ve daha az demokratik görülmektedir (Tablo 57).

Tablo 58: Cinsiyet ve Aile Yapısı İlişkisi

Cevaplayıcının Fakültesi				Aile Yapısı						Toplam
				Otoriter	Demokratik	İlgisiz	Aşırı ilgili	Koruyucu	Diğer	
İlahiyat	Cinsiyet	Kadın	Sayı	31	48	5	24	98	14	220
			%	14,1%	21,8%	2,3%	10,9%	44,5%	6,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	31	35	6	15	45	7	139	
		%	22,3%	25,2%	4,3%	10,8%	32,4%	5,0%	100,0%	
	Toplam		Sayı	62	83	11	39	143	21	359
			%	17,3%	23,1%	3,1%	10,9%	39,8%	5,8%	100,0%
İİBF	Cinsiyet	Kadın	Sayı	13	34	4	13	45	5	114
			%	11,4%	29,8%	3,5%	11,4%	39,5%	4,4%	100,0%
	Erkek	Sayı	15	52	5	11	39	8	130	
		%	11,5%	40,0%	3,8%	8,5%	30,0%	6,2%	100,0%	
	Toplam		Sayı	28	86	9	24	84	13	244
			%	11,5%	35,2%	3,7%	9,8%	34,4%	5,3%	100,0%
Toplam	Cinsiyet	Kadın	Sayı	44	82	9	37	143	19	334
			%	13,2%	24,6%	2,7%	11,1%	42,8%	5,7%	100,0%
	Erkek	Sayı	46	87	11	26	84	15	269	
		%	17,1%	32,3%	4,1%	9,7%	31,2%	5,6%	100,0%	
	Toplam		Sayı	90	169	20	63	227	34	603
			%	14,9%	28,0%	3,3%	10,4%	37,6%	5,6%	100,0%

Aile yapısına ilişkin algısını belirten 603 kişinin bu algılarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu ($p=0.047$) görülmektedir. Ancak bu anlamlılık değeri tam sınırdadır. Yüzdeler incelendiğinde, kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla ailelerinin daha koruyucu olduğunu iddia ederken, erkek öğrenciler ise ailelerinin biraz daha demokratik ve biraz daha otoriter olduğunu belirtmektedir (Tablo 58).

5.2. Cevaplayıcıların Kadın Algıları

Bu kısımda katılımcıların anket formunun ikinci kısmındaki kadın algılarını belirlemeye yönelik, kadını konu alan olumlu ve olumsuz algılara dair anlatımlara/önermelere katılıp katılmadığı ile ilgili cevaplar analiz edilmeye çalışılacaktır. “Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi” kısmında da açıklandığı gibi, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formunun ikinci bölümünde 22’si düz ve 14’ü ters kodlanan likert tipi 36 madde bulunmaktadır. Bunlar, kapsamlı bir literatür araştırmasına dayalı olarak kadına yönelik tutumu ölçmeye yönelik çeşitli boyutlarda (ontolojik, toplumsal, bilişsel, ekonomik, vb.) ifadeler içermektedir. Bu ifadeler ve verilen cevapların yüzdesi Tablo 59’da yer almaktadır.

Tablo 59: Kadın Algısına İlişkin İfadelere Verilen Cevaplar

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzesi	Toplam Cevap Veren Yüzesi	Toplam Yüze
	1	2	3	4	5					
Kadın da erkek de aynı özden yaratılmıştır. (OA1)	5,1	5,1	10,1	27,0	45,8	4,2	2,8	7,0	93,0	100,0
İlahiyat	3,3	4,7	7,4	28,3	50,3	2,7	3,3	6,0	94,0	100,0
İİBF	7,7	5,6	14,1	25,0	39,1	6,5	2,0	8,5	91,5	100,0
Kadın, erkeğin eğri kaburga kemiğinden yaratılmıştır. (OA2)	12,1	11,9	16,5	14,2	27,3	15,2	2,8	18,0	82,0	100,0
İlahiyat	9,9	10,4	17,0	16,2	33,0	11,3	2,2	13,5	86,5	100,0
İİBF	15,3	14,1	15,7	11,3	19,0	21,0	3,6	24,6	75,4	100,0
Kadın da erkek de eş değerde yaratılmışlardır. (OA3)	6,5	11,9	8,5	23,4	39,4	3,4	6,9	10,3	89,7	100,0
İlahiyat	6,0	14,8	8,5	20,9	39,0	3,0	7,7	10,7	89,3	100,0
İİBF	7,3	7,7	8,5	27,0	39,9	4,0	5,6	9,7	90,3	100,0
Erkek yalnızca fiziki açıdan değil, zihinsel ve psikolojik açıdan da kadından daha güçlüdür. (OA4)	29,4	29,2	14,4	13,6	8,2	3,1	2,1	5,2	94,8	100,0
İlahiyat	24,5	29,7	18,7	16,5	7,1	1,1	2,5	3,6	96,4	100,0
İİBF	36,7	28,6	8,1	9,3	9,7	6,0	1,6	7,7	92,3	100,0
Bütün insanlar birey olarak birbirlerinin aynı olmadığı gibi erkekle kadın da yaratılış olarak birbirinin aynı değildir; ancak bu durum, sadece farklılık ifade eder, üstünlük ifade etmez. (OA5)	2,5	3,3	6,4	29,4	53,4	3,1	2,0	5,1	94,9	100,0
İlahiyat	0,3	1,9	3,8	27,2	63,2	1,4	2,2	3,6	96,4	100,0
İİBF	5,6	5,2	10,1	32,7	39,1	5,6	1,6	7,3	92,7	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
Kadın da hür irade (seçme özgürlüğü) sahibidir. (OA6)	3,3	3,8	4,1	27,5	58,7	1,8	1,0	2,8	97,2	100,0
İlahiyat	0,3	0,8	4,1	26,6	67,0	0,3	0,8	1,1	98,9	100,0
İİBF	7,7	8,1	4,0	28,6	46,4	4,0	1,2	5,2	94,8	100,0
Kadın da erkek de düşünce, seçim ve davranışlarında serbesttir. (OA7)	5,1	7,5	8,2	30,2	46,7	1,5	0,8	2,3	97,7	100,0
İlahiyat	2,2	7,1	8,2	28,6	52,5	0,3	1,1	1,4	98,6	100,0
İİBF	9,3	8,1	8,1	32,7	38,3	3,2	0,4	3,6	96,4	100,0
Kadın karşıtı söylemler İslam’a aykırıdır. (OA8)	6,9	4,4	7,4	20,3	54,1	5,4	1,6	7,0	93,0	100,0
İlahiyat	6,3	2,5	5,5	19,0	63,2	2,2	1,4	3,6	96,4	100,0
İİBF	7,7	7,3	10,1	22,2	40,7	10,1	2,0	12,1	87,9	100,0
İslam 14 asır önce kadın erkek eşitliğini mutlak bir şekilde ortaya koymuştur. (OA9)	5,4	10,8	10,5	23,9	40,0	7,2	2,3	9,5	90,5	100,0
İlahiyat	4,4	8,5	10,7	23,1	46,2	4,7	2,5	7,1	92,9	100,0
İİBF	6,9	14,1	10,1	25,0	31,0	10,9	2,0	12,9	87,1	100,0
Kadın çok acelecidir, iyiliği ister gibi kötülüğü ister. (OA10)	30,4	27,0	20,6	8,8	3,8	8,0	1,5	9,5	90,5	100,0
İlahiyat	26,9	26,6	26,6	10,7	2,7	4,9	1,4	6,3	93,7	100,0
İİBF	35,5	27,4	11,7	6,0	5,2	12,5	1,6	14,1	85,9	100,0
Zayıf, aceleci, hırslı, aldanmaya meyilli, kadir kıymet bilmezlik, kendine yazık etmek, vb. olumsuz özellikler yalnızca kadına ait özellikler değil, insan olma ile ilgili zaaflardır. (OA11)	2,6	3,6	9,3	43,6	36,6	3,1	1,1	4,2	95,8	100,0
İlahiyat	1,9	3,0	6,6	45,9	41,8	0,3	0,5	0,8	99,2	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
İİBF	3,6	4,4	13,3	40,3	29,0	7,3	2,0	9,3	90,7	100,0
Kadınlar duygusal açıdan daha hassas olduklarından çabuk incinirler. (OA12)	2,8	5,4	13,1	51,0	24,7	1,8	1,3	3,1	96,9	100,0
İlahiyat	0,5	3,0	9,1	55,8	29,9	0,0	1,6	1,6	98,4	100,0
İİBF	6,0	8,9	19,0	44,0	16,9	4,4	0,8	5,2	94,8	100,0
Kadın eleştirel düşünme becerisine sahip olmadığından çok çabuk karar verir, kendine yazık eder. (BA1)	23,0	34,5	19,8	11,8	4,2	5,2	1,5	6,7	93,3	100,0
İlahiyat	18,4	35,7	23,1	13,5	3,8	3,6	1,9	5,5	94,5	100,0
İİBF	29,8	32,7	14,9	9,3	4,8	7,7	0,8	8,5	91,5	100,0
Erkeklerin tufku daha geniştir, olayları kadınlara göre farklı açılardan değerlendirebilirler. (BA2)	24,3	30,2	22,9	12,6	6,2	2,6	1,1	3,8	96,2	100,0
İlahiyat	20,6	31,9	25,0	14,3	5,2	1,6	1,4	3,0	97,0	100,0
İİBF	29,8	27,8	19,8	10,1	7,7	4,0	0,8	4,8	95,2	100,0
Eğitim kadın erkek ayrımı yapılmaksızın herkes için gereklidir. (BA3)	2,9	2,9	3,1	29,2	59,6	1,0	1,1	2,1	97,9	100,0
İlahiyat	0,8	0,5	1,1	28,0	68,4	0,0	1,1	1,1	98,9	100,0
İİBF	6,0	6,5	6,0	31,0	46,8	2,4	1,2	3,6	96,4	100,0
Erkek ev geçindireceği için eğitimine daha çok önem verilmelidir. (BA4)	22,1	28,1	15,2	16,3	9,2	3,8	5,4	9,2	90,8	100,0
İlahiyat	18,1	28,0	15,4	20,6	9,3	2,7	5,8	8,5	91,5	100,0
İİBF	27,8	28,2	14,9	10,1	8,9	5,2	4,8	10,1	89,9	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüзде
Kadının yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile ilgili bilgilere ihtiyacı vardır. (BA5)	40,0	38,4	7,2	6,2	4,7	1,8	1,6	3,4	96,6	100,0
<i>İlahiyat</i>	39,8	42,9	8,0	4,4	3,3	0,5	1,1	1,6	98,4	100,0
<i>İİBF</i>	40,3	31,9	6,0	8,9	6,9	3,6	2,4	6,0	94,0	100,0
Mühendislik, mimarlık, ekonomi gibi bazı alanlar kadınlara pek uygun değildir. (BA6)	32,2	39,5	10,5	9,5	4,4	3,1	0,8	3,9	96,1	100,0
<i>İlahiyat</i>	27,5	42,6	13,2	11,0	3,0	2,5	0,3	2,7	97,3	100,0
<i>İİBF</i>	39,1	35,1	6,5	7,3	6,5	4,0	1,6	5,6	94,4	100,0
Hz. Adem’i cennette Allah’ın yasak ettiği meyveden yemeye ikna ederek cennetten çıkmalarına sebep olan Hz. Havva’dır. (TA1)	28,9	22,2	13,1	10,3	12,4	11,6	1,5	13,1	86,9	100,0
<i>İlahiyat</i>	32,1	24,5	12,9	9,9	10,7	8,5	1,4	9,9	90,1	100,0
<i>İİBF</i>	24,2	19,0	13,3	10,9	14,9	16,1	1,6	17,7	82,3	100,0
Kadınlar erkeklerden daha çok dedikodu yapar (TA2)	19,1	20,8	22,2	24,2	7,4	3,6	2,8	6,4	93,6	100,0
<i>İlahiyat</i>	16,2	22,5	22,0	28,8	5,8	1,6	3,0	4,7	95,3	100,0
<i>İİBF</i>	23,4	18,1	22,6	17,3	9,7	6,5	2,4	8,9	91,1	100,0
İyiliği tavsiye etmek, kötülükten alıkoymak kadının da sorumluluklarından biridir. (TA3)	3,1	6,9	9,0	26,5	49,5	2,6	2,5	5,1	94,9	100,0
<i>İlahiyat</i>	1,9	3,3	3,8	26,9	61,5	0,5	1,9	2,5	97,5	100,0
<i>İİBF</i>	4,8	12,1	16,5	25,8	31,9	5,6	3,2	8,8	91,2	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
Evlilik neslin devamını sağlamak, huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, ömür boyu birbirine destek olmak amacı ile kadın ve erkeğin oluşturduğu kutsal bir birlikteliktir. (TA4)	2,0	1,8	5,2	24,0	64,9	1,8	0,3	2,1	97,9	100,0
İlahiyat	0,8	0,3	2,7	18,1	77,7	0,3	0,0	0,3	99,7	100,0
İİBF	3,6	4,0	8,9	32,7	46,0	4,0	0,8	4,8	95,2	100,0
Evlilik daha çok erkeğin çıkarlarını gözetken erkek ile kadın arasında gerçekleştirilen bir sözleşmedir. (TA5)	43,1	34,8	7,2	6,0	6,0	2,0	0,8	2,8	97,2	100,0
İlahiyat	48,4	35,2	4,4	5,8	5,5	0,5	0,3	0,8	99,2	100,0
İİBF	35,5	34,3	11,3	6,5	6,9	4,0	1,6	5,6	94,4	100,0
Kadın ile erkek bir bütünün parçaları gibidir, birbirlerini destekler. (TA6)	2,9	3,3	5,9	33,3	51,8	1,1	1,6	2,8	97,2	100,0
İlahiyat	2,2	1,6	2,7	30,5	61,8	0,0	1,1	1,1	98,9	100,0
İİBF	4,0	5,6	10,5	37,5	37,1	2,8	2,4	5,2	94,8	100,0
Kadına yönelik şiddet din ile ilişkilendirilemez. (TA7)	15,2	12,9	8,8	18,6	36,8	3,4	4,2	7,6	92,4	100,0
İlahiyat	16,2	14,8	5,5	15,9	42,0	1,4	4,1	5,5	94,5	100,0
İİBF	13,7	10,1	13,7	22,6	29,0	6,5	4,4	10,9	89,1	100,0
Aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmek ve uygulamak doğru değildir. (TA8)	9,6	6,9	5,4	27,6	46,4	2,3	1,8	4,1	95,9	100,0
İlahiyat	11,0	4,7	4,9	26,9	49,7	1,1	1,6	2,7	97,3	100,0
İİBF	7,7	10,1	6,0	28,6	41,5	4,0	2,0	6,0	94,0	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
Kadının bazı açılardan noksan olduğunu kabul etmek Allah’ın adalatine aykırıdır. Akla mantığa uygun değildir. (TA9)	10,5	10,6	13,1	21,7	32,0	7,7	4,4	12,1	87,9	100,0
<i>İlahiyat</i>	11,0	10,2	12,4	24,2	31,0	6,3	4,9	11,3	88,7	100,0
<i>İİBF</i>	9,7	11,3	14,1	18,1	33,5	9,7	3,6	13,3	86,7	100,0
Kadının değersiz görülmesi ve ikincil konuma yerleştirilmesi İslam’ın kabul etmeyeceği bir anlayıştır. (TA10)	8,8	4,1	6,0	18,3	56,9	3,6	2,3	5,9	94,1	100,0
<i>İlahiyat</i>	8,5	3,3	2,5	14,8	68,1	0,5	2,2	2,7	97,3	100,0
<i>İİBF</i>	9,3	5,2	11,3	23,4	40,3	8,1	2,4	10,5	89,5	100,0
Evlilikte eşlerin kendilerine ait malları olabilir. (EA1)	5,4	5,9	17,2	30,6	33,3	6,0	1,6	7,7	92,3	100,0
<i>İlahiyat</i>	3,6	7,4	13,7	29,7	39,8	4,4	1,4	5,8	94,2	100,0
<i>İİBF</i>	8,1	3,6	22,2	31,9	23,8	8,5	2,0	10,5	89,5	100,0
Kocasının izin vermesi de kadın kendi malını istediği şekilde kullanma hakkına sahiptir. (EA2)	10,6	15,5	18,8	24,5	22,1	7,0	1,5	8,5	91,5	100,0
<i>İlahiyat</i>	11,3	22,5	17,9	22,8	19,8	5,2	0,5	5,8	94,2	100,0
<i>İİBF</i>	9,7	5,2	20,2	27,0	25,4	9,7	2,8	12,5	87,5	100,0
Kadın çalışmak için kocasından izin almalıdır. (EA3)	13,4	16,0	17,3	24,8	21,9	4,6	2,0	6,5	93,5	100,0
<i>İlahiyat</i>	4,9	8,0	19,0	35,7	28,0	2,5	1,9	4,4	95,6	100,0
<i>İİBF</i>	25,8	27,8	14,9	8,9	12,9	7,7	2,0	9,7	90,3	100,0
Kadın hiç çalışmasa da kocasının onun geçimini sağlamak zorundadır. (EA4)	5,6	7,7	11,8	26,0	41,0	4,7	3,3	8,0	92,0	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakaların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
<i>İlahiyat</i>	2,2	3,6	6,0	29,1	53,0	2,2	3,8	6,0	94,0	100,0
<i>İİBF</i>	10,5	13,7	20,2	21,4	23,4	8,5	2,4	10,9	89,1	100,0
Ekonomik bir kriz olduğunda önce kadınların işten çıkarılması yanlıştır. (EA5)	8,7	10,0	16,7	34,5	20,1	8,0	2,1	10,1	89,9	100,0
<i>İlahiyat</i>	8,0	10,4	18,1	33,2	19,2	8,0	3,0	11,0	89,0	100,0
<i>İİBF</i>	9,7	9,3	14,5	36,3	21,4	8,1	0,8	8,9	91,1	100,0
Kadınlardan iyi yönetici olmaz. (YA1)	35,3	32,2	12,7	8,7	6,2	2,8	2,1	4,9	95,1	100,0
<i>İlahiyat</i>	33,8	33,2	14,6	9,6	6,0	1,4	1,4	2,7	97,3	100,0
<i>İİBF</i>	37,5	30,6	10,1	7,3	6,5	4,8	3,2	8,1	91,9	100,0
Kur’ân’da kadının idareci olmasına engel olabilecek herhangi bir anlayış bulunmaz. (YA2)	9,8	10,1	16,3	20,1	26,6	15,2	1,8	17,0	83,0	100,0
<i>İlahiyat</i>	9,3	11,0	14,8	20,9	27,5	14,3	2,2	16,5	83,5	100,0
<i>İİBF</i>	10,5	8,9	18,5	19,0	25,4	16,5	1,2	17,7	82,3	100,0
Kadın yöneticiler de erkek yöneticiler kadar başarılıdır. (YA3)	5,7	9,5	16,3	35,5	27,3	4,6	1,1	5,7	94,3	100,0
<i>İlahiyat</i>	4,1	10,4	19,8	35,4	26,4	2,7	1,1	3,8	96,2	100,0
<i>İİBF</i>	8,1	8,1	11,3	35,5	28,6	7,3	1,2	8,5	91,5	100,0

Tablo 59’daki renklendirmeyi kullanarak cevaplayıcıların her ifadedeki yığılmasını ve iki fakülte türü arasındaki farklılıkları değerlendirebilmek mümkündür. Daha ileri analizlerle boyutlar kapsamında bu farklılıkları incelemek için söz konusu ifadelerin başlangıçta varsayılan boyutlar altında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini görmek üzere geçerlilik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

5.2.1. Geçerlilik ve Güvenirlik Analizleri

Analizlerin başlangıç aşamasında veri denetimi ve uç değerler incelemesi sonucunda veri analizi için kullanılabilir anket sayısı 612 olarak belirlenmiştir. Daha önceki aşamalarda gerçekleştirilen farklılık analizlerinde ölçeklerin yapısı nedeniyle çoğunlukla parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Parametrik yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ise verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenip, buna göre ilgili analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu kısımda araştırmanın ana konularından birisi olan cevaplayıcıların kadın ile ilgili olumlu veya olumsuz ifadelere katılma derecelerini gösteren likert tipi sorular incelenmektedir. Öncelikle bunların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmekte, sonrasında faktör analizi ile yapısal geçerlilik incelemesi gerçekleştirilip, araştırmacılar tarafından literatürden yararlanarak oluşturulan boyutların son hali belirlenmekte, sonrasında ise bu boyutların Cronbach Alfa yöntemi ile güvenilirlik incelemesi yapıp, araştırmada yer alan diğer değişkenlerle ilişkileri araştırılmaktadır.

Öncelikle değişkenlerin normallik incelemesi gerçekleştirilmiştir. Hem çarpıklık ve basıklık katsayıları hem de histogramların incelenmesi sonucu parametrik testlerin kullanılabilmesine karar verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları genel olarak -1.5 ile +1.5 arasında (Tabachnick & Fidell, 2012) veya -2 ile +2 arasında (George & Mallery, 2010) yer aldığı için normallik varsayımı için yeterli görülmektedir.

Likert sorular içinde ters ifadeli olarak hazırlanan ve cevaplayıcıların da bu şekilde düşündüğü cevaplarından anlaşılan 11 ifade (OA4, OA10, BA1, BA2, BA4, BA5, BA6, TA1, TA2, TA5 ve YA1) analizler öncesi ters kodlanmıştır.

Yapısal geçerliliği inceleyip, analizin sonraki aşamaları için boyutlara son halini vermek amacıyla açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmektedir.

Öncelikle faktör analizi için verilerin uygunluğunu belirlemek üzere KMO ve Bartlett Test sonuçlarına bakılmış ve her ikisinin de faktör analizi için 'çok iyi' değerlere (Sofyalıoğlu & Kartal, 2011:372) sahip olduğu görülmüştür. (KMO=0,083 ve Bartlett Küresellik Testi Anlamlılık Değeri=0.001)

Gerçekleştirilen faktör analizinde temel bileşenler analizi ve varimaks rotasyonu tercih edilmiştir. Özdeğeri 1'den büyük olan faktörlerin açıkladığı toplam varyansın %58,26 olduğu tespit edilmiştir. Faktörler belirlenirken genel olarak 0,40 civarı ve üzerindeki faktör yükleri dikkate alınmıştır. Bununla birlikte çoğu ifadenin faktör yükü 0,50 ve üzerindedir. Araştırmacılar ifadelerin teorik içeriğini de dikkate alarak Tablo 60'ta yer alan 6 faktörü belirlemiştir. Söz konusu faktörler belirlenirken tekrar faktör analizi

gerçekleştirilmiş ve ilgili ifadeler, boyutları netleştirmek için Maksimum Olabilirlik veri indirgeme yöntemiyle, güvenilirlik amacıyla da Cronbach Alfa yöntemiyle incelenmiştir. Kapsamlı geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda başlangıçtaki 36 ifadeden 8 tanesi analiz dışı kalmış ve 28 ifade 6 faktöre yerleşmiştir. Analiz sonuçlarına göre başlangıçtaki Ontolojik, Toplumsal ve Bilişsel boyutlar oluşmuş ama literatüre katkı sağlama olasılığı olan yeni boyutlar da ortaya çıkmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarla varlıklarının sorgulanıp teyit edilmesi gereken söz konusu üç yeni boyut şunlardır:

- Değersiz Görülme ve Şiddet
- Kadın ve Çalışma
- Kadın ve Kariyer

Tablo 60'ta altı boyutun hepsinin içeriğinde yer alan ifadeler, bu ifadelere ait faktör yükleri ve her faktörün aritmetik ortalaması ile Cronbach Alfa değerleri yer almaktadır. Söz konusu 28 ifadenin, 6'sı ontoloji, 4'ü toplumsal, 5'i bilişsel, 6'sı kadının değersiz görülmesi ve şiddet, 3'ü kadın ve çalışma, 4'ü de kadın ve kariyer ile ilgilidir.

Tablo 60: Faktör Analizi Sonucu Belirlenen Kadın Algısına İlişkin Boyutlar

Eski Kod	Boyut Adı	Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam'da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz? (1: İslam'da kesinlikle yoktur - 5: İslam'da kesinlikle vardır)	Boyutun Cronbach Alfa Katsayısı	Boyutun Aritmetik Ortalaması	İfadenin Boyuttaki Faktör Yükü
	ONTOLOJİK	Ontolojik Açından Kadın-Erkek Eşitliği (6 ifade)	0,785	4,11	
OA6		Kadın da hür irade (seçme özgürlüğü) sahibidir.			0,859
OA7		Kadın da erkek de düşünce, seçim ve davranışlarında serbesttir.			0,713
OA5		Bütün insanlar birey olarak birbirlerinin aynı olmadığı gibi erkekle kadın da yaratılış olarak birbirinin aynı değildir; ancak bu durum, sadece farklılık ifade eder, üstünlük ifade etmez.			0,595
OA9		İslam 14 asır önce kadın erkek eşitliğini mutlak bir şekilde ortaya koymuştur.			0,540

Eski Kod	Boyut Adı	Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam'da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz? (1: İslam'da kesinlikle yoktur - 5: İslam'da kesinlikle vardır)	Boyutun Cronbach Alfa Katsayısı	Boyutun Aritmetik Ortalaması	İfadenin Boyuttaki Faktör Yüklü
OA1		Kadın da erkek de aynı özden yaratılmıştır.			0,521
OA3		Kadın da erkek de eş değerde yaratılmışlardır.			0,494
	TOPLUMSAL	Toplumsal Açından Kadının Önemi (4 ifade)	0,733	4,36	
TA4		Evlilik neslin devamını sağlamak, huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, ömür boyu birbirine destek olmak amacı ile kadın ve erkeğin oluşturduğu kutsal bir birlikteliktir.			0,726
TA6		Kadın ile erkek bir bütünün parçaları gibidir, birbirlerini destekler.			0,609
TA3		İyiliği tavsiye etmek, kötülükten alıkoymak kadının da sorumluluklarından biridir.			0,530
BA3		Eğitim kadın erkek ayrımı yapılmaksızın herkes için gereklidir.			0,511
	BİLİŞSEL	Bilişsel Açından Kadının Gücü (5 ifade)	0,753	3,60	
BA2		Erkeklerin ufku daha geniştir, olayları kadınlara göre farklı açılardan değerlendirebilirler.			0,804
OA4		Erkek yalnızca fiziki açıdan değil, zihinsel ve psikolojik açıdan da kadından daha güçlüdür.			0,686
BA1		Kadın eleştirel düşünme becerisine sahip olmadığından çok çabuk karar verir, kendine yazık eder.			0,565
OA10		Kadın çok acelecidir, iyiliği ister gibi kötülüğü ister.			0,541
BA4		Erkek ev geçindireceği için eğitimine daha çok önem verilmelidir.			0,505

Eski Kod	Boyut Adı	Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin <u>İslam'da</u> ne derece olduğunu düşünüyorsunuz? (1: İslam'da kesinlikle yoktur - 5: İslam'da kesinlikle vardır)	Boyutun Cronbach Alfa Katsayısı	Boyutun Aritmetik Ortalaması	İfadenin Boyuttaki Faktör Yüklü
	DEĞERSİZ GÖRÜLME VE ŞİDDET	Kadının Değersiz Görülmesi ve Kadına Yönelik Şiddet (6 ifade)	0,703	3,84	
TA7		Kadına yönelik şiddet din ile ilişkilendirilemez.			0,734
TA8		Aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmek ve uygulamak doğru değildir.			0,634
TA10		Kadının değersiz görülmesi ve ikincil konuma yerleştirilmesi İslam'ın kabul etmeyeceği bir anlayıştır.			0,538
TA9		Kadının bazı açılardan noksan olduğunu kabul etmek Allah'ın adaletine aykırıdır. Akla mantığa uygun değildir.			0,480
OA8		Kadın karşıtı söylemler İslam'a aykırıdır.			0,416
EA5		Ekonomik bir kriz olduğunda önce kadınların işten çıkarılması yanlıştır.			0,389
	KADIN VE ÇALIŞMA	Kadının Çalışmasına Gerek Olmaması (3 ifade)	0,633	3,73	
EA4		Kadın hiç çalışmasa da kocası onun geçimini sağlamak zorundadır.			0,791
EA3		Kadın çalışmak için kocasından izin almalıdır.			0,629
OA12		Kadınlar duygusal açıdan daha hassas olduklarından çabuk incinirler.			0,431
	KADIN VE KARIYER	Kadının Kariyer Yapma Gerekliliği (4 ifade)	0,730	3,97	
BA6		Mühendislik, mimarlık, ekonomi gibi bazı alanlar kadınlara pek uygun değildir.			0,790

Eski Kod	Boyut Adı	Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin <u>İslam'da</u> ne derece olduğunu düşünüyorsunuz? (1: İslam'da kesinlikle yoktur - 5: İslam'da kesinlikle vardır)	Boyutun Cronbach Alfa Katsayısı	Boyutun Aritmetik Ortalaması	İfadenin Boyuttaki Faktör Yüktü
BA5		Kadının yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile ilgili bilgilere ihtiyacı vardır.			0,746
YA1		Kadınlardan iyi yönetici olmaz.			0,517
TA5		Evlilik daha çok erkeğin çıkarlarını gözetken erkek ile kadın arasında gerçekleştirilen bir sözleşmedir.			0,510
		Geçerlilik ve güvenilirlik incelemesi sonucunda boyutların dışında kalan ifadeler:			
OA11		Zayıf, aceleci, hırslı, aldanmaya meyilli, kadir kıymet bilmezlik, kendine yazık etmek, vb. olumsuz özellikler yalnızca kadına ait özellikler değil, insan olma ile ilgili zaaflardır.			
EA2		Kocasını izin vermese de kadın kendi malını istediği şekilde kullanma hakkına sahiptir.			
EA1		Evlilikte eşlerin kendilerine ait malları olabilir.			
TA2		Kadınlar erkeklerden daha çok dedikodu yapar			
YA3		Kadın yöneticiler de erkek yöneticiler kadar başarılıdır.			
YA2		Kur'an'da kadının idareci olmasına engel olabilecek herhangi bir anlayış bulunmaz.			
TA1		Hız. Adem'i cennette Allah'ın yasak ettiği meyveden yemeye ikna ederek cennetten çıkmalarına sebep olan Hız. Havva'dır.			
OA2		Kadın, erkeğin eğri kaburga kemiğinden yaratılmıştır.			

Boyutlarda yüksek ortalama olması, her boyut için kadın lehine görüşün ağır bastığını göstermektedir. Ancak ‘Kadın ve Çalışma’ boyutunda yüksek olması ise cevaplayıcıların ağırlıklı olarak kadının çalışmasına gerek olmadığı, ya da erkeğin iznine sahip olması gerektiği ya da başka nedenlerle çalışmanın aleyhinde görüş bildirildiği anlamına gelmektedir. Bu boyuttaki ifadelerde bakış açısına göre yön değiştiği için, cevaplayıcıların ağırlıklı tercihi dikkate alınarak diğer bazı boyutlarda olduğu gibi ters kodlama yapılmamıştır.

Bundan sonraki kısımda kadın algısına yönelik belirlenen boyutların değerlendirilmesi ve bu boyutlarda fakülteler arası farklılıklar ele alınmaktadır. Yorumlamalar yapılırken her ifadenin yüzdesel farklılığı dikkate alınmıştır. Bununla beraber Tablo 61’de görüldüğü üzere, gerçekleştirilen t testi sonucunda ‘Kadın ve Kariyer’ boyutu dışındaki tüm boyutlarda iki fakülte türü arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Aritmetik ortalamaları incelediğimizde, ontolojik, toplumsal ve değersiz görülme ve şiddet boyutlarında İlahiyat öğrencileri daha olumlu değerlere sahipken, bilişsel ile kadın ve çalışma boyutlarında İİBF öğrencileri daha olumlu değerlere sahiptir.

Tablo 61: Kadın Algısına İlişkin Boyutlarda Fakülteler Arası Farklar

Boyutlar	Cevaplayıcının Fakültesi	n	Aritmetik Ortalama	Standard Sapma	Anlamlılık (t testi)
ONTOLOJİK	İlahiyat	364	4,2565	,57854	0,001**
	İİBF	244	3,8954	,99967	
TOPLUMSAL	İlahiyat	364	4,5820	,49808	0,001**
	İİBF	243	4,0206	,85638	
BİLİŞSEL	İlahiyat	364	3,5010	,76812	0,001**
	İİBF	244	3,7499	,98023	
DEĞERSİZ	İlahiyat	364	3,8984	,85341	0,027*
	İİBF	244	3,7402	,87722	
ÇALIŞMA	İlahiyat	364	4,0847	,67686	0,001**
	İİBF	241	3,1881	,93486	
KARİYER	İlahiyat	364	3,9769	,72891	0,708
	İİBF	240	3,9486	1,00846	

Not: * 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılık vardır; ** 0,01 anlamlılık düzeyinde farklılık vardır.

5.2.2. Ontolojik Açından Kadın ve Erkek

“Kadın da erkek de eş değerde yaratılmıştır” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %60, İİBF’de de %67’dir. Bir önceki önermede, İF öğrencileri %78 oranında İslam’a göre kadın ile erkeğin aynı özden yaratıldığını belirtmelerine rağmen, eşdeğerde yaratılmaları konusunda bu oranın %60’a düşmesi düşündürücüdür. Bu sonuç, İF öğrencilerinin “Aynı özden yaratılan iki varlık değer açısından da eşdeğerde değil midir?” sorusunu kendilerine sormadıklarının, sorgulamadıklarının, kısaca derinlemesine düşünmediklerinin bir göstergesi olabilir. Bu da öğrencilerin eleştirel düşünme becerisindeki eksikliği gündeme getirmektedir.

Tablo 62: Ontolojik Açından Kadın ve Erkek

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Berakatlardan Yüzsüzesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzsüzesi	Toplam Cevap Veren Yüzsüzesi	Toplam Yüzsüde
	1	2	3	4	5	6				
ONTOLOJİ										
Kadın da erkek de aynı özden yaratılmıştır.	5,1	5,1	10,1	27,0	45,8	4,2	2,8	7,0	93,0	100,0
<i>İlahiyat</i>	3,3	4,7	7,4	28,3	50,3	2,7	3,3	6,0	94,0	100,0
<i>İİBF</i>	7,7	5,6	14,1	25,0	39,1	6,5	2,0	8,5	91,5	100,0
Kadın da erkek de eş değerde yaratılmışlardır.	6,5	11,9	8,5	23,4	39,4	3,4	6,9	10,3	89,7	100,0
<i>İlahiyat</i>	6,0	14,8	8,5	20,9	39,0	3,0	7,7	10,7	89,3	100,0
<i>İİBF</i>	7,3	7,7	8,5	27,0	39,9	4,0	5,6	9,7	90,3	100,0
Bütün insanlar birey olarak birbirlerinin aynı olmadığı gibi erkekle kadın da yaratılış olarak birbirinin aynı değildir; ancak bu durum, sadece farklılık ifade eder, üstünlük ifade etmez.	2,5	3,3	6,4	29,4	53,4	3,1	2,0	5,1	94,9	100,0
<i>İlahiyat</i>	0,3	1,9	3,8	27,2	63,2	1,4	2,2	3,6	96,4	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
İİBF	5,6	5,2	10,1	32,7	39,1	5,6	1,6	7,3	92,7	100,0
Kadın da hür irade (seçme özgürlüğü) sahibidir.	3,3	3,8	4,1	27,5	58,7	1,8	1,0	2,8	97,2	100,0
İlahiyat	0,3	0,8	4,1	26,6	67,0	0,3	0,8	1,1	98,9	100,0
İİBF	7,7	8,1	4,0	28,6	46,4	4,0	1,2	5,2	94,8	100,0
Kadın da erkek de düşünce, seçim ve davranışlarında serbesttir.	5,1	7,5	8,2	30,2	46,7	1,5	0,8	2,3	97,7	100,0
İlahiyat	2,2	7,1	8,2	28,6	52,5	0,3	1,1	1,4	98,6	100,0
İİBF	9,3	8,1	8,1	32,7	38,3	3,2	0,4	3,6	96,4	100,0
İslam 14 asır önce kadın erkek eşitliğini mutlak bir şekilde ortaya koymuştur.	5,4	10,8	10,5	23,9	40,0	7,2	2,3	9,5	90,5	100,0
İlahiyat	4,4	8,5	10,7	23,1	46,2	4,7	2,5	7,1	92,9	100,0
İİBF	6,9	14,1	10,1	25,0	31,0	10,9	2,0	12,9	87,1	100,0

Ontoloji ile ilgili önermelerden bir diğeri “*Bütün insanlar birey olarak birbirlerinin aynı olmadığı gibi erkekle kadın da yaratılış olarak birbirinin aynı değildir; ancak bu durum, sadece farklılık ifade eder, üstünlük ifade etmez*” anlatımıdır. Bu görüşün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %90, İİBF’de de %72’dir.

“*Kadın da hür irade (seçme özgürlüğü) sahibidir*” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %94, İİBF’de de %75’dir. Ayrıca İF öğrencilerinin önemli bir çoğunluğu-%82, İİBF öğrencilerinin de %71’i *her iki cinsin de İslam’a göre düşünce, seçim ve davranışlarında özgür olduğunu* düşünmektedir.

“*İslam Dininin 14 asır önce ontolojik olarak kadın-erkek eşitliğini mutlak bir şekilde ortaya koyduğu*” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %69, İİBF’de

de %56'dır. Burada yine kadın ve erkeğin eşdeğerde yaratılması ile ilgili anlatımdaki durum göze çarpmaktadır. Aslında bu son önerme önceki anlatımların bir çıkarımı, bir sonucudur. Eğer kadın ve erkek aynı özden ve eşdeğerde yaratıldı ise; iki cins arasındaki fiziki, bireysel farklar bir üstünlük değil, farklılık ifade ediyor ise ve her iki cins de hür iradeye sahip ise, bütün bunlar İslam'ın on dört asır önce ontolojik olarak kadın-erkek eşitliğini ortaya koyduğunun bir göstergesidir. Ancak yine burada oranların düşme göstermesi öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin yeterliliğini sorgulamaya açmaktadır. Ayrıca İİBF öğrencilerinin ontolojik olarak İslam'daki kadın-erkek eşitliği konusunda %21 olumsuz, %10 kararsız olmaları yine söz konusu öğrencilerin %31 oranında İslam dini konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

5.2.3. Toplumsal Açından Kadın ve Erkek

“İyiliği tavsiye etmek, kötülükten alıkoymak kadının da sorumluluklarından biridir” görüşünün İslam'da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %88, İİBF'de de %58'dir. Burada dikkat çeken konu, İİBF öğrencilerinin %17 oranında kararsız, %12 oranında da İslam'da yoktur seçeneğini işaretlemeleridir. Anlaşıldığı kadarıyla söz konusu öğrencilerin %29'u İslam'a göre bu sorumluluğun yalnızca erkeğe ait olduğunu düşünmektedir.

“Evlilik neslin devamını sağlamak, huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, ömür boyu birbirine destek olmak amacı ile kadın ve erkeğin oluşturduğu kutsal bir birlikteliktir” görüşünün İslam'da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF'de %96, İİBF'de de %79 olmak üzere oldukça fazladır. *“Kadın ile erkek bir bütünün parçaları gibidir, birbirlerini destekler”* görüşünün İslam'da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF'de %92, İİBF'de ise %75'tir. İİBF öğrencilerinden %11'i de İslam'da olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuç evliliğin kutsal bir birliktelik olduğu ile ilgili anlatım sonucunu desteklemektedir.

Tablo 63: Toplumsal Açudan Kadın ve Erkek

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boy Brakanların Yüzesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzesi	Toplam Cevap Veren Yüzesi	Toplam Yüze
	1	2	3	4	5	6				
TOPLUMSAL										
İyiliği tavsiye etmek, kötülükten alıkoymak kadının da sorumluluklarından biridir.	3,1	6,9	9,0	26,5	49,5	2,6		5,1	94,9	100,0
İlahiyat	1,9	3,3	3,8	26,9	61,5	0,5	2,5	2,5	97,5	100,0
İİBF	4,8	12,1	16,5	25,8	31,9	5,6	3,2	8,8	91,2	100,0
Evlilik neslin devamını sağlamak, huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, ömür boyu birbirine destek olmak amacı ile kadın ve erkeğin oluşturduğu kutsal bir birlikteliktir.	2,0	1,8	5,2	24,0	64,9	1,8		2,1	97,9	100,0
İlahiyat	0,8	0,3	2,7	18,1	77,7	0,3	0,3	0,3	99,7	100,0
İİBF	3,6	4,0	8,9	32,7	46,0	4,0	0,8	4,8	95,2	100,0
Kadın ile erkek bir bütünün parçaları gibidir, birbirlerini destekler.	2,9	3,3	5,9	33,3	51,8	1,1	1,6	2,8	97,2	100,0
İlahiyat	2,2	1,6	2,7	30,5	61,8	0,0	1,1	1,1	98,9	100,0
İİBF	4,0	5,6	10,5	37,5	37,1	2,8	2,4	5,2	94,8	100,0
Eğitim kadın erkek ayrımı yapılmaksızın herkes için gereklidir.	2,9	2,9	3,1	29,2	59,6	1,0	1,1	2,1	97,9	100,0
İlahiyat	0,8	0,5	1,1	28,0	68,4	0,0	1,1	1,1	98,9	100,0
İİBF	6,0	6,5	6,0	31,0	46,8	2,4	1,2	3,6	96,4	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Brakamların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde	
Erkek yalnızca fiziki açıdan değil, zihinsel ve psikolojik açıdan da kadından daha güçlüdür.	29,4	29,2	14,4	13,6	8,2	3,1		2,1	5,2	94,8	100,0
İlahiyat	24,5	29,7	18,7	16,5	7,1	1,1	2,5	3,6	96,4	100,0	
İİBF	36,7	28,6	8,1	9,3	9,7	6,0	1,6	7,7	92,3	100,0	
Erkek ev geçindireceği için eğitimine daha çok önem verilmelidir.	22,1	28,1	15,2	16,3	9,2	3,8		5,4	9,2	90,8	100,0
İlahiyat	18,1	28,0	15,4	20,6	9,3	2,7	5,8	8,5	91,5	100,0	
İİBF	27,8	28,2	14,9	10,1	8,9	5,2	4,8	10,1	89,9	100,0	
Kadın çok acelecidir, iyiliği ister gibi kötülüğü ister.	30,4	27,0	20,6	8,8	3,8	8,0		1,5	9,5	90,5	100,0
İlahiyat	26,9	26,6	26,6	10,7	2,7	4,9	1,4	6,3	93,7	100,0	
İİBF	35,5	27,4	11,7	6,0	5,2	12,5	1,6	14,1	85,9	100,0	

Ters kodlanması gereken bir diğer anlatım “erkeklerin ufku daha geniştir, olayları kadınlara göre farklı açılardan değerlendirebilirler” görüşünün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %53, İİBF’de ise %63’tür. İF öğrencileri bu konuda %25 kararsız, %14 de İslam’da olduğunu düşünmektedir. İİBF’de ise %20 kararsız, %10 İslam’da olduğunu düşünmektedir. Bu oranlar azımsanmayacak değerdedir.

“Erkek yalnızca fiziki açıdan değil, zihinsel ve psikolojik açıdan da kadından daha güçlüdür” önermesi yine ters kodlanması gereken sorulardandır. Söz konusu görüşün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %55, İİBF’de ise %66’dır. Bir başka ifade ile söylenecek olursa, İslam’a göre kadın ve erkeğin hem zihinsel hem de psikolojik açıdan eşdeğerde yaratıldığını düşünenlerin oranının bu derece düşük olması ve İF öğrencilerinin %19 kararsız, %17 İslam’a göre erkeğin bilişsel ve psikolojik

açıdan daha güçlü olabileceğini düşünmeleri, yalnızca İİBF öğrencilerinin değil, İF öğrencilerinin de İslam dini hakkındaki bilgilerinin yetersiz veya yanlışlığını ortaya koymaktadır.

Ters kodlanması gereken dördüncü anlatım *“erkek ev geçindireceği için eğitimine daha çok önem verilmelidir”* önermesidir. Bu görüşün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %46, İİBF’de ise %56’dır. Hem İF hem de İİBF öğrencileri %15 oranında İslam’da olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretleyerek bu konuda kararsız olduklarını belirtirken, İF öğrencileri %21, İİBF de %10 oranında İslam’da olduğunu düşünmektedir.

Ters kodlanması gereken anlatımlardan bir başkası *“kadın çok acelecidir, iyiliği ister gibi kötülüğü ister”* önermesidir. Bu görüşün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %54, İİBF’de ise %63’tür. İF öğrencileri %27 oranında olabilir de olmayabilir de ve %11 oranında olduğunu düşünüyorum seçeneğini işaretlerken, İİBF öğrencileri %13 oranında konu ile ilgili bir fikri olmadığını, %12 de olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretlemiştir.

5.2.5. Değersiz Görülme, Şiddet ve Kadın

“Kadına yönelik şiddet din ile ilişkilendirilemez” anlayışının İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %58, İİBF’de de %52’dir. Ayrıca öğrencilerin ağırlıklı çoğunluğu (İF %77, İİBF %70) *“aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmenin ve uygulamanın”* İslam’a göre doğru olmadığını düşünmektedir.

Tablo 65: Değersiz Görülme, Şiddet ve Kadın

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Berakamların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
	1	2	3	4	5	6				
DEĞERSİZ GÖRÜLME VE ŞİDDET										
Kadına yönelik şiddet din ile ilişkilendirilemez.	15,2	12,9	8,8	18,6	36,8	3,4	4,2	7,6	92,4	100,0
İlahiyat	16,2	14,8	5,5	15,9	42,0	1,4	4,1	5,5	94,5	100,0
İİBF	13,7	10,1	13,7	22,6	29,0	6,5	4,4	10,9	89,1	100,0
Aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmek ve uygulamak doğru değildir.	9,6	6,9	5,4	27,6	46,4	2,3		4,1	95,9	100,0
İlahiyat	11,0	4,7	4,9	26,9	49,7	1,1	1,6	2,7	97,3	100,0
İİBF	7,7	10,1	6,0	28,6	41,5	4,0	2,0	6,0	94,0	100,0
Kadının bazı açılardan noksan olduğunu kabul etmek Allah’ın adaletine aykırıdır. Akla mantığa uygun değildir.	10,5	10,6	13,1	21,7	32,0	7,7		12,1	87,9	100,0
İlahiyat	11,0	10,2	12,4	24,2	31,0	6,3	4,9	11,3	88,7	100,0
İİBF	9,7	11,3	14,1	18,1	33,5	9,7	3,6	13,3	86,7	100,0
Kadının değersiz görülmesi ve ikincil konuma yerleştirilmesi İslam’ın kabul etmeyeceği bir anlayıştır.	8,8	4,1	6,0	18,3	56,9	3,6		5,9	94,1	100,0
İlahiyat	8,5	3,3	2,5	14,8	68,1	0,5	2,2	2,7	97,3	100,0
İİBF	9,3	5,2	11,3	23,4	40,3	8,1	2,4	10,5	89,5	100,0
Kadın karşıtı söylemler İslam’a aykırıdır.	6,9	4,4	7,4	20,3	54,1	5,4	1,6	7,0	93,0	100,0
İlahiyat	6,3	2,5	5,5	19,0	63,2	2,2	1,4	3,6	96,4	100,0
İİBF	7,7	7,3	10,1	22,2	40,7	10,1	2,0	12,1	87,9	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
Ekonomik bir kriz olduğunda önce kadınların işten çıkarılması yanlıştır.	8,7	10,0	16,7	34,5	20,1	8,0	2,1	10,1	89,9	100,0
İlahiyat	8,0	10,4	18,1	33,2	19,2	8,0	3,0	11,0	89,0	100,0
İİBF	9,7	9,3	14,5	36,3	21,4	8,1	0,8	8,9	91,1	100,0

“Kadının bazı açılardan noksan olduğunu kabul etmek Allah’ın adaletine aykırıdır. Akla mantığa uygun değildir” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenler İF öğrencileri arasında %55, İİBF’de ise %52 oranındadır. Bu görüşün İslam’da olmadığını düşünenler ve kararsız olanların İF’de %33, İİBF’de de %25 gibi azımsanmayacak bir oranda olması ya önermenin tam anlaşılmadığını ya da öğrencilerin İslam dinindeki kadının değeri ve konumu ile ilgili doğru bilgiye sahip olmadığını göstermektedir.

“Kadının değersiz görülmesi ve ikincil konuma yerleştirilmesi İslam’ın kabul etmeyeceği bir anlayıştır” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %83, İİBF öğrencilerinde ise %64’tür. İİBF’de bu oranın %64 olması ve %11 oranında kararsızların, %14 oranında ise İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin bulunması söz konusu öğrencilerin İslam Dini hakkındaki bilgilerinin eksik olabileceğini akla getirmektedir. “Kadın karşıtı söylemler İslam’a aykırıdır” önermesine İF öğrencileri %82, İİBF öğrencileri de %63 oranında katılmaktadır. Bu sonuç bir önceki anlatımın sonucunu desteklemektedir.

“Ekonomik bir kriz olduğunda önce kadınların işten çıkarılması yanlıştır” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF’de %52, İİBF’de %58’dir. İF öğrencilerininin %18’i, İİBF’nin de %15’i olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretlemişlerdir.

5.2.6. Çalışma ve Kadın

“Kadınlar duygusal açıdan daha hassas olduklarından çabuk incinirler” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %86, İİBF öğrencilerinde de %61 dir. İF öğrencilerinde bu oranın yüksek çıkması, öğrencilerin toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşıma sahip olması ihtimalini akla getirmektedir. Daha önce de açıklandığı gibi toplumsal cinsiyet, içeriği içinde yaşanan toplum ve kültür tarafından belirlenen, dolayısıyla zamanın ruhuna göre şekillenip değişebilen bir kavramdır. Kadınlara duygusal açıdan daha hassas olma özelliğinin yüklenmesi de bununla ilgilidir. Bazı kültürlerde kadın alp özelliklerine sahip, amazon, zorluklar ile baş edebilen, mücadeleci olarak yetişir/yetiştirilirken bazı kültürlerde daha itaatkâr, kırılgan ve edilgen olarak yetiştirilebilmektedir.

Tablo 66: Çalışma ve Kadın

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Ohmadığım düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
	1	2	3	4	5	6				
ÇALIŞMA										
Kadınlar duygusal açıdan daha hassas olduklarından çabuk incinirler.	2,8	5,4	13,1	51,0	24,7	1,8	1,3	3,1	96,9	100,0
İlahiyat	0,5	3,0	9,1	55,8	29,9	0,0	1,6	1,6	98,4	100,0
İİBF	6,0	8,9	19,0	44,0	16,9	4,4	0,8	5,2	94,8	100,0
Kadın çalışmak için kocasından izin almalıdır.	13,4	16,0	17,3	24,8	21,9	4,6	2,0	6,5	93,5	100,0
İlahiyat	4,9	8,0	19,0	35,7	28,0	2,5	1,9	4,4	95,6	100,0
İİBF	25,8	27,8	14,9	8,9	12,9	7,7	2,0	9,7	90,3	100,0
Kadın hiç çalışmasa da kocası onun geçimini sağlamak zorundadır.	5,6	7,7	11,8	26,0	41,0	4,7	3,3	8,0	92,0	100,0
İlahiyat	2,2	3,6	6,0	29,1	53,0	2,2	3,8	6,0	94,0	100,0

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
İİBF	10,5	13,7	20,2	21,4	23,4	8,5	2,4	10,9	89,1	100,0

“Kadın çalışmak için kocasından izin almalıdır” önermesine verilen cevaplardan anlaşıldığına göre, İF öğrencileri ağırlıklı olarak, %64 İslam’a göre kadının çalışmak için kocasından izin alması gerektiğini, İİBF öğrencileri de %54 gerekmediğini düşünmektedir. “Kadın hiç çalışmasa da kocası onun geçimini sağlamak zorundadır” görüşünün İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenler İF öğrencilerinde %82, İİBF’de %45’tir. İİBF öğrencilerinin %24’ü bu konuda İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünürken, %20’si de “olabilir de olmayabilir de” seçeneğini işaretlemiştir.

5.2.7. Kariyer ve Kadın

“Kadının yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile ilgili bilgilere ihtiyacı vardır” anlayışının İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %83, İİBF’de %72’dir. Görüldüğü gibi öğrenciler ağırlıklı olarak kadının eğitiminin yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile sınırlandırılmasının İslam’a göre doğru olmadığını düşünmektedir.

“Mühendislik, mimarlık gibi alanlar kadınlara pek uygun değildir” görüşünün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenler İF’de %70, İİBF’de ise %74’tür. Bu önerme ile ilgili olarak karasızlar ve İslam’da olduğunu düşünenler ile kesinlikle var olduğunu düşünenlerin oranının İF’de %27, İİBF’de %18 olması bazı öğrencilerin yine İslam dini ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 67: Kariyer ve Kadın

“Aşağıdaki kadın ile ilgili olumlu ya da olumsuz ifadelerin İslam’da ne derece olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunun % olarak cevapları (%100 genel için n=612; İlahiyat için n=364; İİBF için n=248)	İslam’da kesinlikle yoktur	Olmadığını düşünüyorum	Olabilir de olmayabilir de	Olduğunu düşünüyorum	İslam’da kesinlikle vardır	Fikrim yok	Boş Burakanların Yüzdesi	Toplam Cevap Vermeyenlerin Yüzdesi	Toplam Cevap Veren Yüzdesi	Toplam Yüzde
	1	2	3	4	5	6				
KARİYER										
Kadının yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile ilgili bilgilere ihtiyacı vardır.	40,0	38,4	7,2	6,2	4,7	1,8		3,4	96,6	100,0
İlahiyat	39,8	42,9	8,0	4,4	3,3	0,5	1,1	1,6	98,4	100,0
İİBF	40,3	31,9	6,0	8,9	6,9	3,6	2,4	6,0	94,0	100,0
Mühendislik, mimarlık, ekonomi gibi bazı alanlar kadınlara pek uygun değildir.	32,2	39,5	10,5	9,5	4,4	3,1		3,9	96,1	100,0
İlahiyat	27,5	42,6	13,2	11,0	3,0	2,5	0,3	2,7	97,3	100,0
İİBF	39,1	35,1	6,5	7,3	6,5	4,0	1,6	5,6	94,4	100,0
Evlilik daha çok erkeğin çıkarlarını gözetken erkek ile kadın arasında gerçekleştirilen bir sözleşmedir.	43,1	34,8	7,2	6,0	6,0	2,0		2,8	97,2	100,0
İlahiyat	48,4	35,2	4,4	5,8	5,5	0,5	0,3	0,8	99,2	100,0
İİBF	35,5	34,3	11,3	6,5	6,9	4,0	1,6	5,6	94,4	100,0
Kadınlardan iyi yönetici olmaz.	35,3	32,2	12,7	8,7	6,2	2,8	2,1	4,9	95,1	100,0
İlahiyat	33,8	33,2	14,6	9,6	6,0	1,4	1,4	2,7	97,3	100,0
İİBF	37,5	30,6	10,1	7,3	6,5	4,8	3,2	8,1	91,9	100,0

“Evliliğin daha çok erkeğin çıkarlarını gözetken, erkek ile kadın arasında gerçekleştirilen bir sözleşme” olduğu görüşünün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF’de %84, İİBF’de de %70 oranındadır.

“Kadınlardan iyi yönetici olmaz” görüşünün İslam’da olmadığı ile kesinlikle yoktur şeklinde düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %67, İİBF’de ise %68’dir. İF öğrencileri %15 oranında söz konusu görüşün İslam’da olabileceğini de olamayabileceğini de düşünürken, %10 oranında da olduğunu düşünmektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

“Din Eğitiminin Kadın Algısının Oluşumunda Etkisi” başlıklı bu çalışmanın amacı, isimden de anlaşılacağı gibi, din eğitiminin kadın algısının oluşmasında etkisinin olup olmadığı, varsa hangi yönde olduğunu ortaya koymaktır. Betimsel nitelikli tarama modeli ile gerçekleştirilen araştırmanın evrenini MCBÜ İlahiyat Fakültesi, MCBÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Balıkesir Üniversitesi (BÜ) İlahiyat Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemi de 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde MCBÜ İİBF'nin en çok öğrenciye sahip 3 bölümü; İşletme, İktisat, Maliye ve diğer söz konusu fakültelerde öğrenime devam eden, 612 öğrenciden meydana gelmiştir. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan anket formu ile toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 25.0 ve MS Office Excel paket programları ile yapılmıştır.

Örneklemin demografik özelliklerine bakıldığında şunlar dikkati çekmektedir:

Örneklem grubunun %55'i kadın ve %45'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. İlahiyat Fakültesinde kadın öğrencilerin sayısı İİBF'ne göre daha fazladır. Ayrıca örneklemin %41'i MCBÜ İİBF, %19'u MCBÜ İF, %41'i de BÜİF öğrencilerinden oluşmaktadır. Anketin uygulandığı tarihte MCBÜİF'inde yalnızca hazırlık ve birinci sınıf bulunduğundan söz konusu fakülte öğrencilerinin sayısı diğer fakültele göre daha azdır. Mezun oldukları liseye göre dağılımına bakıldığında %39'unun Anadolu, %20'sinin Anadolu İmam Hatip, %18'inin İmam Hatip ve %15'inin Diğer (Meslek, Açık Öğretim Lisesi vb.) Lise mezunu olduğu görülmektedir. Cevaplayıcıların son dönem not ortalamasının cinsiyete göre farklılık gösterdiği ($p=0.01$) ve kadınların erkeklerden genel olarak daha başarılı olduğu gözükmektedir ($p=0.01$). Alt gruplar bazında baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı farklılığın sadece işletme bölümünde bulunduğu tespit edilmiştir ($p=0.04$).

Örneklem grubunun anne ve baba eğitim durumu okula göre farklılık göstermektedir. Buna göre, İF öğrencilerinin anne eğitim düzeyi İİBF'ninkine göre daha alttır. BÜİF öğrencilerinin üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip baba oranı hem İİBF hem de MCBÜİF öğrencilerine göre daha fazladır.

Örneklem grubunun ekonomik durum algılarına bakıldığında ağırlıklı olarak ortalama gelirin üstünde (İİBF %61, MCBÜİF %46, BÜİF %48) olduğu görülmektedir. Geçmişte yaşadıkları bölgeye bakıldığında, MCBÜİİBF ve MCBÜİF öğrencilerinin ağırlıklı olarak Ege Bölgesinden, BÜİF öğrencilerinin ise (%45) Marmara Bölgesinden olduğu görülmektedir. Bu durum da MCBÜ'nün Ege'de, BÜ'nin ise Marmara bölgesinde bulunması ile açıklanabilir. Geçmişte yaşanan yerlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, genel olarak anlamlı farklılık bulunmazken, BÜİF'de oldukça anlamlı bir farklılık gözlemlendiği ($p=0.01$) söylenebilir. Buna göre, BÜİF'deki kız öğrencilerin ağırlıklı olarak büyükşehirlerden, erkek öğrencilerin ise kırsal bölgeden geldiği görülmektedir. Bu durum aynı okula ilişkin gelir değişkeninde gözlenen farklılık bulgusuna da paralellik göstermektedir. Konaklama türüne bakıldığında ise, İİBF öğrencilerinin yaklaşık üçte ikisinin aileleriyle beraber yaşadığı, İF öğrencilerinde ise bu oranın üçte birden daha az olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler daha çok devlet yurtları ve özel yurtları tercih ederken, erkek öğrenciler ise arkadaşlarıyla evde kalmayı daha fazla tercih etmektedir.

Örneklem grubunun din eğitimi aldıkları yerler %86 okul, %57 aile, %54 Kuran Kursu şeklinde sıralanırken, %36'ı da kendisinin araştırarak öğrendiğini belirtmiştir. Kız öğrenciler Okul, Aile ve Kuran Kurslarından erkekler için daha fazla yararlandığını belirtirken, erkek öğrencilerin ise Kendim ve Diğer seçeneğinde daha önde olduğu söylenebilir. İF öğrencilerinin dindarlık algıları İİBF öğrencilerine göre daha üst düzeydedir ve İF öğrencileri İİBF'ne göre daha yüksek oranda ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmektedir. Ancak Kuran, Namaz ve Oruç ibadetlerini kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla yaptığı görülmektedir. Dini yaşama katılım algılarına bakıldığında örneklem grubunun %47'sinin bütün boyutları ile dinin gereklerini yerine getirmeye, %21'inin de fırsat buldukça ibadetlerini yapmaya çalıştığını belirtmiştir. Dinin yaşamında herhangi bir etkisi olmadığını belirtenlerin oranı %4'tür. Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla dini yaşama katılımlarının daha fazla olduğunu belirtmektedir.

Örneklem grubunun aile yapısına ilişkin algıları ağırlıklı olarak koruyucu (%38) ve demokratiktir (%28). Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla

ailelerinin daha koruyucu olduğunu ileri sürerken, erkek öğrenciler ise ailelerinin biraz daha demokratik ve otoriter olduğunu belirtmektedir.

Cevaplayıcıların kadın algısına bakıldığında şu hususlar öne çıkmaktadır:

Cevaplayıcıların kadın algılarını belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen ve kadını konu alan olumlu ve olumsuz algılara dair anlatımlara/önermelere yer verilen anket formunda 17'si düz ve 11'i ters kodlanan likert tipi 28 madde bulunmaktadır. Bunlar, kapsamlı bir literatür araştırmasına dayalı olarak kadına yönelik tutumu ölçmeye yönelik çeşitli boyutlarda (ontolojik, toplumsal, bilişsel, ekonomik, vb.) ifadeler içermektedir.

Çalışmanın teorik anlamda literatüre en önemli katkısı literatürde yaygın biçimde ele alınan ontolojik, toplumsal ve bilişsel boyutları teyit etmesi ve bunlara ek olarak üç yeni boyut (Değersiz Görülme ve Şiddet; Kadın ve Çalışma; Kadın ve Kariyer) ortaya koymasındadır. Buna ek olarak İlahiyat ve İİBF öğrencilerinden oluşan ve araştırma konusunda farklı olması beklenen iki grubun söz konusu boyutlardaki tutum ve farklılıkları ortaya konmaktadır.

Ontolojik açıdan kadın ve erkek hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgular şunlardır:

İF öğrencileri ağırlıklı olarak (%78), İslam'a göre *kadının da erkeğin de aynı özden yaratıldığını* düşündükleri halde, *kadının da erkeğin de eş değerde yaratılması* konusunda bu oranın %60'a düşmesi söz konusu öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin yeterince gelişmediğini göstermektedir. Eğer bu öğrenciler derinlemesine düşünseler *aynı özden yaratılan kadın ve erkeğin, eşdeğerde olduğu* çıkarımını yapabilirlerdi. İİBF öğrencileri ise %64 İslam'a göre *kadının da erkeğin de aynı özden*, %67 de *eş değerde yaratıldığını* düşünmektedir. Burada dikkat çeken sonuç da İİBF öğrencilerinin İslam dini ile ilgili bilgilerinin yetersizliğidir. Çünkü, öğrenciler her iki önerme ile ilgili %30 civarında diğer seçenekleri işaretlemişlerdir. "*Kadın ve erkeğin aynı özden ve eşdeğerde yaratılması*" önermelerinden çıkarılabilecek bir sonuç olan; "*İslam Dini 14 asır önce ontolojik olarak kadın-erkek eşitliğini mutlak bir şekilde ortaya koymuştur*" önermesi ile ilgili (İF %69, İİBF %56) bulgu da yine benzer şekilde şaşırtıcıdır. Bu sonuç öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin yeterliliğini tekrar sorgulamaya açarken, ayrıca İİBF öğrencilerinin de İslam dini ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını bir kez daha göstermektedir.

Her iki grubun birbirine yakın olan sonuçlarından biri; (İF %90, İİBF %72) İslam'a göre, "*erkekle kadının yaratılış olarak birbirlerinin aynı olmamasının yalnızca farklılık oluşturduğu, bir üstünlük ifade etmediği*"

anlatımıdır. İkincisi, (İF %94, İİBF %75) “kadının da hür irade (seçme özgürlüğü) sahibi” olması, üçüncüsü de (İF %82, İİBF %71) “her iki cinsin de İslam’a göre düşünce, seçim ve davranışlarında özgür olması”dır.

Toplumsal açıdan kadın ve erkek hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgulara bakıldığında şunlar dikkati çekmektedir:

Hem İF (%96) hem de İİBF öğrencileri (%79) ağırlıklı olarak İslam dinine göre, “evliliğin neslin devamını sağlamak, buzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak, ömür boyu birbirine destek olmak amacı ile kadın ve erkeğin oluşturduğu kutsal bir birliktelik” olduğu ve (İF %96, İİBF %78) kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın eğitimin herkes için gerekli olduğunu düşünmektedir. Ancak toplumsal bir sorumluluk olan “iyiliği tavsiye etmek, kötülükten alıkoymanın kadının da sorumluluklarından biri” olması konusunda (İF %88, İİBF %58) İİBF öğrencilerinin %17 kararsız, %12 İslam’da yoktur seçeneğini işaretlemeleri, “İİBF öğrencileri bu sorumluluğun yalnızca erkeğe ait olduğunu mu düşünmektedir?” sorusunu akla getirmektedir.

Bilişsel açıdan kadın ve erkek hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Bilişsel alan ile ilgili anlatımların hepsi ters kodlanması gereken önermelerdir. Bunlardan birincisi, “kadın eleştirel düşünme becerisine sahip olmadığından çok çabuk karar verir, kendine yazık eder” önermesidir. Bu konuda kararsızlar ile İslam’da olduğunu düşünenlerin oranı İF’de ise %37, İİBF’de ise %24’tür. Bu önemli bir orandır. “Erkeklerin ufkunun daha geniş olduğu, olayları kadınlara göre farklı açılardan değerlendirebildikleri” görüşü ile ilgili kararsızlar ile İslam’da olduğunu düşünenlerin oranı İF’de %39, İİBF’de ise %30’dur. Yine bu oranlar azımsanmayacak düzeydedir. “Erkek yalnızca fiziki açıdan değil, zihinsel ve psikolojik açıdan da kadından daha güçlüdür” görüşünün İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünenlerin oranı İF’de %55, İİBF’de ise %66’dır. Bu oranın bu kadar düşük olması ve İF öğrencilerinin %19 kararsız, %17 İslam’a göre erkeğin bilişsel ve psikolojik açıdan daha güçlü olabileceğini düşünmeleri, yalnızca İİBF öğrencilerinin değil İF öğrencilerinin de İslam dini hakkındaki bilgilerinin yetersiz veya yanlışlığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu sonuç, yine İF öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin yetersizliğini de göstermektedir.

“Erkek ev geçindireceği için eğitimine daha çok önem verilmelidir” görüşünün İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünenlerin oranı İF’de %46, İİBF’de ise %56’dır. Her iki grup %15 oranında İslam’da olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretleyerek bu konuda kararsız olduklarını belirtirken, İF öğrencileri %21, İİBF de %10 oranında İslam’da olduğunu

düşünmektedir. Bu sonuç, her iki grubun “İslam’a göre kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın eğitim herkes için gereklidir” sonucu ile çelişmektedir. “Kadın çok acelecidir, iyiliği ister gibi kötülüğü ister” görüşünün İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünenlerin oranı İF’de %54, İİBF’de ise %63’tür.

Bilişsel açıdan kadın ve erkek ile ilgili anlatımların değerlendirilmesinden anlaşıldığı gibi, her iki grubun öğrencileri de bu alanda toplumsal cinsiyetçi bir bakış açısının etkisi altında görülmektedir.

Değersiz görülme, şiddet ve kadın hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgular şöyledir:

“Kadına yönelik şiddet din ile ilişkilendirilemez” anlayışının İslam’da kesinlikle vardır ile İslam’da olduğunu düşünenlerin İF’de %58, İİBF’de de %52 gibi az olması ve İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünenlerin İF’de %31, İİBF’de de %24 oranında olması her iki grubun ya İslam dini hakkındaki eksik ve yanlış bilgiye sahip olduğu ya da soruyu yanlış anlamış olma ihtimallerini akla getirmektedir. Bu şekilde düşünmemizin gerekçesi ise, yine aynı alt başlıktaki “aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmek ve uygulamak doğru değildir” önermesi ile ilgili öğrencilerin ağırlıklı çoğunluğunun (İF %77, İİBF %70) İslam’a göre doğru olmadığını belirtmeleridir.

Yine her iki grupta (İF %33, İİBF %25), “kadının bazı açılardan noksan olduğunu kabul etmek Allah’ın adaletine aykırıdır. Akla mantığa uygun değildir” görüşünün İslam’da olmadığını düşünenler ve kararsız olanların azımsanmayacak bir oranda olması, üstte olduğu gibi ya önermenin tam anlaşılmadığını ya da öğrencilerin İslam dinindeki kadının değeri ve konumu ile ilgili doğru bilgiye sahip olmadığını göstermektedir.

“Kadının değersiz görülmesi ve ikincil konuma yerleştirilmesi İslam’ın kabul etmeyeceği bir anlayıştır” görüşüne (İslam’da kesinlikle vardır ile İslam’da olduğunu düşünüyorum) İF öğrencileri %83 oranında katılırken, İİBF’de bu oranın %64 olması ve %26 kararsızlar ile İslam’da kesinlikle yok olduğunu ve İslam’da olmadığını düşünenlerin bulunması söz konusu öğrencilerin İslam Dini hakkındaki bilgilerinin eksik olabileceğini akla getirmektedir. “Kadın karıştı söylemler İslam’a aykırıdır” önermesine İF öğrencileri %82, İİBF öğrencileri de %63 oranında katılmaktadır. Bu sonuç bir önceki anlatımın sonucunu desteklemektedir.

“Ekonomik bir kriz olduğunda önce kadınların işten çıkarılması yanlıştır” görüşünün İslam’da kesinlikle vardır ile İslam’da olduğunu düşünenlerin

oranı İF’de %52, İİBF’de %58’dir. İF öğrencilerinin %18’i, İİBF’nin de %15’i olabilir de olmayabilir de seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çalışma ve kadın hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgular şunlardır:

“Kadınlar duygusal açıdan daha hassas olduklarından çabuk incinirler” görüşünün İslam’da kesinlikle vardır ile İslam’da olduğunu düşünenlerin oranının İF’de %86 gibi yüksek çıkması, öğrencilerin toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşıma sahip olması ihtimalini akla getirmektedir., İİBF öğrencilerinde bu oran %61’dir. Yine İF öğrencileri ağırlıklı olarak, (%64) İslam’a göre, “kadının çalışmak için kocasından izin alması gerektiği”, İİBF öğrencileri de %54 oranında gerekmediği düşüncesinin İslam’da olduğunu düşünmektedir. “Kadın hiç çalışmasa da kocası onun geçimini sağlamak zorundadır” görüşünün İslam’da kesinlikle vardır ile İslam’da olduğunu düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %82, İİBF’de %45’tir. İİBF öğrencilerinin %24’ü böyle bir görüşün İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünürken, %20’si de “olabilir de olmayabilir de” seçeneğini işaretlemiştir.

Kariyer ve kadın hakkındaki anlatımlarla ilgili bulgular şu şekildedir:

Örneklem grubu ağırlıklı olarak (İF %83, İİBF %72) kadının eğitiminin yalnızca ev ekonomisi ve çocuk eğitimi ile sınırlandırılmasının İslam’a göre doğru olmadığını ve meslek seçiminde cinsiyetçi bir yaklaşımın İslam dininde bulunmadığını düşünmektedir (İF %70, İİBF %74). Ancak “mühendislik, mimarlık gibi alanların kadınlara pek uygun olmadığı” ile ilgili kararsızlar ile İslam’da kesinlikle vardır ve İslam’da olduğunu düşünenlerin oranının İF’de %27, İİBF’de %18 olması bazı öğrencilerin yine İslam dini ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını veya toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşım sergilediklerini göstermektedir. “Kadınlardan iyi yönetici olmaz” görüşünün İslam’da kesinlikle yoktur ile İslam’da olmadığını düşünenlerin oranı İF öğrencilerinde %67, İİBF’de ise %68’dir. Kararsızlar, İslam’da olduğunu düşünenler ile İslam’da kesinlikle vardır diyenlerin oranı İF %31, İİBF’de %24’tür. Görüldüğü gibi bu oran da azımsanmayacak bir değerdedir.

Sonuçlar değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir:

İİBF’de erkek öğrencilerin, İF’de de kız öğrencilerin oranının daha fazla olduğu görülmektedir. İİBF öğrencileri ağırlıklı olarak Anadolu Lisesi mezunu iken İF öğrencilerinin çoğunluğunu Anadolu İmam Hatip Lisesi ve İmam Hatip Lisesi mezunları oluştururken, Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Lisesi mezunu olma oranı birbirine yakındır. Her iki örneklem grubu da ekonomik düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğunu belirtmiştir. Genelde öğrencilerin yerleşim yerlerine yakın bölgedeki üniversitede öğrenim görmeyi ve aileleri aynı bölgede ise onlarla yaşamayı tercih ettiği

görülmektedir. Aileleri ile yaşama imkânı olmayanlardan kız öğrenciler daha çok devlet yurtları ve özel yurtları, erkek öğrenciler de arkadaşlarıyla evde kalmayı tercih etmektedir.

Cevaplayıcıların önemli kısmı üniversiteye gelmeden önce din eğitimi aldığını belirtmektedir. Kız öğrencilerin Okul, Aile ve Kuran Kurslarından erkeklere göre daha fazla yararlandığı anlaşılırken, erkek öğrencilerin ise Kendim ve Diğer (TV, yurt, özel vakıf, medrese) seçeneğinde daha önde olduğu söylenebilir. İF öğrencilerinin dindarlık algıları İİBF öğrencilerine göre daha üst düzeydedir ve İF öğrencileri İİBF'ne göre daha yüksek oranda ibadetlerini yerine getirdiğini belirtmektedir. Kuran, Namaz ve Oruç ibadetlerini kız öğrencilerin erkeklerden daha fazla yaptığı anlaşılmaktadır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla ailelerinin daha koruyucu olduğunu ileri sürerken, erkek öğrenciler ise ailelerinin biraz daha demokratik ve otoriter olduğunu belirtmektedir.

Örneklemin kadın algısı değerlendirildiğinde, her iki grubun da biraz toplumsal cinsiyetçi bir bakış açısının etkisi altında olduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle ters kodlanması gereken önermelerin yanı sıra, kadın-çalışma-kariyer hayatı ile ilgili anlatımlarda da bariz bir şekilde kendini göstermektedir. Araştırma sonuçlarından ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde yine her iki grubun da eleştirel düşünme becerilerinin yetersizliği dikkat çekmektedir. Bunun yanında özellikle İİBF öğrencilerinin İslam dini hakkındaki bilgilerinin yetersizliği bir başka dikkat çeken konudur. Araştırma sonuçlarına göre, İF öğrencilerinin doğal olarak İslam dini ile ilgili bilgiye sahip olma konusunda İİBF'ne göre daha iyi durumda olduğu anlaşılmaktadır. Ancak onların da özellikle “eşdeğerde yaratılma, İslam dininde ontolojik olarak kadın-erkek eşitliği, şiddetin din ile ilişkilendirilemeyeceği, çalışma hayatı ve kadın konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla hem İF hem de İİBF öğrencilerinin İslam dinindeki kadının değeri ve konumu ile ilgili yeterli doğru bilgiye sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma bulgularından her iki grubun da biraz toplumsal cinsiyetçi bakış açısının etkisi altında olması, eleştirel düşünme becerileri ve özellikle İslam dininde kadının konumu ve değeri konusundaki bilgilerinin yetersizliği sonucuna ulaşılmış olsa da; özellikle İF öğrencileri “kadın ve erkeğin aynı özden yaratılması (%78), kadın-erkek arasındaki farklılığın üstünlük ifade etmediği (%90), kadının özgür iradeye sahip olması (%94), kadının da toplumsal sorumluluğunun bulunması (%88), evlilik (%96), kadın ve erkeğin bir bütünün parçaları gibi olduğu ve birbirlerini destekledikleri (%92), eğitimin kadın-erkek ayrımı olmaksızın herkes için gerekliliği (%96), kadın karşıtı söylemlerin İslam'a aykırı olduğu (%82) konularında oldukça

yüksek oranlarda olumlu yaklaşıma sahip oldukları görülmektedir. Ancak yine aynı öğrencilerin, “kadın ve erkeğin eşdeğerde yaratılması, İslam dininde ontolojik olarak kadın-erkek eşitliğinin bulunması, bilişsel alan, kadının değersiz görülmesi ve şiddet, çalışma ve kariyer ile ilgili bazı önermelerde oldukça düşük oranlara sahip oldukları da gözden kaçmamaktadır.

İİBF öğrencilerine bakıldığında ise, kadın ve erkek arasındaki farklılığın üstünlük ifade etmediği (%75), kadının özgür iradeye sahip olması (%71), evliliğin kutsal bir birliktelik olduğu (%75), eğitimin herkes için gerekliliği (%78), aile içi problemlerin çözümünde şiddeti bir çözüm olarak görmenin ve uygulamanın İslam’a göre doğru olmadığı (70), kadının eğitiminin (%72) ve çalışmasının belli alanlar ile sınırlandırılmaması (%70) ile ilgili konularda ortalamanın biraz üzerinde bir oranda olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları görülmektedir. Fakat aynı öğrencilerin, kadın ve erkeğin aynı özden (64), eşdeğerde yaratılması (%67), İslam dininde ontolojik olarak kadın-erkek eşitliğinin bulunması (56), iyiliği tavsiye etmenin, kötülükten alıkoymanın kadının da sorumluluklarından biri olduğu (%58), bilişsel alan ile ilgili önermelerin hepsi, kadının değersiz görülmesi ve şiddet, çalışma ve kariyer ile ilgili bazı önermelerde düşük oranlara sahip oldukları gözlenmektedir.

İki örneklem grubu karşılaştırıldığında ise *ontolojik açıdan kadın ve erkek* ile ilgili önermelerde kadın ve erkeğin eşdeğerde yaratılması hariç diğer dört maddede İF öğrencilerinin İİBF’ne göre daha olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları gözlenmektedir. *Toplumsal açıdan kadın ve erkek* ile ilgili üç anlatım bulunmakta ve bunlarda da yine İF öğrencileri İİBF’ne göre oldukça yüksek bir oranda olumlu yaklaşım sergilemektedirler. *Bilişsel açıdan kadın ve erkek* ile ilgili önermeler ters kodlanması gereken beş anlatımdan oluşmaktadır. Bunların hepsinde İİBF öğrencileri İF’ne göre olumlu bir yaklaşım göstermişlerdir. *Değersiz görülme şiddet ve kadın* ile ilgili beş anlatım bulunmaktadır, bunların dördünde İF öğrencilerinin İİBF’ne göre daha olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları görülmektedir. *Çalışma ve Kadın* ile ilgili anlatımlarda İİBF öğrencilerinin İF’ne göre daha eşitlikçi bir yaklaşıma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Son olarak *kariyer ve kadın* ile ilgili dört anlatımın ikisinde İF, diğer ikisinde de İİBF öğrencilerinin daha olumlu yaklaşıma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Sonuç olarak altı alan ile ilgili anlatımların *ontoloji, toplumsal ve değersiz görülme ve şiddet-kadın* ile ilgili anlatımlarda İF, *bilişsel, çalışma ve kadın* ile ilgili anlatımlarda İİBF öğrencilerinin daha olumlu bir tutum sergiledikleri gözlenmektedir. *Kariyer ve kadın* alanında ise her iki grubun da benzer bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma sonunda iki önemli konunun eksikliği bariz bir şekilde ortaya çıktığından öneriler de bu eksikliklerin giderilmesine yönelik olacaktır:

Birincisi her iki grubun da eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu iki şekilde gerçekleştirilmelidir. Birincisi bütün bölümlere eleştirel düşünme dersinin konması gerekir ki, bu derste öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ortaya çıkartılıp geliştirilerek güçlenir. Bu derste öğrenciler olay ve olgulara farklı açılardan bakma, olayların sebeplerine inerek sebep-sonuç ilişkisi kurma, doğru bir şekilde analiz, sentez ve değerlendirme yapma, görüşlerini paylaşma, sınıf içi diyalog ve tartışma gibi çeşitli etkinlikler aracılığı ile eleştirel düşünme becerilerini geliştirip güçlendirme imkanına sahip olabilirler. İkincisi de bütün derslerin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirip güçlendirecek şekilde içerik, yöntem ve etkinliklerle desteklenerek yürütülmesidir. Ancak ikinci seçeneğin uygulanabilmesi için öğretim elemanlarının da eleştirel düşünme ve bunun eğitimi konusunda yetkin olması gerekir ki, bunun gerçekleştirilebilmesi için eğiticinin eğitimine ihtiyaç duyulabilir.

Bir diğer güçlendirilmesine ihtiyaç olan nokta, İslam dini hakkındaki doğru bilgidir. Araştırma sonucundan her iki grubun da İslam dini, bu çalışma kadın ile ilgili olduğundan dolayı, özellikle İslam dininde kadının konumu ve değeri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Bunun giderilebilmesi için yüksek din eğitimi veren ilahiyat fakültesi de dahil bütün bölümlere, seçimlik de olsa, Din ve Kadın, Din ve Eleştirel Düşünme, Din ve Etik gibi İslam dininin ana kaynaklardan doğru öğrenilmesine yardımcı olabilecek dersler konulabilir.

“Din Eğitiminin Kadın Algısının Oluşumunda Etkisi” başlıklı, ekibimiz tarafından büyük emekler sonucu ortaya çıkan çalışmamızdan beklentilerimizi de şu şekilde sıralamak mümkündür:

Birincisi, çalışmamızın toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dikkat çekerek bu konuda bir farkındalık oluşmasına ve bilinç düzeyinin yükselmesine yardımcı olması.

İkincisi, kadının toplumdaki değer ve konumunun iyileştirilmesi yönünde katkı sağlaması.

Üçüncüsü, istikbalimiz olan öğrencilerimizin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi çalışmalarına vesile olması.

Sonuncusu ise, yine en değerli varlıklarımız olan bütün gençlerimizin Yüce Dinimiz İslam’ı, ana kaynaklarına dayanarak öğrenmelerine vesile olmasıdır.

Kaynakça

- Arslantürk, Z. & Arslantürk, H. (2013). *Uygulamalı Sosyal Araştırma*. 3. Baskı, Çamlıca Yayınları: İstanbul.
- Ataöv, T. (1996). *Çatışmaların Kaynağı Olarak Ayrımcılık*. A.Ü.S.B.F. İnsan Hakları Merkezi Yayınları: Ankara.
- Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü*. TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim: 07.03.2021.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Hemşirelik Terimleri Sözlüğü*. TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim: 07.03.2021.
- İLKE & YEKDER (2013). *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri, İmkanlar, Fırsatlar, Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İlke Yayınları: İstanbul. <https://www.yekder.org/yayinlar/yeni-egitim-sisteminde-secmeli-din-dersleri/154>,
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 26. Baskı, Nobel: Ankara.
- Kuran-ı Kerim PC/MAC 3.0*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji*. (Çev. Ed. Vildan Akan), Nobel: Ankara.
- Marshal, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.
- Martı, H. (2009). Olumsuz kadın algısının uydurma rivayetlerdeki izleri. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX(3).
- Özcan, Z. (2017). Psiko-teolojik açıdan kadına yönelik şiddet olgusu: teorik ve uygulamalı bir çalışma. *Turkish Studies*, 12/10.
- Sofyalıoğlu, Ç. & Kartal, B. (2011). "Çok değişkenli istatistiksel analiz teknikleri, *Pazarlama Araştırması*, Editörler: Ayşe Şahin ve Burak Kartal, Lisans Yayıncılık: İstanbul.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics*. (6th ed.). New York: Pearson.
- Tuksal, H. Ş. (2018). *Kadın Karşıtı Söylemin İslam Geleneğindeki İzdüşümleri*, 7. Baskı, Otto: Ankara.
- Uysal, Veysel (2001). *Günümüz Türk Toplumunda Dinsellik ve Kadın/Erkek Aleyhtarı Tutumlar*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20, 81-114.

Din Eğitimi ile Kadın Algısı İlişkisine Yönelik Bir Araştırma

Prof. Dr. Hacer AŞIK EV

Prof. Dr. Halit EV

Prof. Dr. Burak KARTAL

Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Fatih MOLLAOĞULLARI

 ÖZGÜR
YAYINLARI

